

K. S. Ö. 6/2

NUSAYRÎLERİN İNANÇ DÜNYASI **ve** **KUTSAL KİTABI**

(Çağımızda Bâtınîlik Örneği)

Abdülhamit Sinanoğlu

ESRA YAYINLARI

Kürkçü Mh. Kardeşler Sk. No: 3

Tel : 0 332 351 03 40 Fax: 0 332 351 71 74

KONYA

Dizgi / Esra Dizgi Servisi
Kapak / Ahmet Efe
Baskı / Bayrak Matbaası
Sayfa Düzeni / Ahmet Acar

İstanbul Ekim 1997

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ KİTAP

ÖNSÖZ	9
KISALTMALAR	11
GİRİŞ	13
1.NUSAYRİLİĞİN KISA TARİHÇESİ: KURULUŞU, GELİŞİMİ, MEZHEPLERİ, MEZHEBE GİRİŞ VE MEZHEPTEN RED ŞEKİLLERİ	15
1.1. NUSAYRİ KELİMESİNİN ASLI, NUSAYRİLİĞİN KURULUŞ VE GELİŞİMİ	15
1.1.1. NUSAYRİ KELİMESİNİN ASLI	15
1.1.2. NUSAYRİLİĞİN KURULUŞU	18
1.1.2.1. MUHAMMED B. NUSAYR	18
1.1.2.2. HÜSEYN B. HAMDAN EL-HASİBİ	19
1.1.2.3. Sİ TİLMİZ	21
1.1.3. NUSAYRİLİĞİN GELİŞİMİ-YAYILIŞI	22
1.2. GÜNÜMÜZDE NUSAYRİLERİN YAŞADIKLARI YERLER	24
1.3. MEZHEPLERİ VE MEZHEP TEŞKİLATI	25
1.3.1. HAYDARİLİK (ŞEMSİLER)	26
1.3.2. KILAZİLER (KAMERİLER)	27
1.3.3. ŞİMALİLER VE KILAZİLER ARASINDAKİ FARKLAR	28
1.3.4. ŞİMALİLER VE KILAZİLERE GÖRE GÜNEŞ VE AYIN ALI OLUŞU	28
1.4. MEZHEBE GİRİŞ ŞEKLİ VE MEZHEBE GİRİŞİN ÜÇ KADEMESİ	29
1.5. NUSAYRİLERDE MEZHEP DEĞİŞİMİ	35
1.5.1. MEZHEBE KABUL VE AŞAMALARI	35

1.5.2. MEZHEPLERİNDEN RED VE SEVAPLARIN SATIN ALINMASI	35
2. ALTI İMAN ESASI AÇISINDAN NUSAYRİLİK	37
2.1. AMS (AYN-MİM-SİN) FORMÜLÜ VE AKİDELERİ	37
2.1.1. ŞEHADETLERİ	38
2.1.2. EZAN ŞEKİLLERİ	39
2.2. ALLAH İNANÇLARI VE YARATILIŞ NAZARİYELERİ	40
2.2.1. AL-İ İLAH İNANÇLARI VE HULUL	42
2.2.2. AL-İ MÜHAMMED İLİŞKİLENDİRMESİ	43
2.2.3. SÜDUR NAZARİYELERİ	44
2.2.4. TESLİS (ÜÇLEME)	45
2.2.5. BAB (KAPI, GİRİŞ) NAZARİYELERİ	45
2.3. MELEK İNANÇLARI	46
2.3.1. EMİRÜ'N-NAHL (ARILAR EMİRİ)	47
2.3.2. YILDIZLAR ALEMİ VE YEDİ MERTEBE-7 VARLIK	47
2.3.3. BEŞ YETİM VEYA 5 MÜMTAZ İSİM VE 5 MELEK	49
2.4. KİTAPLARA İMAN	51
2.4.1. KUR'AN-I KERİMİ BATINI YORUMLARI	51
2.5. PEYGAMBERLERE İNANÇ	52
2.5.1. PEYGAMBERLERİN ALİ OLUŞU	52
2.5.2. HZ. MUHAMMED'İN BÜTÜN NEBİLERİN KÜLLÜ OLUŞU	53
2.6. KAZA-KADER İNANÇLARI	53
2.7. AHİRET İNANÇLARI	54
2.7.1. ÖLDÜKTEN SÖNRA ÖLENİN RUHUNUN DİĞER VARLIKLARA GEÇİŞİ (TENASÜH)	56
2.7.2. CENNET VE CEHENNEM ANLAYIŞLAR	56

3. BAYRAMLARI VE DUALARI	59
3.1. BAYRAMLARININ ADLARI VE SAYISI	59
3.2. BAYRAM DUALARI	61
3.3. BAYRAMLARININ GİZLİLİĞİ VE DUA ŞEKİLLERİ	61
3.4. ŞARAB (ABDÜ'N-NUR) A SAYGILARI	64
4. NUSAYRİ DİN ADAMLARI (ŞEYHLERİ)	65
4.1. ŞEYHLERİNİN RÜTBELERİ VE GÖREVLERİ	65
4.2. KILIK-KIYAFETLERİ	66
4.3. NUSAYRİLERİN DİN ADAMLARINA SAYGISI	66
5. NUSAYRİLERDE TAKİYYE VE CİHAD	69
5.1. TAKİYYENİN GEREĞİ VE ÖNEMİ	69
5.2. TAKİYYE VE CİHAD	70
5.3. BİRBİRLERİNİ TANIMA ŞEKİLLERİ	70
5.4. NUSAYRİLERİN YEMİNLERİ	71
6. HER NUSAYRİ MEZHEBİNE GÖRE YENMESİ HARAM OLANLAR	73
7. NUSAYRİLERİN KADINA BAKIŞ AÇILARI	75
7.1. CÜNÜBLÜKTEN TEMİZLENME DUASI	75
7.2. LAZIM FARZ VE VACİB HAKK NEDİR?	76
8. NUSAYRİLERİN İSLAMIN ŞARTLARINI YORUMLARI SONUÇ	77
KAYNAKLAR	79

İKİNCİ KİTAP

ÖNSÖZ	83
I. MÜELLİFİN MEZHEBE GİRİŞİ VE MEZHEBE GİRİŞ ŞEKİLLERİ	87
I. a. KİTAP EL-MECMUNUN 16 SÜRESİ	93
BİRİNCİ SÜRE: EL-EVVEL	93

İKİNCİ SÛRE: VELİ'NİN OĞLU'NUN TAKDİSİ	97
ÜÇÜNCÜ SÛRE: EBİ SAİD'İN TAKDİSİ	98
ÜÇÜNCÜ SÛRE'NİN TEFSİRİ	99
DÖRDÜNCÜ SÛRE: NİSBE	101
NİSBE SÛRESİ'NİN TEFSİRİ	103
BEŞİNCİ SÛRE: FETİH SÛRESİ	106
BEŞİNCİ SÛRE'NİN TEFSİRİ	108
ALTINCI SÛRE SECDELER SÛRESİ	108
YEDİNCİ SÛRE: SELAM SÛRESİ	110
SELAM SÛRESİNİN TEFSİRİ	111
SEKİZİNCİ SÛRE: İŞARE SÛRESİ	112
İŞARESÛRESİ'NİN TEFSİRİ	113
DOKUZUNCU SÛRE: ALEVİYYE AYN'I	114
ONUNCU SÛRE: AKD	114
ONUNCU SÛRENİN TEFSİRİ	115
ONBİRİNCİ SÛRE: ŞEHADE VE AMME	115
ONBİRİNCİ SÛRE'NİN TEFSİRİ	117
ONİKİNCİ SÛRE: İMAMİYYE SÛRESİ	117
ONİKİNCİ SÛRE'NİN TEFSİRİ	118
ONÜÇÜNCÜ SÛRE: MÜSAFERE	118
ONÜÇÜNCÜ SÛRE'NİN TEFSİRİ	119
ONDÖRDÜNCÜ SÛRE: EL-BEYTÜ'L-MAMUR	120
ONDÖRDÜNCÜ SÛRE'NİN TEFSİRİ	120
ONBEŞİNCİ SÛRE: EL-HİCABİYYE	122
ONALTINCI SÛRE: NAKİBLİK	123
I. b. NUSAYRİ KADINLARI	123
II. İKİNCİ FASIL: EL-İYAD (BAYRAMLAR)	125
HASENAT VE NÜZURÂT	126

III. ÜÇÜNCÜ FASIL: NUSAYRİ ŞEYHLERİNİN VAZİFELERİ VE BAYRAM DUALARI	129
a. KADDES EL- İŞARE	130
b. ŞİMAL DUASI	142
c. TEVESSÜLE	144
d. HER NUSAYRİ FIRKASINI DİĞERLERİNDEN AYIRAN ALAMETLER	147
IV. DÖRDÜNCÜ FASIL: HİBTA (İNME HUSUSUNDA)	151
V. BEŞİNCİ FASIL: NUSAYRİ DİNİNE HAS BAZI ŞİİRLER HAKKINDA	155
VI. ALTINCI FASIL: BAZI NUSAYRİ İNANIŞLARI	157
a) NUSAYRİLERİN BİRBİRLERİNİ TANIMA ALAMETLERİ	159
b) NUSAYRİLERİN YEMİNLERİ	160
VII. YEDİNCİ FASIL: NUSAYRİLİK HAKKINDA ÖZEL SIRLARIN KEŞFİ	161
MÜELLİFİN BAŞINDAN GEÇENLER	171
NUSAYRİYYE'NİN REDDİ-HATIME (SON)	182
ROPÖRTAJ - EK:1	197

ÖNSÖZ

Alemleri yok iken varlığa çıkaran , her var olan şeyi Mutlak Birliği ve Varlığı ile varlıkta tutan, herşeyin kendisinden gelip yine kendisine döneceği Allah'u Teala'nın en güzel adı ile başlar, O'na O'nun istediği şekilde hamd ederim. Peygamberlerinin sonuncusu ve Tevhid Binası'nın kendisiyle tamamlandığı Hz. Muhammed (s.a.s)'e salat u selâm olsun. Âl-i Beyti ve Sahabesi'nin hepsine hayır dualar olsun.

Tevhid Dini olan İslâm, ilk insan ve ilk peygamber Hz. Adem (a.s)'den son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s)'e kadar bütün peygamberlerin Allah'tan getirip insanlara tebliğ ettiği yegâne hak dindir. Bu hak dini insanlar bozdukça, Allah kendi aralarından seçip görevlendirdiği, kendi dilleriyle konuşan peygamberler göndermiştir. Hz. Muhammed'den sonra peygamber gelmeyeceğinden, bütün insanların onun getirdiği yüce İslâm Dini'ni kabul etmesi gerekirken, ne yazık ki günümüzde halâ küfür, şirk ve putperestlik devam etmektedir.

İslâm âlemi içerisinde de kaynağını her ne kadar İslâmî prensiplerden almış görünse de, şirkten, teşbih ve tecsim yanlışlarından kurtulamayan ekoller mevcuttur. Bu ekollerin bazıları aşırı Bâtınî Mânâ nazariyesi; takiyye, sır, teberri gibi ilkeleriyle bambaşka bir dünyada yaşadıklarından, kendileriyle diyalog imkânı zorlaşmaktadır.

İşte bu Bâtînî ve Takiyyeci topluluklardan biri, belki de en önemlisi Nusayrîlerdir. Biz Nusayrîler hakkında böyle bir çalışma yaparken objektif davranıp, onlar hakkında kesin hükümler vermekten oldukça kaçınarak, kendi ana kaynaklarını ve kendi ifade biçimlerini öne çıkardık. Onlar hakkında biz hüküm vermek yerine, bunu okuyucuya bıraktık. Nusayrîliğe "mezhep" ya da "din" eklemesini yapıp-yapmamakta çok tereddüt gösterdiğimizizden; kendi ifadelerine dayanarak bazen mezhep, bazen cemaat, bazen de din ifadesini kullandık. Gerçek şu ki, Kelam ve Mezhepler Tarihi yazarlarının ittifakla ifadelerine göre onlar, aşırı bir Şii fırkasıdır.

Bu çalışmaların amacı, kaynakların ışığında ilim dünyasına katkı ve ilme hizmettir.

Çalışmalarım boyunca bana yardımlarını esirgemeyerek destek olan danışman Hocam Yrd. Doç. Dr. İsa YÜCEER'e, tecrübe ve bilgilerinden bolca yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Nadim MACİT'e ve çalışma arkadaşlarımdan Resul ÖZTÜRK ve Cemaladdin ERDEMCI'ye çok teşekkür ederim.

Her türlü başarı Allah'tandır.

Abdulhamit SİNANOĞLU

KISALTMALAR

a.g.e . Adı geçen eser
a.g.e.a.y . Adı geçen eser, aynı yer
a.g.y. Adı geçen yer
Ank. Ankara
Ans. Ansiklopedi
a.e.a.y. Aynı eser, aynı yer.
a.y. Aynı yer
a.s. Aleyhisselam
Bkz. Bakınız
c. Cilt
Çağ. Çağımızda
Fak. Fakültesi
Haz. Hazırlayan
hk. Hakkında
Hz. Hazreti
İsl. İslâm
İst. İstanbul
itik. İtikâdî
K. Kitab
K.K. Kurân'ı Kerim
MEB. Milli Eğitim Basımevi
Md. Maddesi
Mez. Mezhep
s. Sayfa
tsz. Tarihsiz
vd. Ve devamı

GİRİŞ

Hiz. Muhammed (a.s) ve O'nun Ashâbı dönemlerinde İslâm konusunda hiçbir ayrılık ve tartışma görülmemiştir. Hicri II. asırdan sonra bir takım ayrılıklar ve ekolleşmeler meydana geldi. Çünkü fethedilen ülkelerin farklı din ve kültür yapılarıyla karşılaşılması, bunun doğal bir sonucuydu.

Hicri III. Asırdan sonra her farklı görüş, "Makâlât" başlığı, daha sonraları "Milel Nihal" ve "Firâk" adları altında toplanmış ve eserler yazılmıştı. "Fırka" kelimesi fikir ve inanç ayrılıklarından doğan gruplara verilirdi. Bu gelenek arapçada hâlâ devam etmektedir.

"Gulât kelimesi "gâli" veya "gâliye"nin çoğuludur. Bu kelimenin aslı her kullanıldığı yerde "ölçüyü, sınırı aşmak" anlamına gelir. Bu kelime hem Kur'an, hem Hadis'te geçmektedir. Yüce Allah, Yahudî ve Hristiyanlara şöyle hitap eder: "Ey kitap ehli! dininizde aşırı gitmeyin. Allah hakkında ancak gerçek olanı söyleyin. Meryem oğlu İsa Mesih Allah'ın Elçisi olmaktan başka bir şey değildir. Allah ve Peygamberlerine inanın. "Allah üçtür" demeyin. Bundan vazgeçin, bu sizin hayrınızdır. Allah Tek'tir. Çocuğu olmaktan münezzehtir." (4/171). Allah'ın Elçisi Hiz. Muhammed (a.s) de: "sakın dinde aşırıya gitmeyin" buyurmuşlardır.

Hiz. Ali, Hiz. Peygamber'in hem amcasının oğlu, hem damadı ve hem de ilk genç müslümandı. Hiz. Ali baştan beri sahâbe arasında sevilen sayılan bir önder, ilim ve irfanıyla bir rehber, savaşta kahramanlıklarıyla bir server olmuştu. İşte baştan beri

onu sevenler, Hz. Osman'ın şehadetinden sonra, etrafında toplanmaya başlayınca, bu insanlara "Şi'atu Ali" yani "Ali Taraftarları" denmişti. Şi'â'nın asıl bir grup ve teşkilat olarak ortaya çıkışı Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasan'ın, hilâfeti Hz. Muaviye'ye devredip, bir müddet sonra ölmesi veya öldürülmesinden sonra vukû bulmasıyla başlamıştır. İlk Şi'a bugünkü Ehl-i Sünnet'in benzeri inanç ve görüşlere sahipken, Emevîler ve Abbâsîlerin hakkaniyete aykırı yönetim ve davranışları, Şi'â'nın çeşitli renklere bürünmesine neden olmuştur. Bunda münâfıkların da rolünün bulunduğunu unutturmamak gerekir.

Biraz sonra incelemeye başlayacağımız Nusayrîlerin de böyle aşırı Şi'ânın gulâtına giren bâtinî-meşrep bir fırka olduğu kabul edilmektedir. Bu çalışmamız onları yargılamak amacıyla hazırlanmamış, sadece onların gizli inanç dünyaları ilim âleminin gözleri önüne getirilmeye çalışılmıştır.

Abdülhamit Sinanoğlu

I. BÖLÜM

NUSAYRİLİĞİN TARİHÇESİ, KURULUŞU, GELİŞİMİ, MEZHEPLERİ, MEZHEBE GİRİŞ ve RED ŞEKİLLERİ

1.1. NUSAYRİ KELİMESİNİN ASLI, NUSAYRİLİĞİN KURULUŞ VE GELİŞİMİ

1.1.1 NUSAYRİ KELİMESİNİN ASLI

Nusayrîliğin görüşleri İslâmdan kaynaklanmakla beraber, tamamen bâtinî te'villere dayalıdır.¹ Nusayrî kelimesinin iş-tikakı hakkında kaynaklarda aşağıdaki şekilde bilgiler bulunmaktadır:

a) Nasrânî: Hristiyan kelimesinin tahkîr ifade eden bir küçültme şekli olup; menâsik² benzerliklerine işaret eder.

b) Lâtince nazerini kelimesinin bozulmuş şekli olup: Plinius'ta bu M.S. I. asırda Emesa (bu isim orada bugün de mevcuttur: Bu isim Car'at el-Nâzirân) olup; Tel Kellah'tan Hums'a giden yol üzerinde. "Achan Keupru" ile Hums Gölü arasında bulunmaktadır.³

c) Nâsurâyâ: Kûfe yakınında bir köy (Taberi III. 2128.de Sacy, Druzes, I. S. CLXXVII).

1. Prof. Dr. Ethem Ruhi Fırlı, Çağımızda İtikâdi İslam Mezhepleri, (İst. 1980)s. 148

2. Menâsik, Arapçadaki "el-Mensik" veya "el-Mensek" kelimesinin çoğulu olup, "ibadet benzerlikleri" demektir. (Bkz. Arapça-Türkçe Kamus. H. Karaman B. Topaloğlu)

3. Suriye Devleti sınırları içerisinde

d) Nisbe: Nusayr, uydurma Şii şehidlerinden biri olup, ya Ali'nin oğlu (Ali-İlâhîler'e göre), yahut onun azadlısı veya Mu'aviye'nin bir veziri (Dussaud. s. 10) Veya daha çok ihtimalle:

e) İbn Nusayr'ın nisbesi: Yani Muhammed b: Nusayr Nemiri Abdi (Bekr'in bir kolu olan Abd el-Kays'lerden) olup, kendisi bu fırkanın ilk kelamcısıdır. (öl. h. 270).⁴

Bu tâbirin ayrıca idâri, içtimai ve dinî almak üzere üç manası daha vardır:

a) İdari bakımdan bu tâbir Suriye'deki Ansârîler Dağı'na (eski Cebel-i Lukkam) delalet eder. Âsi Nehri⁵ nin batısında eski Lazıkiye⁶ sancağı olup, güney kısmında büyütülmüş ve 1920'lerden başlayarak burada bir Alevîler Devleti (6500 km2. 1933 sonunda nüfusu 334.173 olup, bunun 213.066 sını Nusayrîler teşkil ederdi. Sahyûn'un kuzeyinde ve Bâniyâs'ta yaşayan Sünnilerin sayısı 61.817) kurulmuş idi. Merkezi Lazıkiye (nüfusu 22.000) şehri idi. Memleketin idâri taksimatı 2 sancak ve 8 kazadan ibaretti (1933'te).⁷

b) İctimâî manası: İctimâî bakımdan burada yaşayan ve muhtelif menş'e'lere sahip olan ahâlî, istisnâsız denilebilecek şekilde arapça konuşmakta ve Nusayrî akidesini kabul etmiş bulunmaktadır.⁸

c) Nusayrî akidesini kabul edenler.⁹

4. İslam Ansiklopedisi, Nusayrîler md. (İst.MEB Basımevi, 1988) c IX.s.365

5. Âsi Nehri Suriye topraklarında doğup, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Hatay ili topraklarından geçerek Akdeniz'e dökülen bir nehirdir.

6. Lazıkiye, Suriye'de bir şehir.

7. İsl. Ans. Nusayrîler md. İst. MEB. Basımevi (1988) c. IX. s. 365

8. İsl. Ans. (İst. 1988) c. IX s. 366

9. A. e.a.y.

Kendileri ise mü'minûn adını taşırlar. Sam'anî ve Umara (nşr. Darenbourg, s. 145, 286) dan beri Kuzey Suriye'nin daha az İslâmlaşmış bir kazasına değil, Mısır'da ve Fırat boyunda da yayılmış olan bir aşırı şi'a fırkasına delâlet etmektedir. Şiîlerden İbn el-Gazâirî (öl. 411/1020) ve sünnilerden İbn Hazm (öl. 456/1064) dan itibaren bu iştikak en emin bir izah şeklini teşkil eder.¹⁰

Nusayriyye, Du'at-ı Bâtıniyye'de "Nusayr" adlı kimseye mensup olanlardır.¹¹

Gerçekte Hâsibî (öl. 346/957-958) den beri verilmiş olan bu isim, daha önce namiriyya adı ile adlandırılmıştır. (Nevbahti, Fırak, s. 78 ve Eş'ari, Makâlât, I, 15).¹²

10. A.e.a. y.

11. İzmirli İsmail Hakkı, Yeni İlm-i Kelam, Umran Yay. (Ank. 1981) s. 111 (Haz. Dr. Sabri Hizmetli).

12. İsl. Ans. c. IX s. 365

1.1.2. NUSAYRİLİĞİN KURULUŞU

Fırkanın bütün süluk isnadları Hasibî'den başlayıp, aradaki halkaları teşkil eden Muhammed b. Cundeb ve Muhammed el-Cennân el-Cunbulânî vasıtası ile İbn Nusayr'a varmaktadır.

1.1.2.1. Muhammed b. Nusayr (öl. h. 259/ m. 873)

Basra'nın ileri gelenlerinden ve Ayyaşî'nin hocası olan İbn Nusayr, hicri 245 yılında kendisinin 10. Şii İmamı Ali Nâkî (ö. h. 254/ m. 868) ile onun büyük oğlu Muhammed'in Bâb'ı olduğunu söylemiştir. Bu sonuncu ondan önce, h. 249 yılında, Nusayr'a göre, Mehdî'nin Çayba yılında ölmüştür. (Bkz. İbn Babaveyh, Çayba. s. 62, str. 12; Nevbahti, Fırak, s. 77, 83).

Fakat Hâsibî'ye göre, İbn Nusayr 11. İmama iltihak ve bunun oğlu Muhammed b. Hasen'i mehdî olarak kabul etmiştir.

İbn Nusayr'ın her iki halefi hakkında ma'lumat, bunlardan ikincisinin tıpkı Hâsibî gibi, Kûfe ve Vâsit arasında, bir zenci ve Karmat âsîlerinin merkezi olan Cunbula'dan neş'et etmiştir.¹³

Şi'anın ilk mezhepler tarihi yazarlarından en-Nevbahti (III. / IX. asır)'ye göre, Nusayrîliğin kurucusu İbn Nusayr, Şî-İmâmiyye'nin 10. İmamı Ali en-Nâkî'nin hayatında, onun tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğunu iddia ediyor, onun hakkında aşırı görüşler ileri sürerek **tenâsuhtan** söz ediyordu.¹⁴

Başka bir rivayete göre de İbn Nusayr, İmâmiyye'nin 11. İmamı Hasan el-Askerî'nin Bâb'ı olduğunu ileri sürmüş ve

13. İsl. Ans. Nusayrîler md. ME Basımevi. (İst. 1988) s. 368.

14. en-Nevbahtî, Fıraku's-Şi'a nşr. M. Sâdik, (Necaf 1936) s.98 Dr. E. R. Fıglalı. Çağ. İtik. İsl. Mez. (İst. 1980) s. 143

onun vefatıyla da oğlu Muhammed b. el-Hasen'in mehdîliğini kabul etmiştir.¹⁵

İbn Nusayr'ın Hasan el-Askerî'nin Bab'ı olduğu yolundaki ikinci görüş, mezhebin kurucusunun kendi görüşlerini yaydığı Kûfe ile Haleb arasındaki Cunbula'da yetişip 346 / 957 (veya 358 / 968) yılından sonra hakiki kurucusu olan Huseyn b. Hamdan el-Hasibî'ye aittir ve daha doğru olması muhtemeldir.¹⁶

Çağımızın en büyük mezhepler tarihi yazarlarından E.R. Fıglalı, 1973 yılında Paris'te "Les Nusayrîs de Turquie la Region d. Hatay" adlı doktora tezinde, Ahmet Turan'ın "Hamdan el-Huseybî" şeklinde belirttiğini kaydeder.¹⁷

1.1.2.2. Huseyn b. Hamdan el-Hâsibî (ö. h. 346 /957)

Mezhebin kurucusu olan Muhammed b. Nusayr'dan sonra, ismi Muhammed b. Cundeb olan kişi liderleri olmuştur. Bundan sonra mezhebin doktrinini hazırlamış olan Huseyn b. Hamdan el-Hâsibî ile bu günkü şeklini almıştır.¹⁸ El-Hâsibî, Nusayrîlerin kutsal kitabı Kitâb el-Mecmû' önce beş süre olarak el-Hâsibî tarafından yazılmış, daha sonra gelen her din önderleri ona bir şeyler ekleyerek bugünkü (16 süre) şeklini almıştır.¹⁹

15. L. Massignon, "Nusayrîler" md. İsl. Ans. c.IX, s. 368; Ahmet Turan, Les Nusayrîs de Turquie dans La Region d'Hatay. (Doktora Tezi Paris, 1973) s.21

16. Prof. Dr. E. R. Fıglalı. Çağ. İtik. İsl. Mez. (İst. 1980) s. 144

17. Bkz. a.g.e. s. 144

18. Süleyman el-Adâni, Kitâb'ul-Bâkurati's-Süleymaniyye (El yazması, tsz) I. Fasıl: Nisbe Süresi'nin Tefsiri. Bu eser ilk defa "El-Cudûru't Tarihîyye fi'n-Nusayriyyeti'l-Alevîyye ve Vilâyet-i Beyrut" adı ile Beyrutta basılmıştır.

19. A. Sincanoğlu, Kitâb el-Bâkûra es-Süleymaniyye'ye göre Nusayrîlik ve Nusayrîliğin Kutsal Kitabı Kitâb el-Mecmu (Ank. Ün. İlah. Fak. Lisans Tezi, 1985) s. 77 (Kitabın aslı arapçadır: K. Bâkûra es-Süleymaniyye fi Keşfi Es-rari Diyanet en-Nusayriyye.)

Kitab el-Bâkura müellifi Süleymân el-Adânî (öl. 1867) ²⁰ ye göre el-Hâsibî, Nusayrîler tarafından kendinden sonraki şahısların en büyüğü olarak kabul edilir. Bu şahıs (el-Hâsibî) namazlarını kılan, öğretilerini beldelelere yayan birisiydi. Kendisini tasdik etmedikleri için bazı şiirlerinde Şam halkını kötülemiştir. ²¹

Huseyn b. Hamdan el-Hâsibî 346 / 957 (veya 358 / 968) yılında Halep'te ölmüştür. Türbesi kuzeyde olup, Şeyh Bayrak adını taşır. Kendisi Nusayrî fırkasının hakiki kurucusudur. Kûfe ile Halep arasında yaşamış ve onlara kendisinin Hidâye isimli eserini ithaf etmiştir. 51 tilmizinden en çok malûm olanı Muhammed b. Ali el-Cillî'dir. El-Cillî, Antakya yakınındaki Cilliya'dan olup, kendisinin tilmizi Ebu Said Maymun Taberânî (öl. 427 / 1035) dir. Ebu Said, velud bir münazaracı olup, Lazıkiyye'de İshakiyye'nin reisi Ebu Dahiba İsmail b. Hallad'a karşı mücadele etmiştir. ²²

El-Hâsibî Şam'dan Bağdad'a seyahat edip, orada ta'limlerini yayarken, Vâli bu durumu işitince, onu yakalatıp bir kuyuya atmış, el-Hâsibî fırsatını bulunca kuyudan kurtulup kaçmıştır. Kendisine uyanlar, Hâsibî'yi, el-Mesih'in bir gece serbest bırakıp kurtardığına inandılar.

20 Bu zat, önce bir Nusayrî iken, din değiştirerek mezhebin sırlarını açıkladığı için Tarsusta Nusayrîler tarafından öldürülmüştür. (Müellif).

21. S. el-Adânî, K. el-Bâkûra, I. Fasil; Nisbe Suresinin tefsiri

22. İsl. Ans. c. IX. s. 369

1.1.2.3. 51 TİLMİZ

"Bu seçkin kimseler 51 kişi olup, 17'si Irak'lı, 17'si Şam'lı, 17'si de gizlidir. Bu 51 kişi Harran Şehri'nin kapısı üzerinde durup, hak ile alır hak ile verirler. Dinlerini din ibadetlerini ibadet edenleri Allah ma'rifetine muvaffak kılar."

Yukarıdaki cümleler Nusayrîlerin kutsal kitabı el-Mecmû'nun 13. sûresi olan Müsâfere Sûresi'nde geçmektedir. Burada geçen Harran şehri şu anda Urfa ilimizin sınırları içerisinde yer alan bir ilçedir. Yukarıda geçen Müsâfere sûresini Süleyman Adânî şöyle tefsir etmiştir: "Nusayrîler, bâtını kitaplarında geçen "şehir" kelimesini, "Sema" ya yorumlarlar. "Mısırye Risâlesi" ve diğer kitaplarında açıklandığına göre, bu sema'nın sakinleri yıldızlardır. Bu sûrede geçen "şeyhe" gelince; bu, kendilerinin seyyidler olan el-Huseybi ve 51 kişidir. Bu 51 kişi onun tilmizleridir. Bunların bir kısmı Irak'tan, bazıları Şam'dan, bir kısmı da Fars ve Acem'dendir. "Harran" şehri yukarıda geçtiği gibi "Gök"ten kinâyedir. Göğün kapılarında bulunan 51 Tilmiz ise yıldızlardır ve bunlar Küçük Âlem'in rütbelerindendir. Bunların "hak ile alıp-vermelerine gelince", bunun anlamı, kendilerinden şefaât istenmesi, adlarına kurban kesilmesi, o kimseyi bunların bilmeleri, onu kurtarmaları ve evlerine almalarıdır. Kendilerine küfreden kimselerden intikam almaları ve bunların ruhlarını kötü şekillere sokmaları demektir. ²³

Bu 51 Tilmizden en çok bilinenleri şunlardır:

Muhammed b. Ali el-Cilli: Antakya yakınındaki Cilliya'dan olup, Haydaridir.

Ebu Said Maymun Taberânî (öl. 427/1035): Velûd bir mü-

23. S. el-Adânî K. el-Bâkûra. 13. Sûre; Müsâfere Sûresi, I. Fasil.

nazaracı olup, Lazikiyye'de Ishakiyye'nin reisi Ebû Dahîba İsmail b. Hallâd'a karşı mücadele etmiştir.

İsmet ed-Devle: *Risâletu Kubrusiya* müellifi.

Hâtîm Tevbâani (takriben, 700/1300)

Hasan Acrud (öl. 836/ 1432'de Lazikiyye)

Muhammed b. Yûnus el-Kilâzî (öl. 1011/1602): Kameriyye'nin kurucusu ve şairlerinden biri.

Ali Mahusi, Nâşir Naysafi ve Yûsuf Ubeyd ²⁴

Nitekim kendi ismini verdiği divanında el-Hâsibî bu kuşu-
dan kurtuluş hikayesinin şöyle anlatır: "Uykuda iken Şefik Baba
bana dedi ki: Sen ey Husaybî oğlu! Hürsün, serbestsin. Sen Âl-i
Ahmed'in perdesiyle ve sevgileri ile yaşadığın sürece rızıklan-
dırılacaksın." Sonra bu Şefik Baba'nın Mesih olduğuna inandı. ²⁵

1.1.3. NÜSAYRİLİĞİN GELİŞİMİ-YAYILIŞI

M. S. XII. Asırdan itibaren bunların siyasi tarihi genellikle
dış baskılara maruz bırakılmıştır. Haçlı seferleri sırasında Sul-
tan Baybars (ö. 1277 m.) memleketlerini camilerle doldurmuştu.
Timur'un (öl. 1405 m.) Dimeşk (Şam) yağması, I. Selim (öl. 1520)
in tenkili ile, gerek aşiretlerin kendi aralarında, gerek Türkler ile
anlaşmış olan Kadmus ve Masyaf'taki İsmailî'lere karşı cereyan
eden dahili mücadelelerde birtakım baskılar yaşamışlardı. ²⁶

Mezhepleri, el-Hâsibî zamanında, Fırat'ın ötesine, Suriye ve
diğer komşu bölgelere yayıldığı gibi, mezhebin fikirleri özel-
likle el-Hâsibî'nin talebeleri ile devam ettirilmiştir. Ayrıca onun

24. İsl. Ans. c.IX, s. 369

25. S. el-Adanî, *Kitab el-Mecmu'* (Kitab el-Bakurâ'nın bir bölümü) I. Fasıl:
Nisbe süresinin tefsiri.

26. İsl. Ans. c. IX, s. 366

kitapları, mezhebin temel kitapları olmuştur. Mesela 16 sûreden
müteşekkil *Kitab el-Mecmû'u*, Nusayriyye'nin kutsal kitabı ye-
rindedir. ²⁷

Karmatîler'in Suriye'yi ele geçirmesi üzerine (291/903) kor-
kuya düşen Nusayrîlerden bir kısmı Suriye'de kalırken, bir bö-
lûğü Antakya ve dolaylarına çekilirler. Malazgirt Savaşı (463/
1071)'ni takiben Selçuklu Sultanları döneminde Antakya'yı ele
geçirirler. Ancak daha sonra Frankların bölgeyi işgali üzerine
(492/1098) bir süre onların hakimiyetleri altında yaşarlar. Daha
sonra Selahaddin-i Eyyûbî 584/1188 yılında Nusayrîlerin yaşa-
makta oldukları bölgeleri ele geçirerek Nusayrîleri itaatı altına
alırca da, ölümü üzerine Haçlılar bölgede yeniden nüfuz kaz-
anırlar. ²⁸

Sonra, buraya IX. asrın sonlarında Tayy'dan gelen muhâcir-
lerle, Gassan'dan gelen Haçlıların geri çekilmesi üzerine, emir-
leri Hasan b. Makzûn (ö. 683/1240) ile Sincar dağından gelenler
yerleşmiş ve kendilerinin ileri gelen aileleri ile aşiretlerini ve
kavmî hususiyetlerini eskilere kabul ettirmişlerdir. ²⁹

Daha sonra Osmanlı sultanı Yavuz Sultan Selim 1517 yılında
Suriye ve Mısır'ı Osmanlı topraklarına katınca, Osmanlı Dev-
letinin yıkılışına kadar Osmanlı teb'ası olarak yaşamışlardır.

27. Prof. Dr. E.R. Fırlah, *Çağ. İtik. İsl. Mez.* s. 144, (Ayrıca Nusayriliğin
kitapları için bkz. L. Massignon "Esquisse d'une Bibliographie Nusayrie, Me-
langes Syriens de R. Dussaud, Paris, 1939, c. II, s. 913-922; Aynı yazar (a.y)
İsl. Ans. Nusayriler md. c. IX. s. 369-370; A. Bedevi, *Mezâhibul-İslamiyyin* c.
2 s. 427 440.)

28. E. R. Fırlah, *Çağ. İtik. İsl. Mez.* s. 144

29. İsl. Ans. c. IX, s. 366

1.2. GÜNÜMÜZDE NUSAYRÎLERİN YAŞADIKLARI YERLER

I. Dünya Savaşı (1914-1918) ndan sonra Fransız mandasını benimseyen Nusayrîler otonom bir idâreye de kavuşmuşlardır. Fransızların emperyalist gâyeleri gereği destekledikleri Nusayrî ve daha aşağıdaki Dürzî bölgeleri, 1941 yılına kadar Fransız idâresinde kalmış, 1946'da Suriye'nin hakimiyetine girmiştir. Antakya-Hatay ise 11 Temmuz 1939 tarihinde Türkiye Cumhuriyetine katıldığı için, burada yaşayan Nusayrîler de Türkiye sınırları içerisinde kaldılar.³⁰

L. Massignon bugün çoğunlukla Suriyede yerleşmiş, Hatay, Tarsus, Adana, Fırat boyları ve Lübnan'a da yayılmış olan Nusayrîlerin toplam sayısının 325-400 bin arasında gösterir.³¹

İskenderun, Antakya (1/3), Cuveydiya, Suveydiye, Aydiyya, Cilliya Suriye'de: Hama, Hamus, Halep, Cisir ve Hüle gölünün kuzeyinde Filistin'de: Nobulus'un Kuzeyinde.

Kilikya'da: (XV. asırdan beri), Tarsus ve Adana'da (1921'de: 80.000 kişi)

Fırat boyunda ve İran'da bunlara karşı yakınlık gösteren ve kendilerine Nusayrî adı verilen Şîf unsurlar bulunmaktadır.

Lübnan: Kısraân'da XV. asra kadar bazı Nusayrî unsurlarına tesadüf edilirdi.

Bunların esas unsununu Yemenilerin Hamdân ve Kinde ile Gassan, Bahra ve Tanüh Kolları teşkil etmiş olup, Taberiye ve Cebel-i Âmil'den Haleb'e kadar olan yerlerde oturanlar çok erkenden şî'a mezhebini kabul etmiş olmalıdırlar.³²

30. E. R. Fırlalı, Çağ. İtik. İsl. Mez. (İst. 1980) s. 147

31. L. Massignon, L. Elaboration de L İslam, (Paris 1961), s. 110-111 ve aynı yazar, İsl. Ans. Nusayriler md. c. IX. s. 366.

32. İsl. Ans. c. IX. s. 366

1.3. MEZHEPLERİ VE MEZHEP TEŞKİLATI

Nusayrîlerin mezhep teşkilatı, siyâsî taksimattan farklıdır. Niebuhr'un 1780 yılında kaydettiği Dört Mukaddem (Lazıkıyye civarındaki Behlülüyye, Sumrin-Huâbî, Safita ve Cebel Kelbiyye)'nin elinde idârî hakimiyet bulunuyordu.

1914 yılında iki ruhânî reis vardı: Kilikya'da Bağcıbaşı (Şemsî) ve Kardaha'da Hâdim Ehl-i Beyt (Kamerî), 1923'te Numaylatiya'dan Sliman el-Ahmed.

1920 yılından itibaren cenubun Şii-Ca'ferî kadıları Nusayrîler arasına sokulmuş idiler. Son zamanlarda da Anâmira'nın bir çobanı olan Sliman Mürşid, Masyaf'ın kuzeyinde yeni bir fırka kurmak için uğraşmakta idi.³³

Nusayrîlik kendi içinde çeşitli kollara ayrılmıştır. Kollar Hz. Ali'nin bulunduğu -varsayılan- yere göre ayrılık göstermiştir. Ancak genel sınıflandırmaya göre dört kola ayrılırlar.: 1. Haydariyye, 2. Kuzeyiyye veya Şemsiyye 3. Kilaziyye veya Kameriyye 4. Gaybiyye.

Bugün iki kol halindedirler: 1. Şimaliyye (Haydariyye-Şemsiyye). 2. Kibliyye (Kilaziyye-Kameriyye).³⁴

Nusayrîler, oturdukları bölgelere göre ayrıldıkları gibi, daha çok Hz. Ali'nin ulûhiyyetinin tecelli ettiğine inandıkları gezegenlerden güneş ve ay adlarına nisbetle birbirlerinden ayrılmışlardır. İleride görüleceği üzere, Hz. Ali'nin güneşte bulunduğu inananlara da "Şemsiyye= Güneşçiler" ayda bulunduğu inananlara da Kameriyye= Ayclar denmektedir. Bunlardan Haydariler Şemsî, Kilaziler ise Kamerî'dir.

33. İsl. Ans. c. IX. s. 369

34. E. R. Fırlalı, Çağ. İtik. İsl. Mez. (İst. 1980) s. 148; L. Massignon, "Nusayrîler" md. İsl. Ans. 369; A. Turan, Les Nusayris de Turque dans la Region d. Hatay, (Doctorat de III e cycle). Paris 1973, s. 105-109

Benim, 1985 yılında Antakya'da, Nusayrî din adamlarından birine, bir mülakat esnasında sorduğum Haydarilik ve Kilâzilik hakkındaki sorum üzerine, bana vermiş olduğu cevap şöyledir: "Hz. Seyyid Hüseyin b. Hamdan el-Hâsibî'den 350-400 sene kadar sonra yaşamış, bizim alevilerin ileri gelen bir alimi vardı. Adı Şeyh Haydar idi. Şeyh Haydar'ın bir de çok küçük kardeşi vardı. Bunun da adı Mehmet idi. Mehmet çok küçük olduğu ve aleviler de devamlı takibata uğradığından, Şeyh Haydar kardeşini Kilis'teki bir hoca efendiye götürür, ve ona emânet eder, eğitim-öğretimiyle ilgilenmesini rica eder ve döner. Nihayet büyüyen ve iyi yetişen Mehmet abisinin yanına döner. İyi bir hatip olmuştur. Artık alevi cemaat, abisini değil, onu dinlemeye başlar. Zaten Haydar da iyice yaşlanmıştır. Şeyh Haydar, kardeşini kıskanmaya başlar ve aralarında fikir ayrılıkları başlar. Aslında Kilâzî, "Kilis'e mensub olan" demektir. Haydarilik ve Kilâzilik böyle doğmuştur."

1.3.1. HAYDARİLİK (ŞEMSIYYE)

Haydarilik, Ali b. Ebi Tâlib'in Lakabı olan "Haydar"ı tercih ettiklerini söyledikleri gibi, IX/ XV. asırda yaşamış Şeyh Haydar Ali tarafından kurulduklarına inanırlar.

Haydârîler'e göre Ali göktedir. Gök bir semboldür ve Mânâ'nın bulunduğu yerdir. Güneş Muhammed'i, Ay'da Selmân'ı (el-Fârîsi) temsil eder. Ali, aynı zamanda Muhammed'i temsil eden güneşte oturmuştur. Bu yüzden Şemsîler de denir.³⁵

35. E. R. Fığlalı, Çağ. İtik. İsl. Mez. (1980) s. 15036.a. g. e. ve a. y.

1.3.2. KİLÂZİLER (KAMERİLER)

İkinci kol olan Kilâzîler ise, Muhammed b. Yûnus el-Kilâzî (1011/1062)'ye bağlıdırlar. Onlara göre ay, Ali'nin yeridir. Güneş Muhammed'dir. Gök ise Selmân'dır. Bunlara Kamerîler de denir.³⁶

Kilâzîler, Kamer'in Mânâ olduğunu "el-Reşâde" olarak adlandıırırlar ve buna Kur'an-ı Kerim'den deliller getirirler. O da şudur: "O, hergün bir (başka) durumdadır."³⁷ Şüphesiz bu, Kamer'e uymaktadır. Çünkü ay, hergün bir başka şekilde görünmektedirler. Fakat O gerçekte değişmez" derler. Ayrıca Kur'an-ı Kerim, Nur Sûresi 35. ayetindeki "Allah yerin ve göklerin nûrudur" cümlesini de buna hamlederler. Yine Yunus sûresindeki, "Kamer'i orada bir nûr olarak kıldı."³⁸ ayeti de buna işaret eder derler.³⁹

Nusayrîlerin Kamerî kolu, yukarıdaki son âyetin bir önceki âyeti doğrulayarak desteklediğini ileri sürerek, görüşlerini temellendirmeye çalışırlar. Ayrıca Şems (güneş) ve Kamer (ay)'in arapçada üçer harften meydana geldiğini ileri sürerek, görüşlerini temellendirmeye çalışırlar. Ali kelimesinin de üç harfli olup Ali'nin aya tekabül ettiğini ileri sürerler.⁴⁰

37. Kur'an-ı Kerim'in Rahmân Sûresi (55), 29. ayet.

38. K.K. Yunus Sûresi, 10/5

39. Süleyman el-Adânî Kitab'ül-Bâkura, VII. Fasl Nusayrîlik Hakkında Özel sırların Keşfi

40. a.g. e., a.y.

1.3.3. ŞİMÂLÎLER ile KİLÂZÎLER ARASINDAKİ FARKLAR

Şimâlîler (Şemsiler) ile Kilazîler (Kameriler) arasında iki fark vardır: Birincisi: Kilâziler Kamer'in Mânâ olduğuna inanır ve buna şöyle delil getirirler: "Bil ki, Kamer'de bulunan siyah çizgiler, beşer gibi bir şahıs olup; iki eli, iki ayağı, bedeni ve bedeni üzerinde de başı vardır. Başının üzerinde bir taç ve elinde de Zülfikâr Kılıcı ⁴¹ vardır. İkincisi: Kilazîler Şimâlîlerin tersine olarak Semanın Selman el-Farisî olduğuna inanırlar. Çünkü Şimâlîler Semanın Mânâ, kamerin de Selmân el-Fârisî olduğuna inanmaktadır. ⁴²

1.3.4. ŞİMÂLÎLER VE KİLÂZÎLERE GÖRE GÜNEŞ VE AYIN HZ. ALİ OLUŞU

Yukarıda belirttiğimiz gibi, Kitab el-Bâkura müellifi Süleyman el-Adanî, Kitab el-Mecmû'un 11. Sûresi olan Şehâde süresini şöyle tefsir ediyor: "Kilaziyye, -sûrede geçen- 'Güneş'in Gözü' kelimesinden Ali b. Ebi Talib'in Zuhûru'nun kasdedildiğini ileri sürerek, mezheblerinin doğruluğuna bu sûreyi şahid gösterirler. 'Kamer, güneşin çıktığı yerden zahir olur' derler. Şafak'a tapanlar ise, bu söze dayanarak, şafağın güneşin gözünden zahir olduğunu kabul ederler ve güneşi yaratanın "kırmızılık" olduğuna inanırlar. Şimâliyye'ye göre, burada zikredilen güneş, Ali b. Ebi Talib'in doğduğu Esed kızı Fâtıma ile Muhammed kızı Fâtıma tek isimdir. Yani Muhammed'dir." ⁴³

41. Hz. Ali'nin, ucu çatal şeklindeki kılıcının adı.

42. S. el-Adanî, Kitab el-Bâkura, (7. Fasıl: Nusayrılık Hakkında Özel Sırların Keşfi)

43. S. el-Adanî, K. el-Bâkura (I. Fasıl: 11. Sure: Şehâde Suresnin Tefsiri.)

1.4. MEZHEBE GİRİŞ ŞEKLİ VE MEZHEBE GİRİŞİN ÜÇ KADEMESİ

Nusayrılık Mezhebi'ne sülûk (giriş) üç kademededen meydana gelmektedir. Birinci merasimle yapılan, bir ahid (ikad, hitab; talak-muallak) ile olup; bu ma'nevi evlenme (nikah, es-Semâ) hakkında hiçbir ifşaatta bulunmamak va'dinden ibârettir. Burada ruhânî ayini yapanın sözü, ayin yapılan kimsenin ruhunu üç oturumda aşılır. Bu, Şi'a fırkalarındaki ile ilgili olup; bunlar ve Haran Sâbiileri vasıtası ile, eski Asya gizli inançlarına bağlanmaktadır. Cenneti temsil eden şarap kadehi olan "abdu'n-nur" merasimde dolaştırılır. ⁴⁴

Nusayrılıkta mezhebe kabul aşamalarını Süleyman el-Adânî Kitab el-Bâkûrâ'sında şöyle özetliyor: "Onsekiz yaşına gelince, benim taifenin adamları, bu yaşa veya yirmi yaşına gelmedikçe hiçkimseye açmadıkları sırlarını bana açmaya başladılar. Bir gün, onların seçkinleri ve avamından meydana gelen bir toplantı yaptılar. Beni kendilerine doğru çağırdılar ve bana bir bardak içki uzattılar. Sonra Nakib ⁴⁵ yanımda durup, bana şöyle söylememi emretti: "Ey amcam, ey seyyidim ve başımın tâci, senin ihsanıyla Şırrı bana söyle! Ben senin tilmizinim ve ayakkabın başım üzerine.. de" İçkiyi içince İmâm ⁴⁶ bana şöyle söyleyerek yöneldi: "Seyyidine ikram olarak, burada hazır olanların ayakkabılarını başına koymaya razı olur musun?". Ben de; asla olmaz, ancak seyyidimin ayakkabılarını başıma korum dedim. Orada hazır olanlar, bu kuralı kabul etmediğim için bana güldüler. Sonra bir hizmetçiye, seyyidimin ayakkabılarını ge-

44. İsl. Ans. c. IX. s. 368

45. Nusayrilerde bir din adamlığı rütbesi

46. Nusayrilerde en önemli din adamı

tirmesini emrettiler ve başımı açıp, üzerine ayakkabıyı koydular, üstüne de beyaz bir hırka örttüler. Sonra Nakip, sırrı kabul ettiğim için, üzerime salavatlar okumaya başladı. Dualar bitince, ayakkabıyı başımdan kaldırdılar ve **Kitmânı** (gizliliği) tavsiye ettiler ve ayrılıp gittiler. Bu cem'iyeti "Meşvere" olarak adlandırırlar." ⁴⁷

Bundan kırk gün sonra bir toplantı yapıldı ve yine beni yanlarına çağırdılar. Seyyid yanımda durup, bana bir içki bardağı uzattı ve içkiyi içirtti. Bana (Ayn.-Mim-Sin) sırrını söylememi emretti. Ayn=Ali, Mim=M Muhammed'dir; bunu Ma'na olarak adandırırlar. Ayrıca Muhammed'i isim ve Hicâb (örtü) olarak da adlandırırlar. Sin ise Selman el-Farisi olup, bunu Bab (Kapı) olarak adlandırırlar. Sonra İmam bana dedi ki: "Her gün Ayn-Mim-Sin lafzını beşyüz kerre okumak, üzerine farz olundu." Bana bu sırrı da gizlememi emrettiler ve oradan ayrıldılar. Bu cemiyete de **MELİK CEMİYETİ** derler. ⁴⁸

Yedi ay sonra -(bu müddet avam için dokuz aydır)- başka bir toplantı daha yaptılar. Adetleri üzere, beni yine davet ettiler. Bu defa beni, kendilerinden uzak bir şekilde durdurdular. Cemaatin arasından bir vekil ⁴⁹ kalktı. Sağında Nakib, solunda da Necib ⁵⁰ ellerinde birer içki bardağı olduğu halde kalktılar. Huseyn b. Hamdan el Husaybi'ye ait olan üçüncü teremmünü terennüm ederek imama doğru yaklaştılar. (Bu dua (terennüm), **Bayram Duaları** Bölümünün sonunda gelecektir). Bundan sonra, İkinci Mürşid'e doğru, ona şu terennümü okuyarak yöneldiler:

47. S. el-Adani. K. el-Bâkurâ, I. Fasıl

48. a.g.e. a.y

49. Mezhebe girecek olanın vekili

50. Nusayrilerde Nakib'ten sonraki din adamı

"Kerimlerden, yücelik nerede diye sordum,
Bazı insanlar, bana seni gösterdiler.

Al-i Beyti ile beraber Muhammed hakkı için,
Sana doğru gelen kimseye merhamet et.

Zannımın sende boşa çıkmayacağından, sana geldim
Bu gün bizler, sana hesap vereceğiz."

Sonra ellerini başımın üzerine koydular ve oturdular. Bunun üzerine Mürşid ayağa kalktı, Vekil'den kadehi aldı ve secdeye kapandı. Bu sırada "Secdeler sûresini" okudu. (Bu sûreler ileride anlatılacaktır.) Sonra kalktı, imama doğru yönelip şöyle dedi: "Evet, evet, evet ey Seyyidim imam." İmam da ona şöyle dedi: "Sen ve yanındaki iki kişi nimetlendirilecektir. Buradaki cemaatin ne yaptığını gördün. Kadehi eline aldın, içtin, secde ettin ve selam verdin. Secdeler Allah içindir. O halde senin ihtiyacın nedir? Ne istiyorsun? Senin Mevlâ'nın (efendinin) yüzünü görmek isterim" dedi. Sonra Sema'ya doğru bakarak: "evet, evet, evet ey Seyyidim" diyerek, önceki gibi Mürşide, "ne istiyorsun, ihtiyacın nedir?" diye sordu. Bunun üzerine benim Mürşid'im; "Benim ihtiyacım var, bunu yerine getir" dedi. O da onların yanından uzaklaşıp, ellerini ve ayaklarını öpmem için bana yaklaştı. Mürşid'imın ellerini ve ayaklarını öptüm. Mürşid tekrar onlara (imam ve yanındakilere) doğru gidip: "evet, evet, evet ey Seyyid imam" dedi. İmam da ona yine: "Muradın nedir, ne istiyorsun?" dedi. Mürşidim de "yanımda bir kişi var, mezhebe girmek istiyor" dedi. Bunun üzerine imam şöyle dedi: "Yüce dinin seçkini olan seyyidimizin ne dediğini iştmedin mi? Her kahraman ondan korkar, benim ise güçlü bir kalbim var, bana korku yoktur" Sonra mürşidim bana baktı ve onlara yönelerek şöyle dedi: "Bu şahsın ismi filandır, sizin huzuruza edeplenmek için gelmiştir." İmam da; "O şahıs için bize delil ol-

acak kimdir? Kadim Ma'na, Azim İsim, Kerim Bâb cevap verdi ki; bu da AMS (Ayn-Mim-Sin) lafzıdır. Onu getir, görelim" dedi. Mürşidim sağ elimi tutup beni imama götürdü.

İmam iki ayağını uzattı, ben de öptüm. aynı şekilde ellerini de öptüm. Bana dedi ki: "İhtiyacın nedir ve ne istiyorsun ey ğulam?" Sonra Nakib kalktı ve yanıma durup şöyle dedi: "Ey Mü'minler topluluğu... sizin de bildiğiniz Sırrı söylememi bana öğretin." Sonra Nakib bana asık bir suratla bakıp dedi ki: "İnci-Mercanla mükellel (süslü) olan bu sırrı bizden talep etmen için seni buraya sevkeden nedir? Halbuki bu sırrı mürsel nebiler, mukarreb melekler ve diğer bütün melekler taşıyamamışlardı. Ey çocuğum bil ki, melekler çoktur. Bu sırrı ancak meleklerin mürsel olanları ve mü'minlerden imtihana çekilenler taşıyabildi. Kafanın, el ve ayaklarının parçalanmasını istemiyorsan bu büyük sırrı açma!" Ona "peki" dedim. Bunun üzerine: "Senden yüz kefil istiyorum" dedi. Orada bulunanlar, "ey seyyidimiz imam, ikram et" dediler. Bunun üzerine; "İkram olarak Oniki Kefil olsun" dedi. Sonra İkinci Mürşid ayağa kalkıp, on iki kefilin ellerini öptü. Ben de aynısını yaptım

Bundan sonra kefiller ayağa kalkıp, "evet, evet, evet ey seyyidim imam" dediler. İmam bunlara, "ey şerefliiler, sizin ihtiyacınız nedir?" dedi. Kefiller de, "filan kişiye kefil olmak için geldik dediler. Bunun üzerine imam: "eğer bu sırrı açarsa, onu parça parça edip, kanını içmemiz için (!) bana getirir misiniz?" dedi. "Evet" diye cevap verdiler. İmam ise, "sizin kefaletinizle yetinmiyorum; ayrıca size kefil olacak iki muteber ve temiz kefil istiyorum" dedi. Bunun üzerine kefillerden biri koşarak geldi. Ben de onun arkasından gittim. İstenen iki kefilin ellerini öptü. Ben de öptüm. Bundan sonra bu iki kefil ellerini göğüslerinin üzerine koymuş olarak ayağa kalktılar. İmam bunlara hitaben:

"Ey temiz ve muteber kefiller, ey Bereş ve Kereş⁵¹ ehli! Allah sizi hayırla tutsun" dedi. Bu iki kefil de imama şöyle karşılık verdiler. "Şüphesiz biz, on iki kefil ile şu şahsa kefil olmaya geldik."⁵² İmam dedi ki; "eğer bu şahıs şu andan itibaren kaçarsa ve bu sırrı açarsa hayatını yok etmemiz için onu bize getirir misiniz?" İkisi de "evet" dediler. İmam, tekrar dedi ki: "Şüphesiz kefiller de, kefillerin kefilleri de fanidirler. Ben sizden fani olmayacak bir şey istiyorum." İki kefil, "İstedliğini yap" dediler. Bunun üzerine imam bana: "ey ğulam bana yaklaş" dedi. Ona yaklaştığımda, bana, bu sırrı açmayacağıma dair yemin ettirmek için sağ elindeki Kitab el-MECMU'u uzattı. Yanımda bulunan Nakib bana şöyle söylememi öğretti: "Ey seyyidim imam, bu azim sır üzerine buyur bana yemin ettir, sen benim hatamdan berisin." Ben de bunları söyleyince kitabı benden alıp dedi ki: "Ey çocuğum teminat ve mal için değil, sana sadece Allah'ın sırrı için yemin ettireceğim. Nitekim bizim şeyhlerimiz ve seyyidlerimiz de bize böyle yemin ettirmişlerdi." Bu söz, bu iş üç kerre tekrarlandı. Sonra elimi Kitab el-Mecmû üzerine koydum. Bütün hayatım boyunca bu sırrı açmamak üzere ona yemin ettim.

Avam ve özellikle Lazıkıyye⁵³ halkı bundan daha çok yemin ederler. Sonra imam dedi ki: "Ey çocuğum eğer bu sırrı açıklarsan, senin ölünü yer kabul etmez. Bir daha da bu beşeri gömleğe (hayata) dönemezsin, aksine o zaman, sen ölümünle başka şekle girersin. İşte o zaman artık, o durumdan kurtulamazsın."

51. Bereş: Desti. Kereş: Karın

52. Bu şahıs, burada imtihana çekilip, kendisine Sır-emanet edilen Kitap el-Bâkurâ'nın müellifi Süleyman el-Adanî'dir. S. Adanî 1863 yılında Beyrutta Hristiyanlık dinini kabul etmiş Nusayrîlik Diyanetinin sınırlarını açtığı için Tarsus'ta Nusayrîler tarafından öldürülmüştür. Bkz. İsl. Ans. Nusayrîler md.

53. Lazıkıyye: Suriye'de bir şehir.

Daha sonra beni aralarında oturtular. Başımı açıp üzerine bir örtü koydular. Dua etmeye başladılar. Önce Fetih sûresi ⁵⁴ ni, sonra Secdeler sûresi ⁵⁵ ni, sonra da Ayn sûresi ⁵⁶ ni okudular. Daha sonra içki içtiler ve Selam sûresini ⁵⁷ okudular. Başından ellerini kaldırdılar. Beni AMMUD-DÜHÛL ⁵⁸ alıp birinci Mürşidime teslim etti. Ammu'd-Duhul elime içki kadehi verdi ve bana içirdi. Sonra bana şöyle söylememi söyledi: "Bismillahi ve billahi, Sırrı's-Seyyidi.. Allah'ın marifetiyle arif olan, Allah'ın kuludur. O, salih olarak anılır. Allah onu mesud eyesin."

Cemaat dağıldıktan sonra, Seyyid beni evine götürdü. Bunun adı Ahmed Efendi b. Rıdvan Ağa'dır. Adana şehrinin a'yânındandır.⁵⁹

Hakikât-ı Hitâp olmadıkça bir adam hakiki Nusayrî olamaz. Hakikat-ı Hitap şudur: Ail Rab, Muhammed Hicab, Selman Bab'tır.

Nusayrîye şöyle der: Neşhedu en la ilahe illa Haydaratu'l-inzai'lbatin. Vela hicabe aleyhi illa Muhammedu's-Sadiku'l-Emin. Vela Tarika aleyhi illa Selman zü'l Kuvveti'l-Metin.⁶⁰

54. Kitab el-Mecmu'un 5. Sûresi.

55. K. el-Mecmu'un 6. sûresi

56. K. el-Mecmu'un 9. sûresi

57. K. el-Mecmu'un 7. sûresi

58. Mezhebe girdiren kişi.

59. S. el-Adanî, K. el-Bâkurâ, I. Fasıl: Müellifin mezhebe Girişi. (Ayrıca bkz. E. R. Fırlalı, Çağ. İtik. İsl. Mez. (İst. 1980) s. 154-155.)

60. İzmirli İsmail Hakkı, Yeni İlm-i Kelam, (Ank. 1981) s. 112

1.5. NUSAYRÎLERDE MEZHEP DEĞİŞİMİ

1.5.1. MEZHEBE KABUL

Nusayrîler, şimdiye kadar Acem ve Iraklılar'ın dışında hiçbir kimseyi kendi aralarına kabul etmemişlerdir. Çünkü Acem Ehli de, kendileri gibi Ali b. Ebi Talib'in uluhiyyetine inanmaktadırlar. Ayrıca kendi selefleri de Acem ve Irak'tandır. Yahudi tarihlerinde onlar için "Filistin halkındandır" denmiştir. Bu doğru bir husustur. Çünkü Filistin inançlarının çoğu kendilerinde vardır. Mesela, Güneş'e, Ay'a tapmışlardır. Yine Mecusiler'de bulunan birçok ibadet bunlarda da mevcuttur.⁶¹

1.5.2. MEZHEPLERİNDEN RED VE SEVAPLARIN SATIN ALINMASI

Nusayrîler, kendi mezheplerinde doğup ta, başka bir mezhep (veya dine) dönen bir kişinin anasının zina etmiş olduğuna hükmederler.⁶²

Nusayrîler kendi mezheplerinden ayrılan bir kişinin salat ve kurban gibi önceki sevaplarını kendisinden satın alırlar.⁶³ Ayrıca o kimsenin veled-i zina olduğunu kasd ederler.

61. S. Adanî, K. el-Bâkurâ, VI. Fasıl: Bazı Nusayrî İnanışları

62. a.g.e, a.y.

63. a.g.e, a.y.

II. BÖLÜM

ALTI İMAN ESASI AÇISINDAN NUSAYRÎLİK

Bu bölümde Nusayrîliği, İslâm'ın altı iman esası açısından inceleyeceğiz. Birinci bölümde olduğu gibi burada da Nusayrîliği eleştirmek yerine objektif kaynaklara dayanarak nasıl bir din veya mezhep olduğunu açıklayacağız. İleride de geleceği üzere Nusayrîlik, İslam Dünyası'nda ortaya çıkmış, temel öğelerini İslâm Dini'nden almış, fakat diğer din ve felsefelerden fazlasıyla etkilenmiş bâtını bir aşırı Şîî fırkasıdır.

Nusayrîlik bir fırka olarak kabul edilmişse de, adeta bir din görüntüsü sergilemektedir. Nitekim bu bölümde inançlarının temel öğeleri ortaya çıkarılacaktır.

2.1 AMS (AYN-MİM-SİN) FORMÜLÜ VE AKİDELERİ

"Nusayrî üçlüğünü teşkil eden " Ayn-Mim-Sin." (Mana-İsm-Bâb) ın menşei bu olup, bunun müşrik-süryânî üçlüğü olan Ay-Gök -Güneş'te aranması şart değildir."

Nusayrî şairlerinin en çok beğendikleri mevzû olan bu nûcum (yıldızlar) tekabuliyeti (karşılanması) Harran Sabiileri'nin tesiri ile Kufe Şîî akidesine girebilmiştir.⁶⁴

Buna göre bu formül şöyle özetlenebilir: Ayn=Ali, Mim=Mana=Muhammed=İsim, Sin=Selman el-Farisi=Bâb'tır

Bir Nusayrî din adamından öğrendiğime göre bu formül, mezhebin doktrinel kurucusu kabul edilen Huseyn b. Hamdan el-Hasibi tarafından ortaya konmuştur. Hasibi, Şîîler'in sürekli takibat ve cezalara maruz kaldıklarından dolayı bu formülü,

64. İsl . Ans. c. IX s. 367

kendi taraftarlarının birbirlerini tanımaları için geliştirmiştir. Sünniler arasında takıyye yaparak günümüze kadar gelen Nusayriler arasında bu formül, inançlarının temelini teşkil eder.

2.1.1. ŞEHADETLERİ

Nusayrilerce şahadet kısaca şöyledir: "Ben Ali'den başka ilah bulunmadığına şahadet ederim" şeklindedir.⁶⁵

Ayrıntılı olarak şahadetleri şöyledir: "Şahadet ederim ki, Allah hak'tır. Açıklanmış hak da, çok çekimeci ve şakakları seyrek saçlı olan Ali b. Ebi Talib'tir."⁶⁶

Yine benzer bir şahadet şekilleri şöyledir: "Kendisinden başka ilah olmayan Allah ve melekler ile, adaletle kaim olan ilim sahipleri şahadet etmişlerdir ki; Aziz ve Hakim olan Allah'tan başka ilah yoktur."⁶⁷

Nusayriler yukarıdaki ifadeleri Kur'ân-ı Kerim'den almışlar ve bunu ileride de görüleceği üzere kendi inançlarına göre yorumlamışlardır. Şahadetleri ayrıntılı olarak ezanlarında bulunmaktadır:

"Ben yine şahadet ediyorum ki, Nusayrî Dini'nden, Cundebe Görüşü'nden, Cunbulâni Tarikatı'ndan, Hasibi Mezhebi'ndenim. Söz yeri olarak Cillî, Meymuni Fıkhdanım."⁶⁸

Görüldüğü üzere Nusayrîlik, kendi şahadetlerine göre bir mezhepten ziyade bir dindir. Yukarıda geçen Cundebe, Cunbulâni, Hasibi, Cillî ve Meymun adlı kimseler hakkında daha önceki konularda bilgi verilmişti.

65. E.R. Fıglalı, Çağ. İtik. İsl. Mez. s. 149

66. S. Adani, K. el-Bâkurâ, I. Fasıl, 10. Sure: Akd sûresi

67. A.g.e, I. Fasıl 11. Şahadet ve Amme Sûresi, Bu ifadeler K.K Ali İmrân suresi 3/18 ve 19. ayetlerinden alınmıştır.

68. S. Adani, K. el-Bakura, I. Fasıl, 11. Sure: (Şahadet)

Nusayrî şahadeti ayrıntılı olarak şöyledir: "Ben saçsız ma'bud Ali b. Ebi Talib'ten başka ilah bulunmadığına, Seyyid Muhammed el- Mahmud'dan başka Bâb olmadığına ve Beş Yetim'in⁶⁹ meleklerin en büyükleri olduklarına, şeyhimiz ve seyyidimiz Huseyn b. Hamdan el-Hasibi'nin görüşünden başka görüş olmadığına şahadet ederim."⁷⁰

2.1.2. EZAN ŞEKİLLERİ

"Allahu Ekber (2 defa): Kendisinden başka ilah bulunmayan saçsız ma'bud'dan başka ilah olmadığına, en yüce ve azametli Seyyid Muhammed el-Mahmud'dan başka Hicâb bulunmadığına, Seyyid Selman el-Farisi el-Maksud'dan başka Bâb'ı bulunmadığına şahadet ederim. Yine şahadet ederim ki, Seyyid Muhammed, O'nun Birleşmiş Hicabı'dır ve Mürsel Nebisidir. O'nun indirmiş olduğu bir kitaptır, en büyük Arş'ı, en sağlam Kürsisidir. Seyyid Selman ise, en Kerim Bâb'ıdır; en düzgün ve en açık yoludur. Oraya ondan başkası giremez. O ticaret gemisi ve hayatın kaynağıdır."

Hayya ale's-salah (2 defa): Ey mü'minler topluluğu⁷¹ salavat getiriniz. Böylece size va'dedilen Cennet'e girersiniz.

Hayya ale'l felah (2 defa): Ey Mü'minler felaha ereceksiniz, bedenlerin kesafeti ve cisimlerin zulmetinden kurtulacaksınız. Huriler ve gılmanlar arasında sükuna ereceksiniz ve Mevlanız

69. Beş Yetima: Ali, Muhammed, Hasan, Hüseyin ve Fatıma veya; Ali, Hasan, Hüseyin, Muhsin, Fatıma (Bkz. İzmirli İsmail Hakkı, Yeni İlm-i Kelam (1980) 111) Ya da: Muhammed, Fatur, Hasan, Huseyn, Muhsin (Bkz. İsl. Ans. c. IX. s. 367 (ME. Basımevi, (İst. 1988)).

70. S. Adani, a.g.e. I. Fasıl, 11. sure (Şahadet).

71. Nusayri Cemaati.

olan Arılar Emiri⁷² olan en büyük Ali'yi göreceksiniz.

Allahu ekber (3 defa), 'Allahu ekber (2 defa)

Kad Kameti's-salah ala erbabiha: Dua sahipleri üzerine
Hucce sabit olmuştur.⁷³

2.2. ALLAH İNANÇLARI VE YARATILIŞ NAZARİYELERİ

Nusayrîler, İslam Dini'nin Allah hakkındaki bütün sıfatları Hz. Ali'ye izafe ederler. Kutsal kitapları el-Mecmû'un 1. sûresi olan el-Evvel'deki bir duada bu inançlarını şöyle ifade ederler:

"Ey delilleriyle delil, kudretiyle zahir, hikmetiyle batın olan, zatı ile zatına icabet olunan, sıfatlarıyla ismine muhatap olunan... Ey O, Ey Kadim, ey Varlığı Sonsuz, ey illetlerin illeti, ey Devletlerin Hareketlerinden Müstağni, ey Gayelerin Gayesi, Nihayetlerin Nihayeti... Ey Gizli Sırları Bilen, ey Hazır, ey Mevcud, ey Zahir, ey Maksud, ey Kılıfı Olmayan Batın, ey bütün Nurların Senin Nurlarından Doğup, Yine Sende Battığı, Sende Başlayıp Yine Sana Döndüğü... Ey bütün nurları görünür kılan, bütün mekanları makam, bütün makamları Bab kılan; Bab'ı irşad eden ve Bab'tan kendisine girilen... Ve sen ey Arıların Emiri, ey Ali b. Ebi Talib'in kendisine delil olduğu; herşey sana aittir."

⁷⁴ Nusayrîler, yaratılış nazariyesi itibariyle de batını anlayışı benimserler. Onlara göre Nusayrîler, Hz. Ali'nin uluhiyyetine inanmak ve O'nun yücelik ni'metine erme bahtiyarlığına ulaşmış yaratıklardır. Bundan gururlandıklarından, Ali onları cezalandırmak için, insan sûretinde yeryüzüne gönderilmiştir.⁷⁵

72. Arılar Emiri: Melekler Emiri=Hz. Ali

73. S. Adani, K. el-Bâkura, III. Fasıl: Bayram Duaları

74. S. Adani, K. el-Bâkura I. Fasıldaki K. el-Mecmu'un I. Suresi olan el-Evvel.

75. E. R. Fiğlalı, Çağ. İtik. İsl. Mez. s. 149

"Nusayrî gruplarının tamamı, âlem yaratılmadan önce, kendilerinin ışıklı nurlar ve nûrânî yıldızlar (idiler) olduklarına inanırlar. Burada ta'at ve ma'siyetten azâde yemeyen, içmeyen, büyük abdest bozmayan kimselerdi. Bu durum Hz. Ali'ye bakıyor olarak 7077 sene 7 saat devam etmişti."

"Sonra Ali kendilerine başı ve sakalı bembeyaz bir şeyh sûretinde göründü. Bu sûret nûrânî Alevi aleminin nûr ehlinin kendisi ile imtihan olunduğu sûrettir. İşte bu sûreti, kendilerine görüldüğü şekildedir sandılar. Ali, onlara "ben kimim?" aeyince; "bilmiyoruz" diye cevap verdiler. Daha sonra kendilerine kızgın bir sûrette arslan üzerine binmiş olarak göründü. Sonra da (üçüncü kez) bir çocuk olarak göründü ve onlara şöyle çağırdı: "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?"⁷⁶ Bu sözü, her görüldüğünde kendilerine tekrar etti. Kendisi ile beraber İsmi'ni, Bâb'ını ve Büyük Nurani Alem'in İlk Yedi Mertebesi olan kutsal mertebelerin ehlini tekrar etti."

İşte bu üç çeşit görünümü, Kilaziler Ay'a, tabir ederler ve şöyle derler: Çocuk, hilal olarak onun zuhurunun ilkidir. Genç, dolunay olarak görünümü, şeyh de hilalin yarılanmışa yakın bir görünüşüdür.

"Ali, onlara böyle çağırdığında, O'nu kendileri gibi sandılar. Ondan gözleri kamaştı. Bu durumda ne diyeceklerini bilemediler. Bunun üzerine Ali, kendilerini şek ve hayret veren bir sûrette yarattı ve onlara şöyle çağırdı: "Sizler için aşağılık yurtlar yarattım. Oraya inmenizi istiyorum. Sizi orada kötü heykeller şeklinde yarattım. Size kendi cinsiniz gibi bir perde içinde görünürüm. Sizlerden kim Beni, Bab'ımı ve Hicâb'ımı tanırsa, onu tekrar buraya döndürürüm. Kim de bana isyan ederse, onu zıt bir masiyetten devam ettirerek yaratırım. Kim beni inkar

76. K.K. Arâf, 7/ 172

ederse, kötü şekilli gömlek (beden) onun üzerinedir." Bunun üzerine ona şöyle cevap verdiler: "Ey Rab, Bizi buraya geri çağır, sana hamd ederek, tesbih eder; ibadet ederiz. Bizi aşağılık yurduna indirme." O ise şöyle dedi: "Bana isyan ettiniz. Şayet, "ey Rabbimiz senin öğrettiğinden başka bizde bir ilim yoktur" 77 şüphesiz sen kayıpları bilensin" demiş olsaydınız, ben de sizi affederdim." 78

2.2.1. ALİ-İLÂH İNANÇLARI VE HULÛL

Daha önce de açıkladığımız gibi, Nusayrîler inançlarını Hz. Ali'nin ilahlaştırılması nazariyesine dayandırarak şekillendirmişlerdir. Aşağıda bu inancın "hulûl" bağlantılı olarak nasıl yorumlandığını göreceğiz.

"Görüşlerinin temelini Hz. Ali'nin ilahlaştırılması teşkil eder. Nusayrîlerin bütün kollarına göre Ali, ma'buddur, tanrıdır. Ali ne doğurdu, ne doğruldu. Ölümsüzdür. Her zaman vardır. Zâtı yıldızlara hâkim olan nûrdur. Nûrun nûrudur. İlahi zâtı itibariyle gizlidir." 79 Onlara göre Allah, Ali'de cisimleşmiştir. Hz. Adem'den itibaren bazı büyük peygamberlere de hulûl etmiştir.

Nusayrîler, uluhiyyetin Kur'an'da geçen bazı hayvanlarda da bulunduğunu kabul ederler. Mesela Eshab-ı Kehf'in köpeği Kıtmir (Kehf sûresi 18/18). Hz. Salih'in Devesi (Arâf sûresi, 7/73 ve Hûd 11/64-65) ve Hz. Musa'nın kesilmesini emrettiği inek (Bakara 2/67, 68, 69, 70, 71) in Ali olduğunu kabul ederler. 80

77. K.K. Bakara, 2/32.

78. S. Adanî, K. el-Bakura, IV. Fasil, Hibta (İNME)

79. Abdülbaki Gölpınarlı, 100 Soruda Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar, (İst. 1969) 134-135; N. Çağatay, İ.A. Çubukçu. İsl. Mezhepleri Tarihi, (Ank. 1976) s. 68

80. S. Adani, K. el-Bakura, I. Fasil (el-Mecmu'un 5. Sûresi (Feth)).

2.2.2. ALİ-MUHAMMED İLİŞKİLENDİRMESİ

Nusayrîlere göre Hz. Ali, Hz. Muhammed'i yaratmıştır. Ali; İlah, Muhammed O'nun Sözcüsü, Selman da Bâb'ı yani ona girilen Kapıdır. Ali b. Ebi Talib, Muhammed'in görünmesini dilerse ortaya çıkıp görünür, kaybolmasını dilerse, nurunun damlaları altında kaybolur." 81

Nusayrîliğin kutsal kitabı el-Mecmû'nun 5. sûresi olan Feth sûresinin baş tarafında Ali-Muhammed bağlantısı şu ifadelerle açıklanır: "Şehadet ediyorum ki Mevlam Arılar Emiri Ali, S. Muhammed'i kendi zatının nurundan yarattı ve onu "İsim" olarak adlandırdı. Nefsi, Arşı, Kürsisi, sıfatları Ali ile muttasıl olup, ondan ayrı değildir. Ancak hakiki bir birleşme ile de onunla birleşmiş değildir. Aynı şekilde çok uzaklaştırıcı bir ayırma ile de ondan ayrılmış değildir. Nûruyla ona birleşmiş, zuhurunun şehadetiyle ondan ayrılmıştır." 82

Nusayrîlere göre Hz. "Muhammed Ali'ye geceleyin muttasıl (birleşik) gündüzleri ondan ayrılır. Ali, Muhammed'i, Muhammed de Selman'ı yaratmıştır. Onlara göre Ali; Baba, Muhammed Oğul, Selman el-Farisi Ruhul-Kuds'tur." 83

Yukarıdaki son cümleden, Nusayrîlerin bu inanç sistemini Hristiyanlıktaki Teslis (üçlüme=Trinite) akidesi olan Baba= Tanrı, Oğul=İsa, Ruhul-Kuds=Cebrail inancından almış oldukları anlaşılmaktadır. "Beşşar ile Nusayrîlerin kopye ettikleri Ulya' iya veya Ayniyya, sadece Meymun (et-Taberani) un Karmati listesini değiştirmişler, "mim" ile "ayn" arasındaki öncelik münasebetini tersine çevirerek, Samit (Ma'na) leri, Natik (İsm) lar-

81. S. Adani. a.g.e. I. Fasil

82. S. Adani. a.g.e. IV. Fasil :Hibta=İnme

83. S. Adani a.g.e. a.y. vd.

ın üstüne çıkarmışlardır. Bu ikili liste şu şekli almıştır:

1-Hâbil-Adem, 2-Nûh-Sis, 3-Yûsuf-Yâkub, 4-Yûsâ-Mûsâ, 5-Âsâf-Süleyman, 6-Şim'un-İsâ, 7-Ali (Ebu Turab, Emiru'n-Nahl)-Muhammed." ⁸⁴ "Hasibi bu yedi devre süresince daha diğer 44 (63-19) zuhurât (misliya)ın bulunduğunu kabul eder." ⁸⁵

Kitab el-Mecmû'un 9. Sûresi olan Aleviyye Aynı adlı sûrede Hz. Ali ve Hz. Muhammed, Besmele'deki ilahi isimler gibi okunmaktadır: "Şakakları seyrek saçlı, Zahir, Perde, Ruhi, Haşimi Muhammediyenin Miminin Sırrı ile... Ulaştırıcı, Cebraîli, Süleymaniyye, Bekriyye, Nemîriyye sırrı ile: AMS Sırrıyla." ⁸⁶

"Güneşin ma'nen Peygamber ile ve Ay'ın Ali ile bir tutulmasına Kufe'de Muğira (ö. 119 h.) dan beri rastlanmaktadır." ⁸⁷

2. 2. 3. SUDÛR NAZARİYELERİ

Nusayrîlere göre saf uluhiyyetin (ğayb), kendisine ibadet edilen nesnenin tavsif ve tabiri kabil olmadığına göre, onun ilk suduru ad (İsm), ilahi azametın manası (Mâna) telaffuz eden peygamber (Nâtık) sesidir. ⁸⁸

Yukarıda görüldüğü gibi, Nusayrîler inançlarını hep AMS Formülüne göre ve üçlü bir sistemle yorumlanmışlardır.

Nusayrîlere göre peygamber uluhiyyetin ilk sudurudur. Bu isim, Mâ'na ve Nâtık'ın sesidir. Bu görüş hem İsaîliler hem de Nusayrîlerin müşterek üstadı Ebu'l Hattab'ın vazettiği esas akideyi teşkil eder. ⁸⁹

84. İsl. Ans. c. IX. s. 367

85. a.g.e., a.y.

86. S. Adani, K. el-Bakura, I. Fasıl, 9. Sure

87. İsl. Ans. c. IX. s. 367

88. İsl. Ans. c. IX. s. 366

89. a.g.e., a.y.

2. 2. 4. TESLİS (ÜÇLEME)

Nusayrîlerin inanç esasını AMS Formülüne dayandığını, bunun da Hristiyanlıktaki Baba-Oğul-Ruhu'l-Kuds akidesine benzediğini açıklamıştık. ⁹⁰

Kitab el-Bâkûra'da bu üçleme şekli şöyle de açıklanmaktadır: "Bil ki, Ali (kelimesi) üç harftir. Bunun gibi Sema, Şafak ve Lem' (Parlaklık) ve Kavs-ı Kuzh (Gökkuşağı) kelimeleri de üçer harflidir." ⁹¹ İşte bu husus mezhebimizin doğruluğunun delilidir." ⁹²

"Kamer kaybolunca Güneş, Güneş kaybolunca Kamer, bu ikisi kaybolunca Necm (yıldız) görünür. Şems (güneş), Kamer (ay), Necm (yıldız) kelimeleri de üçer harflidir ki, Ali de üç harflidir." ⁹³

Buna göre: Ali=Sema, Ali=Şafak, Ali=Lem', Ali=Gökkuşağı, Ali=Güneş, Ali=Kamer, Ali=Necm'dir.

Bu teslis akidesi, kanaatimizce Nusayrîlerin doğup yerleştiği bölgelerin, eski Hristiyan kültürlerinin merkezleri oluşuyla ilgilidir.

2. 2. 5. BÂB (KAPI, GİRİŞ) NAZARİYELERİ

Nusayrîlerin AMS Formülündeki üçüncü harf olan Sin (s) Selman el-Farisi demektir. Selman el-Farisi İran asıllı olup, Hz. Peygamber'in ashabından olmakla şereflenmiştir. Mekke müşriklerinin Medine'yi kuşatması esnasında Medine Şehri'nin çevresinde hendekler kazılması fikrini Hz. Muhammed'e (a.s.) tav-

90. Bkz. 2.2.2 Ali-Muhammed ilişkisi

91. Bu kelimelerin arapçaları üçer harflidir

92. S. Adani. K. el-Bakura, VII. Fasıl.

93. A.g.e., a.y.

siye eden ve böylece şehrin kurtulmasına sebep olan kimsedir. Rivayete göre Hz. Ali'ye olan yakınlığı ile dikkat çekmiştir.

Daha önceki konularda Bâb=Selman-ı Fârisi konusuna değinmiştik. Kitab el-Bâkûra'da bu husus şöyle anlatılır. "Şahadet ediyorum ki, Seyyid Muhammed, Seyyid Selman'ı kendi nurunun nurundan yarattı ve onu Bâb'ı kıldı, onun kitabını taşıdı. O (Selman) zincir ve yoldur. Câbir ve Cebrâil ⁹⁴ dir. Huda (yol gösterici) ve yakındır. O hakikatte alemlerin Rabbi'dir." ⁹⁵

Yukarıdaki ifadelerden, Nusayrîlerin hem Hz. Ali'yi, hem Hz. Muhammed'i, hem de Selmân-ı Fârisi'yi yaratıcı olarak kabul ettikleri anlaşılmaktadır. Çünkü bu üçünün aynı nurdan; (Ali'nin nûrundan) meydana geldiği kabul edilmektedir.

2.3. MELEK İNANÇLARI

Nusayrîlere göre, "Arş'ın üstü, alemlerin Rabbi'dir. 8 Kutsal melek ise arşı taşıyan, Rabbe yakın olan meleklerdir." ⁹⁶

Nusayrîlerde bazı şahıslar melek olarak kabul edilir. Mesela Hz. Ali'nin oğullarından Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin" iki temiz melektir." ⁹⁷

Nusayrîler melekleri, "parlak, yeşil sündüs elbiseleri olup, gümüş bilezik takınan" kimseler olarak tarif ederler. Bayramlarını icra ederken, İmam denilen din adamları, sağ ve solundaki Nakib'lerin ellerindeki içki bardaklarını alır, kendisinininkiyle karıştırıp şöyle der: "Gördünüz mü? Sonra ben

94. Dört büyük melekten; peygamberlere vahy getirmekle görevli melek. Nusayrîlere göre Cebrail Selman-ı Fârisi demektir.

95. S. Adani. K. el-Bakura, I. Fasil, 5. Sure (Feth.)

96. S. Adani. K. el-Bakura, I. Fasil, 10. Sura (Akd)

97. A.g.e. I. Fasil, 15. Sure, (el-Hicabiyye)

ni'metler, lütuflar ve büyük melekler gördüm. Onlar yücedirler. Yeşil sündüs elbiseleri ve parlaklıkları olup, gümüş bilezik takınmışlardır. Onları Rabbleri tertemiz içeceklerle sular..." ⁹⁸

Nusayrîler, mezhebe girişin üçüncü töreni sırasında bu melek inançlarını şöyle ifade ederler: "...Ey çocuğum bil ki, melekler çoktur. Bu sırrı ancak mürsel meleklerle, mü'minlerden imtihana çekilenler taşıyabildi." ⁹⁹

2.3.1. EMİRÜ'N-NAHL (ARILAR EMİRİ)

Nusayrîlere göre Hz. Ali, Emiru'n-Nahl (Arılar Emiri) dir. Burada Arılar'dan kasdedilen Melekler'dir. Kutsal kitapları el-Mecmû'un 11. sûresi olan "Veli'nin Oğlunun Takdisi" adlı sûrede şu ifadeler geçer: "Lebbeyk, lebbeyk ey Arılar Emiri, ey Ali b. Ebi Talib, ey bütün reğbet edenlerin reğbeti, ey uluhiyyette kadim olan, ey melekutun aslı, lebbeyk..." ¹⁰⁰

2.3.2. YILDIZLAR ALEMİ VE 7 MERTEBE-7 VARLIK

Bu yıldızlar, âlemin oluşmasından önceki meleklerdir. Bunlar 7 mertebedir.

Âlemin oluşmasından önceki yıldız-melekler şunlardır:

1. Zuhâl Yıldızı: Bu yıldız en büyükleri olup, melek olarak Mikâil, yer yüzündeki karşılığı seyyid el Mikdâd'dır.
2. Terazi Yıldızı=İsrâfil=Ebu Zerr
3. Merih Yıldızı=Azrail=Abdullah b. Ravaha
4. Zühre Yıldızı=Derdiyail=Osman b. Maz'un

98. A.g.e. III. Fasil; Nusayri Şeyhleri ve Bayram Duaları

99. A.g.e. I. Fasil, (Mezhebe Giriş)

100. S. Adani, K. el-Bakura, I. Fasil, II. Sure (Veli'nin Oğlu'nun Takdisi)

5. Safsiyail Yıldızı=Kanber b. Kâ'dan ed-Devsî, (Bu beşinin yaptığı işler K. el-Mecmû'un 5. sûresinde anlatılmıştır.)

6. S. el-Adânî 6. mertebenin yerinde yedincisini anlatmıştır. (Bkz. K. el-Bâkûra, I. Fasıl, 7. sûre).

7. Derbu't-Tebban (Diğer sarı nûrânî yıldızlar âlemi): Bu mertebe AMS ve Hanna Kubbesi'nden Ali b. Ebi Talib'e kadar bütün zuhurları karar yeri yapıp, beşerden ayrılmış olan ruhlardır.

Kur'an'da geçen 1. Hafta, 7 kat gök, 2. Hafta, 7 kat yer (buna işaret eder).¹⁰¹

"Nusayrîlere göre tavsif ve tarifi dışında bulunan uluhiyyetin hemen altında semavi mevcudatın veya yıldızların yer aldığı ruhani bir âlem vardır. Bu, kademe kademe ondan çıkar: İsm-Bâb ve diğer 7 Merâtîp Âlem ise, düşmüş ve yarı maddeleşmiş olan, mezarlarında imiş gibi vücutlarında kapalı bulunan mahlûkları tedrici bir şekilde diriltirler. Ehl-i Meratîf'in Son Yedi Sınıfı'nı teşkil etmek üzere göğe götürürler."¹⁰²

Ayrıca Hz. Ali 7 Varlık'ta da görünmüştür. Nusayrî şeyhleri gençlerine şöyle nasihat eder: "Ey yavrum bil ki Eshab-ı Kehf'in köpeği (Kıtmir), Ali b. Ebi Talib'in kendisidir! Bu köpek, zalim Dokyanus¹⁰³ tan kaçan 7 gence (Eshab-ı Kehf), emânetlerini görmek¹⁰⁴ görmek için görünmüştür. Bu 7 genç ona (Ali'ye) iman ettiklerinde semaya yükseldiler ve yıldızlara dönüştüler."¹⁰⁵

101. A.g.e. a.y. Kur'an'da böyle bir ifade bulunmamaktadır.

102. İsl. Ans. c. IX. s. 366

103. K. Kerim'de geçen meşhur Eshab-ı Kehf zamanında Tarsus'ta yaşamış putperest bir Roma Kralı

104. İmanlarını ve sırlarını koruyup-korumadıklarını görmek için.

105. S. Adani. K. Bakura, 7: Fasıl. Ayrıca bkz. Kur'an Kehf suresi, 18/ 9-14

2. 3. 3. BEŞ YETİM VEYA BEŞ MÜMTAZ İSİM VE BEŞ MELEK

Nusayrîye indinde sadakat-ı hamse (5 Doğru), esma-i hamse (5 isim= Ali, Hasan, Hüseyin, Muhsin, Fâtîma'yı yâd etmektir)"¹⁰⁶

Nusayrîler, sünnilerde olduğu gibi beş vakit namaz kılmayıp; yukarıdaki beş kişinin adlarını anmak sûretiyle salatlarını getirmiş olduklarına inanırlar.

"Nusayrîler ve İsmâ'ilîler'in ortak üstadları Ebû'l-Hattab'a göre, İslâm devresinde tavsif ve ta'rifi kabil isim ile ifade edildiği için, bu Beş Mubahale'ye tekabül eden Beş Müsâviler Grubu onun talebesi Meymun'da, alçalan bir sıra ile Beş Dünyevî ifade şeklini almıştır. Bunlar:

1. Peygamber Hz. Muhammed 2. Ali, 3. Fâtır (Hz. Fâtîma'nın erkek adı¹⁰⁷), 4. Hasan, 5. Hüseyin. Buna mukabil Beşşâr'da bu Beş'ler: Muhammed, Fâtır, Hasan, Hüseyin ve Muhsin şeklinde sıralanmaktadır. Ali, bütün bunların üstünde bir yerde mütalaa edilerek her türlü mantığa muhalif şekilde Mana ile birleştirilmektedir. Bu son sıralama şekli Nusayrîler tarafından kabul edilmiş olup, onların İlah-Ali'sinin menşei bundan gelmektedir."¹⁰⁸

Nusayrîlerde bu beş isim, yukarıda da görüldüğü üzere değişik sıralama ve değişik isimlerle olmaktadır. Bazen Hz. Ali zikredilip, Hz. Muhammed zikredilmemekte, bazen de -ileride görüleceği gibi- başka beşler halini almaktadır.

106. İzmirli İsmail Hakkı, Yeni İlm-i Kelam (1981) 111.

107. Nusayrîlere göre kadınların ruhu yoktur. Bundan dolayı Fatîma yerine Fâtır derler. (Bkz. İsl. Ans. c. IX. s. 367)

108. İsl. Ans. c. IX. s. 367

"Bu Beş Yetim, Bâb'ın altında unsurların hakimi"dir. Ruhlar sülukla meydana getiren Sani'in (yaratıcı) rolüne ortak ettirmektedir.¹⁰⁹

"Beş Yetim'in gökte temsil edildiği beş melek; Cebrail, Mikail, Azrail, İsrail ve Mihail (?) dir. Yerdeki (diğer) karşılıkları ise Ebû Zerr, Mikdad, Abdullah b. Ravaha, Osman b. Maz'un, Kanber ed-Devsî'dir."

"Ebû Zerr; gezegen ve yıldızları, Mikdad; yıldırım, gök gürlemesi ve zelzeleyi, Abdullah b. Ravaha; rüzgarları yönlendirme ve insan ruhlarını alma, Osman b. Maz'un; midenin hareketi, beden ısı, Kanber b. Kâdan ed-Devsî; cesedlere ruhları sokma işleriyle görevlidirler."¹¹⁰

"Yaratma-yaratılma silsilesinin üçüncüsü olan Selmân el-Fârisî tarafından yaratılmış olduklarına inanılan bu beş yetim, güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar kuzeyi ve güneyi, karaları ve denizleri, dağları ve ovaları ile bütün bu âlemi yaratılar. Yeşillikleri ve Cabilika (?) dan Cabirisa (?) ya kadar uzun ve eğri -büğrü kum yığınlarından Kaf Dağı'na kadar her yeri ve her şeyi kuşattılar."¹¹¹

Nusayrîler çok garip bu itikad sistemi ile, İslâm'ın Tevhid ilkesi olan tek Allah inancını, bâtinî yorumlamaları ve Hristiyan-Sabii inançlarıyla karıştırmışlar ve şirke düşmüşlerdir. Öyle bir ilah tasavvuru ki, her şekle girebiliyor, kendi yarattığı varlıklar diğer varlıkları yaratıyor (!). Bu tasavvur aşağıda biraz daha karışacaktır:

Ebû'l-Hattab, İsm'in beş şahsının vahy alan veya birkaç semâvi mütevasıt (esbâb, ruhâniyyûn) vasıtası ile inananlara

109. A.g.e. c. IX. s. 368

110. S. el-Adani, K. el-Bakura, I. Fasıl, 5. Sure

111. A.g.e. ay. yer.

gösterildiğini bildirmiş idi. Bunların ilki Salsal ve Sin=Selmân Muhammedî'dir,

Bu Mutavassıtlar, onun tilmizi Meymun'da, bunlara tekâbul eden Ruhânî 5 İsim şeklini alır: Akl=Selmân; Nefs=Mikdad, Cedd=Ebû Zerr, Feth=Osman b. Maz'un, Hayal=Ammâr b. Yâsir. Buna mukabil değişmeyen ve İsm'in altında bulunan bu Beş Mutavassıt, Nusayrîlerde 5 Yetimler (Mikdad, Ebû Zerr, Abdullâh b. Ravaha, Osman b. Maz'un ve Kanber) olup; Selmân diğerlerinden üstün tutulmakta ve Mana ile İsm'den sonra üçüncü olarak, Bâb gibi ilave edilmektedir.¹¹²

2.4. KİTAPLARA İMAN

Nusayrîler, 4 büyük kitaba inanırlar. Nitekim "İmamları bayram töreni sırasında; bayram töreninin başı olarak, 6. sûre olan Rek'a¹¹³ dan sonra Yemin Duası'nı okurken şöyle der: "Nûh, Hûd hakkı için ve Musa'nın Tevrat'ı, İsa'nın İncil'i, Muhammed'in Kur'an-ı, Davud'un Zebûr'u hakkı için..."¹¹⁴

2.4.1. KUR'AN-I KERİM'İ BÂTİNÎ YORUMLARI

Nusayrîler Kur'an'a inanırlarsa da, bu inançları muğlaktır. Kendi mezheplerini desteklediklerini sandıkları birçok âyeti, bâtinî yorumlama ile değerlendirirler. Hz. Muhammed (a.s) de zaman zaman "Kitap" kavramı ile özdeşleştirilerek; onun; ilah kabul ettikleri Ali'nin kitabı olduğunu söylerler.

112. İsl. Ans. c. IX. s. 367

113. K. el-Mecmu'un 6. Suresidir. Diğer adı: Secdeler Suresidir. (Bkz. S. Adani, a.g.e. I, Fasıl)

114. S. Adani, a.g.e. III. Fasıl: Bayram Duaları.

2.5. PEYGAMBERLERE İNANÇ

Nusayrîler Kur'an'da geçen bütün peygamberlere inanırlarsa da, bu inanç Ali b. Ebi Talib'in, ilk peygamber Hz. Âdem veya onlara hulul etmiş olduğuna bağlı olarak formüle edilmiştir.¹¹⁵

"Nusayrîlere göre, peygamber uluhiyyetin ilk sudurudur. Buna isim ve Natık (Konuşan) derler."¹¹⁶

"Nusayrîler nebilerin semadan cesedsiz olarak indiklerine inanırlar. "Cisimleri kendilerine benziyordu, fakat o cisimler onların hakikati değildir." derler. Bu yüzden peygamberlerin yediklerine, içtiklerine, evlenip kadınlardan çocuk sahibi olduklarına inanmazlar. Aksine böyle inananlara (yani nebilerin yiyip-içtiklerine, çocuk sahibi olduklarına) inanânlara sövmeyi cihad sayarlar. Bu cihadı, birinci kısım cihad sayarlar "Peygamberlerin sayısı yüzbindir"¹¹⁷ derler.

2.5.1. PEYGAMBERLERİN ALİ OLUŞU

Nusayrîler ilah kabul ettikleri Hz. Ali b. Ebi Talib'in uluhiyyetinin ilk peygamber Hz. Adem (a.s) dan itibaren birçok peygamber, filozof ve hakimlerde tecelli ettiğine inanırlar.

Kitabu'l-Bâkûra'nın müellifi Süleyman el-Adânî'ye göre Nusayrîler, Adem, Anuş, Kinan, Mehlayel, Yerid, İdris, Müteva, Salih, Lamik, Nuh, Sam, Arfhuşad, Yurab, Hud, Salih, Lut, İbrahim, İsmail, İshak, Yakub, Aziz (Hz. Yûsuf zamanındaki Firavun veya Firavun'un Maliye Bakanı Musa, Harun, Kalib, Huzkil, Şemvil (Şimoyil), Davud, Süleyman, Hıdır, İskender, Talut,

115. Bkz. S. Adani. K. el-Bakura, I. Fasıl, Nisbe Suresi (4).

116. İsl. Ans. c. IX. (İst. 1988) s. 366

117. S. Adani, K. el-Bakura, I. Fasıl, K. el-Mecmu'un 8. Suresi

Danyal ve Muhammed Mesih-ilahdır. Sabur, Lui, Mereh, Kilab, Haşim, Abdur Menaf ve diğer Arap hakimleri de böyledir.¹¹⁸

2.5.2. HZ. MUHAMMED'İN BÜTÜN NEBİLERİN KÜLLÜ OLUŞU

Nusayrîlerde uluhiyyet ve nebilik içiçedir. Ali, ilah olarak, veya Allah Ali olarak görünmüş, nebiler ve hakimler onun görüntüsü olarak, bu dünyada diğer insanlar arasında bulunmuşlardır. Hz. Muhammed, daha önce de temas ettiğimiz gibi Ali-İlahlarının İsmi ve Hicabıdır. O'nun adına konuşan Mânâdır. Bu Mânânın hakikati ise Ali'dir. Nitekim bunu şöyle ifadelendirirler: "Bil ki güneş, Seyyid Muhammed'dir. O, şeyhimiz ve seyyidimiz Ebû Abdillâh Hüseyin b. Hamdan el-Hasibi'nin Divan'ında zikredilmiş olduğu gibi; Adem'den Muhammed'e kadar Hanna Kubbesi'nden, âlemde zahir olan nebilerin küllüdür. Hasibi'nin, "onların sayısı yüzbindir ve sonsuz olarak tekrar bire dönerler" sözü buna delildir."¹¹⁹

Bu husus, İslâm'daki "herşeyin O'ndan (Allah'tan) gelip, yine O'na döneceği" hakikatının bâtinî bir yorum şeklidir.

2.6. KAZA-KADER İNANÇLARI

Nusayrîlerde, herşeyin ezelde takdir edilerek, ezeldeki bu yazgının dünyada kaza olarak insanların başlarına geleceği gibi bir kader-kaza inancı görülmez. Bunlar kendilerinin Ali-İlahlarının çevresinde nûrânî varlıklar olarak bulunduklarına, Ali'nin onları ceza olarak bu dünyaya indirmiş olduğuna inanırlar.

118. S. Adani, a.g.e., I. Fasıl, Nisbe Suresinin Tefsiri.

119. S. Adânî, a.g.e., 7. Fasıl, Nusayrîlik Özel Sırların Keşfi.

İşte bu dünyada, kendi hür iradeleriyle, Nusayrî diyanetine uygun yaşayanların öldükten sonra ruhlarının tekrar tekrar çeşitli varlıklara geçeceğine inanırlar. Kendi inançlarına muhalif olanlarla, kendilerinden günah işleyenlerin öldükten sonra her türlü bitki ve hayvan şekillerine dönüşeceğine inanılır. Bu konu Ahiret inançları bölümünde ve Tenasüh konusunu anlatırken daha ayrıntılı anlatılacaktır.¹²⁰

2.7. AHİRET TASAVVURLARI

Bu konuya, Ahiret Tasavvurları dememizin nedeni; Nusayrîlerde, İslâm veya diğer ilahi dinlerde olduğu gibi bir ahiret inancı yerine; çok karmaşık batinî tasavvurlarla yorumlanmış bir akide şekli görülmesi sebebiyledir.

"Nusayrîler kendilerinin öldükten sonra yıldızlar âlemine, semanın gezegenleri arasındaki Naim Cenneti'ne gideceklerine inanırlar. Nitekim Kitab el-Mecmû' adlı en temel kitaplarının 7. sûresi olan Selam sûresinin sonunda bu inançlarını bir dua olarak okurlar: "Allah, bizi ve sizi kuşatarak, semanın gezegenleri arasındaki Naim Cenneti'nde toplansın"¹²¹

Yine Kitab el-Bâkûra'nın içinde yer alan Kitab el-Mecmû'un 11. sûresi olan Şehadet sûresinde şöyle dua edilir: "Ayrıca ben Beyaz Dönüş'ü, Çiçekli Daire'yi, Örtü'nün açılacağını, açıklanmamış şeylerin açıklanacağını ve Güneş'in Gözü'nden Ali b. Ebi Talib'in Zuhur edeceğini ikrar ediyorum." Onlar şöyle derler: "...Ne zaman, bu beşeriyet kesafetinden kurtulup, ruh-

120.Bkz. S. Adânî, a.g.e., IV. Fasil. (HİBTA): E.R. Fırlalı, Çağ. İtik. İsl. Mez. s. 146; İsl. Ans. Nusayrîler md. s. 366

121. S. Adânî, a.g.e., I. Fasil, K. el-Mecmû'un 7. sûresi (Selam).

larımız Derbu't-Tebban¹²² olan; bu nûrânî şekillere bürünmüş oluruz. Bu durumda semayı artık sarı görmeye başlarız."¹²³

Yukarıdaki kendi kaynaklarındaki ifadelerden, onların bir ahiret tasavvuru bulunduğunu, fakat İslâm'daki gibi kıyamet, insanların diriltilmesi, mahşer meydanında terazi kurulup herkesin amellerinin tartılacağı ve amel defterlerinin herkese sağından solundan verilip, Sırat köprüsünden geçeceği... gibi Kur'an-ı Kerim'deki ahiret âlemi fikri görülmemektedir.

Nusayrîler nüzul (iniş) ve sudurun yedi devresinden sonra, dönüşün de yedi devresi bulunduğunu ve böylece tenasüh yoluyla sayısız oluşumlardan sonra bu dairenin tamamlanacağını kabul ederler. Onlara göre "en altta Büyük Karanlık Âlem'de, Zıdlar bulunur. Bu zıdlar şeytanlardır."¹²⁴ "Ayrıca uluhiyyetin hemen altında semavi varlıkların (yıldızların) yer aldığı ruhani bir âlem vardır. Bu da Büyük Parlak Âlem'dir. Küçük Parlak Âlem ise düşmüş ve yarı maddeleşmiş olan, mezarlarında imiş gibi vücutlarında kapalı bulunan mahlukları tedrici bir şekilde göğe geri götürmek için meydana çıkarlar. Bunlar bu şekilde dirilitirler ve Ehl-i Meratib'in son Yedi Sınıfını teşkil etmek üzere göğe götürürler. Bundan başka bir de "Küçük Karanlık Âlem (zulmani) vardır. Burada da sönmüş ışıklar, lanetlenmiş ruhlar olup; bu ruhlar maddi vücut, kadın ve hayvan kılıfına sokulurlar." En altta da Büyük Aydınlık Âlem'in zıdlarının bulunduğu Büyük Karanlık Âlem vardır. Burada şeytanlar, öldürülen insanların henüz titreyen cesedlerinde veya boğazlanan hayvanların cesedlerinde sayısız istihaleler (değişiklikler) geçirirler."¹²⁵

122. Nûrânî sarı saman renginde yıldızlar âlemi. Metinde Derbu't-Tebban geçiyor ise de, bu yazım hatası, ya da özel bir ifade şeklidir. Doğrusu Daru't-Tebban olsa gerekir.

123. K. el-Bâkurâ, VII. Fasil. Nusayrîlik Hakkında Özel Sırlar.

124. Bkz. İsl. Ans., c. IX. s. 366

125. İsl., Ans. c. IX. s. 367

2.7.1. ÖLDÜKTEN SONRA ÖLENİN RUHUNUN DİĞER VARLIKLARA GEÇİŞİ (TENÂSUH)

"Nusayrîlerin tamamı, ilimde rasih olan müslümanların şerefliilerinin öldüklerinde ruhlarının eşek, Hristiyan alimlerinin domuz, Yahudi alimlerinin maymun şekillerine dönüşeceğine (hulul edeceğine) inanır." Kendilerinden şerli olanların ruhlarının, eti yenen hayvarlara, diyanetleri hususunda şikâyet edilen kendi seçkinlerinin ruhlarının maymunlara, hayır sahibi olanların kendi dışındaki grupların arasında beşeri şekillere geçeceğine inanırlar. Eğer kendi mezheplerinden olmayıp, sonra mezheplerini yani Nusayrîliği kabul eden birinin önceki nesillerde kendilerinden olduğunu bir hatası yüzünden başka din mensupları arasında doğmuş olup; tekrar kendi aralarına kattığını kabul ederler.¹²⁶

2.7.2. CENNET VE CEHENNEM ANLAYIŞLARI

Nusayrîler Kur'an-ı Kerim'in cennet ve cehennem ile ilgili âyetlerin yine bâtinî bir yorumlama ile kabul ederler. "Onların cenneti, Kur'an'da zikredilen "el-Cennetu'l-Me'vâ"¹²⁷ dan başka bir cennettir. Burada "altından nehirler akar"¹²⁸ sözünde geçen nehirler şunlardır: Birinci nehir, içki nehri olup; rengi kırmızıdır. , semayı kırmızı olarak gören Seyyid Isim (yani Muhammed) dir. İkinci nehirin rengi beyaz olup bu nehir Bâb (Selmân el-Fârîsî) ın Bakışıdır. Üçüncü nehir Bal Nehri olup, rengi sarıdır. Bu da melaike (yıldızlar) nin bakışıdır. Dördüncü

126. Bâkurâ, 6. Fasıl: Bazı Nusayrî İnançları.

127. Kur'an-ı Kerim, Necm sûresi, 53/15

128. Kur'an-ı Kerim, Beyyine sûresi, 98/8

nehir Su Nehridir. Bu da bizim bakışımızdır. Çünkü biz onu su gibi görürüz" derler.¹²⁹

Yukarıdaki cennet, Ali b. Ebi Talib ile özdeşleştirilmiş olup, O'nun yerinin veya O'nun sema (gök) olduğunu kabul etmişlerdir. "Şüphesiz ki sema Ali'nin zatıdır ve O Kur'an'da zikredilen Me'va Cenneti'nden başka, bâtinî bir cennettir."¹³⁰

Nusayrîler cehenneme de inanırlarsa da, bu en altta bulunan Büyük Karanlık Âlem'dir. (Bkz. 2.7. Ahiret Tasavvurları).

Nusayrî imamları bayramlarını icra esnasında şöyle der: "O gün Cehennem'e doldun mu?" denir. "O da arttırın diye karşılık verir."¹³¹ "Onlar üzerine lanet vardır. Orada 19 (azab edici) melek vardır."¹³²

Yukarıda da görüldüğü gibi bu inançlarına da Kur'an'dan delil getirmektedirler. Nusayrî imamları bayram töreni sırasında bir takım meşhur sünni meşayhının isimlerine lanet okurken, onlara şöyle beddua eder: "Bunları cehenneme sok!" "Sakr'ın ne olduğunu sen bilir misin? O baki de koymaz, bırakmaz da! Beşer için parlar ve yanar."¹³³

129. S. Adânî, K. el-Bâkurâ. Fasıl: Nusayrîlik Hk. Özel Sırların Keşfi.

130. S. Adânî, a.g.e., a.g.y.

131. K.K. Kaf sûresi, 50/30

132. K.K. Müdessir sûresi, 74/30, S. Adânî, a.g.e. II. Fasıl, Nusayrî Şeyhleri ve Din Adamları.

133. K.K. Müdessir sûresi, 74/26-29. S. Adânî, a.g.e., a.g.y.

III. BÖLÜM

BAYRAMLARI VE DUALARI

3.1. BAYRAMLARININ ADLARI VE SAYISI

Nusayrî bayramlarının sayısı hakkında kesin bir fikre sahip değiliz. Fakat onların bayramlarının çokluğu ve aşağıda da görüleceği gib, bir çok dinin bayramlarını da bayram edindikleri dikkat çekmektedir. Süleyman el-Adânî'nin belittiğine göre, "Her Nusayrî ileri geleni, mezhebe bağlılığının bir gereği olarak bir, iki veya üç bayram yapmak zorundadır."¹³⁴

Ethem Ruhi Fıglalı'ya göre Nusayrîlerin bayramları şunlardır:

1-Fıtr (Ramazan) Bayramı: Şiilerle birlikte kutlarlar

2-Adha (Kurban) Bayramı: Bu da Şiilerle birlikte kutlanır.

3-Gadir Bayramı: 18 Zilhucce; Hz. Peygamber'in Hz. Ali'yi imam tayin ettiğine inanılan gün.

4-Mubâhale Bayramı: 21 Zilhucce; Necran'lı Hristiyanlarla Hz. Muhammed arasındaki lanetleşme olayı¹³⁵

5- Fıraş Bayramı: 29 Zilhucce: Hz. Peygamber'in Medine'ye Hicret ettiği gece Hz. Ali'yi yatağında yatırması.

6- Aşure Bayramı: 10 Muharrem, Nusayrîlere göre Hz. Hüseyin 10 Muharrem'de Kerbela'da ölmemiş, Hz. İsa gibi göğe çekilmiştir.

7-Hz. Ömer'in şehid edildiği, 9 Rebiulevvel Bayramı.

8-15 Şaban: Selmân'ın ölümü.

9-Nevruz Bayramı.

134. S. Adânî, K. Bâkûra, II. Fasil: Nusayrî Bayramları

135. Bkz. Kur'an-ı Kerim'in Al-i İmrân sûresi, 3/61. ayet

10-Mihrican Bayramı.

11-24-25 Aralık gecesi Hz. İsa'nın Doğumu Bayramı. ¹³⁶

Süleyman Adânî bu sayıyı onbeşe çıkarır:

1-Gadir Bayramı: Zilhıccenin 18 inde yapılır.

2-Kurban Bayramı: Zilhıccenin 10 unda yapılır.

3-Barbara Bayramı: Tisrin-i Sani'nin 4 ünde.

4-Tişrin-i Sani'inn 11 inde, yani Barbara Bayramından bir hafta sonra yapılan başka bir bayram.

5-Kanun-ı Evvel'in 15. Gecesi Mesih'in doğumu Bayramı.

6-Kanun-ı Sani'nin 6 sında: Ğattas Bayramı

7-Nisan 1 Bayramı

8-Nisan 4 Bayramı

9-Nisan 15 Bayramı

10-İkinci Ğadir Bayramı: Rabiulevvel'in 9 unda.

11-Şaban Ayı'nın Orta Gecesi Bayramı

12-Ramazan'ın ilk geceleri bayramları.

13-Ramazan'ın 17. gecesi bayramları.

14-Ramazan'ın 21. gecesi bayramları.

15-Ramazan'ın 23. gecesi bayramları. ¹³⁷

S. Adânî Nusayrîlerin daha birçok bayramları olduğunu, fakat bunu tesbit edebilmek için bizzat içlerinde bulunmak gerektiğini ifade eder. İslâm Ansiklopedisi ise Nusayrî bayramların iki grupta ele alır:

1. Ay ile ilgili bayramları: Fıtr, adha, gadir, mubahele, fıraş, aşure, 9 Rebiullevvel (Ömer'in katli) ve 15. Şaban (Selmân'ın ölümü).

2. Güneş ile ilgili bayramları: Nevruz ve Mihrican ¹³⁸, İsa'nın

136. Bkz. Ethem Ruhi Fırlalı, Çağ. İtik. İsl. Mez. s. 155

137. Bkz. S. Adânî, Bâkûra, II. Fasil.

doğum günü, haçın suya atıldığı gün, 17 Azar (Şubat), Aziz Bar-
bara, ¹³⁹

3.2. BAYRAM DUALARI

1- Kaddasu't-Tib: Nakib okur.

2- Kaddas el-Buhur: Nakib okur,

3- Teberri Duası: İmamlar okur,

4- Yemin Duası: (6. sûreleri olan Rek'a Secdeden sonra okunur).

5- Kaddas el-İşare: Son bayram dualarıdır.

6- Şimal Duası: (7. sûre olan Selam'dan sonra) ¹⁴⁰

7- Tevessüle Duası.

Duaların sayısının da yedi oluşu daha önce temas ettiğimiz 7 Meratib (mertebeler) le bağlantılı olsa gerekir. (Bkz. 2.3.3.)

3.3. BAYRAMLARININ GİZLİLİĞİ VE DUA ŞEKİLLERİ

Nusayrîler bayramlarını gizli yaparlar. Bayram yaparlarken, başka din ve mezhep mensuplarından hiç kimseyi yanlarına almazlar. Bayramlarını şehirlerde gizli yaparlarsa da kendi köyle-
rinde açık yaparlar. Çünkü şehirlerde kendilerinden olmayan birçok insan yaşadığından sırlarının bilinmesini istemezler.

Sema'ya ve Şafak'a tapanlar İşâre sûresi (8. sûre)ni okurken sağ ellerini göğüsleri üzerine koyarlar. Baş parmak içini de orta parmak içine korlar.

Ay'a tapanlar ise, baş parmağı işaret eder şekilde ellerini

138. Nevruz, 21 Mart, Mihrican, 17 Şubat

139. İsl. Ans. c. IX. s. 368

140. S. Adânî, Bâkûra, II. Fasil

açarlar. Bunu elin hilal şeklini alması için yaparlar. Bu işareti, sûreye başlarken yaparlar. Bazen de iki eli açılmış olarak; bir eli diğer elin yanına korlar.¹⁴¹

Hava'ya tapanlara gelince, bir ellerini işaret parmakları kalkmış olarak ve baş parmak boğumunun içi, orta parmak üzerine gelecek şekilde, göğüs üzerine korlar. Okumayı bitirdiklerinde hepsi birbirlerini tebrik ederler. Nemlerini (parmak uçlarını) üçer defa öpüp başlarının üzerine kaldırırlar.¹⁴²

"Bayramlarının vakti gelince, halk bayram sahibinin evinde toplanır. İmam gelir ve otururlar. İmamın önüne beyaz bir örtü konur. Bu örtü içerisinde Muhalleb (kokulu bir tütsü), kafur, mumlar, reyhan ve zeytin yaprakları bulunur. İçi içki dolu kaplar takdim edilir. Yaş ve kuru üzüm suyu da bulunur. Sonra iki Nakib gelip, biri imamın sağına diğeri de soluna oturur. Başka bir nakibi de ev sahibi bayram hizmeti için görevlendirir.

Ev sahibi bundan sonra imamın yanına gelerek imamın yanındaki nakiblerle, ayırdığı diğer nakibin ellerini öper. Daha sonra bir nakib kalkıp ellerini göğsüne koyarak dua eder ve oradakilerin bayramlarını kutlayarak, herkesin önünde taat için toprağı öper. Sonra ellerine reyhan yaprakları alıp, ufalayarak orada onların üzerine saçar. Bu sırada **Reyhan Satrı Duası'nı** okur. (Böylece bayram başlamış olur).¹⁴³

Daha sonra uzun uzun dualar sırasıyla okunur. Bu dualar, **Kaddas et-Tib, Satru't-Tib (âyet), Kaddâs el-Buhur (İkinci Kaddas), Kaddas el-Ezan** ya da **Kaddas Sini**. Bundan sonra imam ve yanındakiler birer bardak içki içer ve başka dualar okurlar.

141. S. Adânî, K. Bâkûra, I. Fasil, İşare sûresi (8) in tefsiri, Ayrıca bkz. a.g.e. II Fasl'ın sonu.

142. S. Adânî, a.g.e., a.g.y.ler

143. S. Adânî, a.g.e. III. Fasil, Nusayrî Şeyhlerinin Vazifeleri ve Bayram Duaları

İmam Teberri Duasını okur. Bu arada birçok batıl sözler ve küfürler yapılır, dua adı altında kendilerinden olmayanlara lanetler yağdırırlar. Bundan sonra Kaddas el-İşare isimli son kaddası okurlar. Bu dua okunurken her grup, kendi itikadına göre el şekilleri yaparlar. Bu da bitince imam bir bardak içki daha alarak Huseyn b. Hamdan el-Hasibi'ye atfen Ali b. Ebi Talib'in birliğine dair bir haber okur. Bundan sonra ise imam cemaate Secdeler sûresini okumalarını emreder. Bu sûre el-Mecmû'un 6. sûresidir. Bu da bitince imam, yanındakilerden sağında oturan nakibin içki bardağını alarak, kendisinininki ile karıştırır ve kendisinin melekleri gördüğünü, birçok nimetlere nail olduğunu söyler. Salondaki nakibin de bardağını alıp içer. Böylece kadehler dolaştırılırken AMS Sırrı adına içerler. Bu arada Kur'an'dan bazı âyetler de okurlar.

Altıncı sûre olan Rek'adan sonra da Yemin Duası'nı okur. 7. sûre olan Selam sûresini de okuduktan sonra Şimal Duasını okur. Bundan sonra Bakur Satrı'nı okuyup Hasibi'ye ait dua şiirlerini terennüm etmeye başlar. Bu şiirler üç tanedir. Hepsisi de Ali'nin uluhiyyeti ile ilgilidir. Şiirler bitince **Teveşşüle Duası'nı** okuyup yeri öper. İmam yeri öperken, bütün cemaat te aynısını yaparlar ve imama "ey şeyhimiz ve seyyidimiz senin taatın Allah içindir" derler. Sonra hepsi birden kalkıp, herkes kendi sağ ve solundakilerin ellerini öper. Şayet gündüz ise, mumu söndürürler. Bayram sahibi gelip İmam ve Nakib'e zekatlarını dağıtır. Ayrıca oradaki okuyucuların hepsine de zekat verir. Sonra imam Kitab el-Mecmû'u alıp, bunun hurafelerinden biraz okur. Onlara eğilmelerini emredince hepsi birden eğilirler. Daha sonra imam sağındaki nakibe **Yemin Duası'nı** okumasını emreder. Diğerlerine de Selam sûresini okumalarını emreder. Salonda oturan Nakibe de **Şimal Duası'nı** okumasını emreder. Orada

olanlara İmam şöyle der: "Ey kardeşler! Bu taat Allah ve sizler içindir." Sonra İmam Fatiha'yı emreder ve şöyle der: "Ey kardeşler, Fatiha Osmanlı Devleti'nin yok olması, Nusayrî ve Husaybi taifesinin hakimiyeti içindir." Daha birçok şeyler daha söyler. Müslüman alimlerin yok olması için beddua ederler. Bu da bitince hizmetçiler ayağa kalkıp, oradakilerin önlerine yiyecek korlar. Kesilen hayvanın başını imama takdim ederler. O da bunu kendine yakın olanlara azar azar dağıtır. Yemekten sonra dağılırlar.¹⁴⁴

3.4. ŞARAB (ABDU'N-NUR)'A SAYGILARI

"Nusayrîler bayram yaparlarken şarap içerler. Bardağa konan şarabın pırıltısı Ali'nin nurundan bir nur sayılır. Bu yüzden şarap çok kutsal kabul edilir. Şarap içmeyi kendilerine helal, başkalarına haram sayarlar. Nitekim bayram sırasında nakib: "ey Mü'minler! Abdu'n-Nur (şarap) sizin için helal, başkalarına haramdır"¹⁴⁵ der.

Bayram yaparlarken İmam, Nakib ve cemaat sırasıyla şarap kadehlerini kendi aralarında dolaştırıp, birbirlerinin ellerini öperler. Kadehi uzatan, uzatılana şöyle der: "İç ey kardeşim ve ey efendim, buyur AMS Sırrına iç!" Kadehi alan da: "Allah seni şarabında, meşrubunda kutlu kılsın. Maksud ve matlubunu güzel eylesin" der. Cemaat de bu duaya ortak olur ve "Amin" der.¹⁴⁶

144. S. Adânî, a.g.e., a.g.y.

145. S. Adânî, a.g.e., a.g.y.

146. S. Adânî, a.g.e., a.g.y.

IV. BÖLÜM

NUSAYRÎ DİN ADAMLARI (ŞEYHLERİ)

4.1. ŞEYHLERİN RÜTBELERİ VE GÖREVLERİ

E. Ruhi Fiğlalı hocaya göre, Nusayrîlerde din işlerini yürüten dört sınıf vardır:

1) **Büyük Şeyh:** Çok geniş otoritesi olan Büyük Şeyh, Hz. Ali'nin yeryüzündeki gölgesi sayılır. İnsanüstü kudretleri bulunduğu inandır. Herkes tarafından büyük saygı görür. Şeyh ve İmam adaylarını seçer. Her bölgede çok ünlü kişilerden biri, büyük şeyh olur.

2) **Şeyh:** Sayıları çoktur. Atalarının melek olduğuna inanılır. Melekler insanların kanunlarını yapmak için onlara hulul etmiştir. Vazifeleri tamamen dînidir. Cemaatin ihtiyaçlarına cevap verirler. Öteki dünyada sefaatçi olacaklarına inanılır. Bunların, öbür dünyada Ali'nin huzurunda insanları temsil edip, kendileri adına O'na yalvaracaklarına inanılır. Şeyhler, cemaatin manevi önderleridir. Mérasimleri ve ziyaretleri idare ederler. Hastalara dua ederler. En güzel ve en zengin kızlarla evlenirler. Evleri herkese açıktır. Şeyhler bu görevi miras yoluyla, yani aileden alırlar ve kültürlü olurlar.

3) **Nüvab:** Aşağı tabakanın şeyhleridir. Şeyh olana kadar esas şeyhlere yardım ederler. Şeyhliğe adaylığına büyük şeyh karar verir.

4) **İmamlar:** Sultan 2. Abdülhamit tarafından ihdas edilmiş bu sınıf, devletin yaptığı camilerde imam ve müezzin kadrosuyla görev yapıp, maaş alırlar. Fakat namaz kıldırılmazlar. Müslümanlar'la karışık yerlerde yaşadıklarından, İslâm'ın icablarını

yerine getiriyor görünürler.¹⁴⁷

Kitab el-Bâkûra müellifi Süleyman Adânî'ye göre ise din adamları üç sınıftır: İmam, Nakib, Necib.

Bu İmam, E. R. Fırlalı hocanın zikrettiği Büyük Şeyh'tir. Çünkü K. Bâkûra müellifi -üçüncü bölümde de belirttiğimiz gibi- imamların en yüksek dini önder sayılıp, bayramları yönettiğini belirtir. Nakibler İmamın, Necibler de Nakiblerin bayramdaki yardımcılarıdır.¹⁴⁸ İmamlar vefat edince, vazifeleri halifelerine geçer.¹⁴⁹ (Ayrıca bkz. I. Bölüm, 1.4)

4.2. KILIK-KIYAFETLERİ

Kilaziyye sakallarını traş ederler. Sakal bırakırlarsa yüzlerini ve boğazlarını düzeltirler. Haydariler ise saçlarını kısaltıp, sakallarını uzatırlar. Sakallarını hiç düzeltmezler.¹⁵⁰ Günümüzde ise yaşlı olanları şapka ve şalvar giyerler. Din adamları ise, fotrşapkaları ve bakımlı yüzlerinden hemen belli olur.

4.3. NUSAYRİLERİN DİN ADAMLARINA SAYGISI

Avâm, imamını kesin olarak tasdik ve kabul eder. Ayrıca imamlarının, tuvalete hiç çıkmadıklarını, yani büyük abdest bozmadıklarını sanırlar. Çünkü onlara göre şeyhler melektir.¹⁵¹ Nusayrîyenin tamamı kendi seçkin şeyhlerinin, kendi hanımlarıyla yatmadığına, aksine sadece onların üzerinden geçerek,

147. Bkz. E. R. Fırlalı, Çağ. İtik. İsl. Mez. s. 153-154

148. Bkz. Kitab'ul-Bâkûra (S. Adânî) III. Fasl

149. S. Adânî, a.g.e., a.g.y.

150. S. Adânî. K. el-Bâkûra, II. Fasl

151. S. Adânî, a.g.e., a.g.y.

hanımlarını gebe bıraktıklarına inanırlar.¹⁵²

Fakat günümüzde bu inanç şeklinin devam edip-etmediğini tespit edebilmiş değiliz. Yukarıdaki ifadeler 19 asırdaki ka-naatlerdir. Ayrıca Süleyman el-Adânî'nin tek taraflı iddialarıdır.

152. S. Adânî, K. Bâkûra, VI. Fasl'ın son kısmı.

V. BÖLÜM

NUSAYRÎLERDE TAKİYYE VE CİHAD

"Nusayrîlerin zahirleri (dış görünümü) Şii'lik; Ehl-i Beyt'e bağlılık, Aleviliktir. Fakat batınları (iç yüzleri) Allah'a, Nebi'ye, emir ve yasaklara, sevap ve ikaba, cennet ve nara, itikad etmemektir." ¹⁵³

5.1. TAKİYYENİN GEREĞİ VE ÖNEMİ

Takiyye kelimesinin sözlük anlamı, "kendini gizleme, gizli iş tutma" demektir. İstilahî olarak; "diğer insanlar arasında gerçek niyyetini söylememe ve onlardanmış gibi görünme" demektir. İslâm Dini, bu durumu yasaklamış ve bunu münafıklık olarak adlandırmıştır. Fakat olağanüstü tehlikeler karşısında ferdi bazda izin vermiştir.

"Nusayrîler başka din ve mezhep mensubları arasında onlardan görünürler. Eğer müslümanlar arasına girerlerse, onlara şöyle derler: "Biz de sizin gibi oruç tutar, namaz kılarız". Müslümanlar'la mescide girerlerse, onlarla birlikte eğilir-kalkarlar. Bu sırada birşey okumayıp, Ebû Bekr, Ömer, Osman ve birçok sahabeye söverler. Bunu da "diğer gruplar arasında temizlenmek" olarak adlandırılırlar. Bu durumu şuna benzetir ve şöyle derler: "Biz bedeniz, başkaları ise elbisedir. İnsan hangi elbiseyi giyerse giysin, kendine zararı olmaz. Böyle yapmayan delidir. Çünkü o, sokakta çıplak yürüyen akılsız bir kişi (gibi) dir." ¹⁵⁴

153. İzmirli İsmail Hakkı, Yeni İlm-i Kelam, s. 112

154. S. Adânî, K. Bâkûra, VI. Fasl, Bazı Nusayrî İnançları

5.2. TAKİYYE VE CİHAD

Cihad iki kısımdır:

1- Ebû Bekr, Ömer, Osman ve diğer sahabeye "Sövmeler"dir. Ayrıca Ali b. Ebi Talib ile diğer peygamberlerin yediklerine, içtiklerine, evlendiklerine, çocuk sahibi olduklarına inananlara sövmelerdir.

2- Bu, mezheplerinde, başkalarından gizledikleri şeylerin en gizli olanıdır. Bunu en zor anda, hatta ölüm anında dahi başkalarına söylemezler. Bu sırrı kesinlikle açmazlar.¹⁵⁵

5.3. BİRBİRLERİNİ TANIMA ŞEKİLLERİ

Nusayrîlerin kendilerine mahsus işaret ve muhatabları vardır. Asıl Bâtînîlerle aralarında isimler bakımından farklar vardır.¹⁵⁶ Yani gerçek Bâtînî olan İsmailîler'le bunlar arasında Bâtînî-Meşreb oluşları bakımından hiçbir fark yoktur. Fakat her birinin mezheplerinde farklı isimler kutsallaştırılmıştır. Bunların birbirlerini tanımalarının meşhur 7 şekli vardır. Bunlar:

1) Bir kişi, Nusayrîler arasına gelip, "Benim burada bir akrabam var, onu tanıyor musunuz?" diye sorar, onlar da, "İsmi nedir?" diye karşı bir soru yöneltirler, o da "ismi Huseyin" derse, onun sözünü tamamlayarak "İbn Hamdan" derler.. Kendisi de "el-Husaybi" deyince, bu gelenin kendilerinden olduğu anlaşılır. Ayrıca oraya gelen kişi de o topluluğun Nusayrî olduğunu bilmiş olur.

2) Yabancıya şöyle sorarlar: "Amcanın sarığı kaç bükümlüdür?" Yabancı "16" diye cevap verirse kendisini kabul ederler.¹⁵⁷

155. S. Adânî, K. Bâkûra, I. Fasil, Kitab el-Mecmû'un işare sûresi.

156. İzmirli, Yeni İlm-i Kelam. s. 112

157. Çünkü kutsal kitapları olan el-Mecmû 16 sûreden meydana gelmiştir.

3) "Amcan susar ise onu nereden sularsın?" Cevap: "Alevilik Ayn'ından."

4) "Amcan büyük abdest bozarsa, onu nereye götürürsün?" Cevap: "Mu'âviye'nin sakalına!"

5) "Amcan kaybolursa ona nerede ulaşırsın?" Cevap: "Nisbet ile."¹⁵⁸

6) "44 ve 3 ve iki tane 2.. Bunlar senin dininde neye takdir edilir?" Cevap: "Musafereye¹⁵⁹ Bana onları taksim eder misin?" Cevap: "17 si Irak'lı, 17 si Şam'lı, 17 si de gizlidir."

7) "Nerede bulunurlar?" Cevap: "Harra Şehri'nin kapısı üzerinde." "Ne yaparlar?" Cevap: "Hakk ile alır, hakk ile verirler."¹⁶⁰

5.4. NUSAYRÎLERİN YEMİNLERİ

Elini diğerinin elinin içine koyup şöyle der: "Mü'minlerin Emiri Ali b. Ebi Talib'in Akdi'nin Emanetine ve AMS akdine sana yemin ediyorum." Yine parmaklarını bir diğerinin boynuna koyup, tehditvari bir tarzda şöyle der: "Bütün hatalarından teberri ettim, bunları boynuna koydum ve sana dininin esası ile: AMS akdinin sırrı ile yemin ediyorum ki, banu şu işin doğruluğunu söylersen, bundan sonra yalan imkansızdır."

Bu yemin şekli, onların çoğunluğunu temsil eden Şimaliyye'ye göredir. Bu yeminlerle yemin eden yalan söylerse, bütün yemine çekilenlerin hata ve günahlarını almış olur.¹⁶¹

158. Nisbe. K. el-Mecmû'un 9. sûresinin adı.

159. Müsafere: El-Mecmû'un 4. sûresinin adı Yani 51 Tilmiz.

160. S. Adânî, K. Bâkûra, VI. Fasil.

161. S. Adânî, K. Bâkûra, VI. Fasılın sonu

VI. BÖLÜM

HER NUSAYRÎ MEZHEBİNE GÖRE YENMESİ HARAM OLANLAR

"Şimdiye kadar ancak yenmesi haram olan belirli yemekler üzerinde durulmuştur. (Niebuhr, göst. yer. Duport. SA. 1924. s. 134: Bâkûra, s. 57): Bunlardan bazıları: Deve, tavşan, yılanbalığı çeşitleri ve genel olarak ta dişi ve sakat hayvanlar, kirpi, yengeç, midye balığı, bamya, domates. Bu sonuncular özellikle Şem-silere yasak edilmiştir." ¹⁶² Kilaziler tütünün haram olmasıyla ilgili hurafeyi kabul etmezler. Şimalilere göre yenmesi haram olan, Kilazilere göre helaldir. Dişi hayvan etini yememek hususunda hepsi ittifak halindedirler. Domatesi ise kızarmadan yemezler." ¹⁶³

162. İsl Ans. c. IX. s. 365

163. S. Adânî, K. Bâkûra, III. Fasıl. Günümüzde Nusayrîlerin bu itikadlarının halâ devam edip-etmediği ayrı bir araştırma konusudur. Çünkü mes-elâ kırmızı domatesi yediklerine şahit olunmuştur.

VII. BÖLÜM

NUSAYRÎLERİN KADINLARA BAKIŞ AÇISI

Nusayrîlerin bir diğer özellikleri de kadınların ruhlarının bulunmadığını kabul etmeleridir. Onlara göre şeytanlar, insanların günahlarından, kadınlar da şeytanların günahlarından yaratılmıştır. Bu bakımdan kadınlar hor ve hakir görülürler ve mezhebin sırlarının açılmayacağı bayağı yaratıklardır.¹⁶⁴

Nusayrîlerin kadınları, hiçbir Nusayrî duasını bilmezler. Sadece "Cünüplükten Temizlenme Duasını" bilirler.¹⁶⁵

7.1. CÜNÜPLÜKTEN TEMİZLENME DUASI

"Elimi hidâyete götüren ve akıcı olan şu suya uzattım. Bu Fâtıma ez-Zehra'ya kadar inciden inci olan Rabbine götürendir. Sağ tarafıma bir kap su döktüm ve Mü'minlerin Emiri Ali'ye tevkül ettim. Sol tarafıma bir kap su döktüm ve Aziz-Cebbar'a tevekkül ettim. Başıma bir kap su döktüm; Ey Rabbim ve insanların Rabbi! Altımdan başıma ve tüm organlarıma kadar bu pisliği benden kaldır. Bu, yerden göğün kaldırılmış olması gibi farz olan bir sünnettir. Arkaya bir su döktüm ve ay ile güneşe tevekkül ettim. Öne bir kap su döktüm ve Süreyya ile Terazi yıldızlarına tevekkül ettim, yanlarıma da birer kap su döktüm." Ayrıca bu sırada ilk üç halife Hz. Ebû Bekr, Hz. Ömer ve Hz. Osman'a da söverler.¹⁶⁶

Nusayrîler yukarıdaki duayı okurken, gerçekten su ile yı-

164. E. R. Fırlı, Çağ. İtik. İsl. Mez. s. 150

165. S. Adani, K. Bakura, I. Fasıl, 16. sure, Nakiblik vd.

166. S. Adani, K. Bakura, I. Fasıl'ın sonu (16. sure vd).

kanmak mı, yoksa sadece zikredilen duayı okumakla mı cünüplükten temizlenmiş olurlar? Bu hususu tesbit edemedik.

7.2. LÂZİM FARZ VE VÂCİB HAKK NEDİR?

"Kilazilere göre Lâzım Farz ve Vâcip Hakk vardır. Bu, şu demektir: Şâyet, bunların imamının evine kendi rütbesinde bir başka imam gelirse, bu gelen imama ev sahibi kendi hanımını takdim etmek zorundadır. İşte buna Lazım Farz ve Vacip Hakk (El-Farzu'l-Lazım ve'l-Hakku'l-Vacib)" derler. Buna muhalif hareket edenlerin cennete girmeyeceğine inanılır. Avam ise bu durumu bilmez. Kur'an-ı Kerim'deki Ahzab suresinden bazı ayetleri bu bozuk işlerine delil gösterirler. Mesela Ahzab suresi, 50. ayetteki; "peygamber nikahlanmayı dilediğinde-mü'minlerden ayrı sırf sana mahsus olmak üzere- kendi nefsinin peygambere hibe eden mü'min kadını alman sana helal kılınmıştır" ayeti bunlardan biridir."

Bu ayeti şöyle tefsir ederler: "Şüphesiz Nebi evlenmekten mâsumdur. Bu ayet bizim içindir. Ayette zikredilen nebi: Has Mürşid imamdır. "Mü'min kadın" ise kadınlardır. Bunun farz olması hususu Meymun b. Kasım et-Tâberani'ye ait "Kitab et-Delâil bi Ma'rifeti'l-Mesâil" adlı kitapta bulunmaktadır. Buna Câfer es-Sadık'ın te'lif ettiğini sandıkları "Heft" kitabında bulunan 10 vasiyetten onuncusunu şahit gösterirler. 10. Vasiyyet şudur: "Kendisi için hoşlandığı bir şeyi, mü'min kardeşi için de hoşlanırsa her mü'min üzerine Lazım Farz ve Vacip Hakk gerekir." Bununla kendi seçkinlerine, kadınlarını takdim etmeyi kasd ederler. Şimaliler ise bunu; "mal ve ilmi arzu ile vermek" olarak tefsir ederler." 167

167. S. Adani, K. Bakura. III. Fas'ın sonu.

VIII. BÖLÜM

NUSAYRÎLERİN İSLAM'IN ŞARTLARINI YORUMLAMALARI

Nusayrîlere göre İslam'ın şartları, irşadi teslim olup, 7 şariat menâsikinin bir temsilinden ibarettir. O da yedidir.

1- Salât: 5 Vakit (Namaz), peygamber vasıtasıyla Fâtır (Fatma), Hasan, Hüseyin ve Muhsin. Bir de 17 (sonraları 51) rek'at 168

2- Savm: Otuz erkek adı (günler) ve otuz kadın adı (Ramazan geceleri) altında gizlenen sır.

3- Zekat: Selmân vasıtası ile

4- Hacc: Mukaddes memleketi 12 millik bir dairede (ziyaret): Yani fırka; beyt=ism; Hacer-i Esved=Mikdad, Yedi Asvat=7 daire.

5- Cihad: Zıdlara karşı lanet okuma.

6- Velaya: Ali evladına karşı hürmet onların muhaliflerine karşı kin besleme.

7- Şehadet: Ayn-Mim-Sin remizleri ile ilgilidir.

Kur'an, Ali'ye hürmet için bir giriştir. Ali peygambere Kur'an-ı ta'lim eden kimsedir. Selmân, Cebrail adı altında gizlenmiştir." 169

"Namazdan önce abdest almazlar. Namazın şartları beştir:

1- Beş seçkini bilmek: Bunlar: Muhammed, Fâtıma, Hasan, Hüseyin ve Muhsin.

2- Gülmemek ve konuşmamak üzere dua etmek

3- Namazı, Abbasi rengi olduğu için siyah takkesiz kılmak

168. Bkz. Beş yetim. 51 Tilmiz

169. İsl. Ans. c. IX. s. 368

4- İbadeti gizli yapmak

5- Namazı "ey yüce, büyük ve Arıların Efendisi Ali, bize merhamet et! diyerek bitirmek."

Namaz kılınacak yer önemli değildir. Yürürken de kılınabilir. Namazda istediği yere dönülebilir. Mekke'ye dönülemez veya şart değildir. Lakin öğleye kadar doğuya, öğleden sonra ve akşam batıya doğru dönülür.

Nusayrî namazı, sesli olarak yapılan bazı duaların ve mukaddes kitaplarındaki bazı sözlerin tekrarından ibarettir.

Oruç, Sünniler'deki gibi olmayıp, Hz. Peygamber'in bâbasi Abdullah b. Abdul Muttalib'in sessizliğini temsil eder. Buna göre Ramazan Abdullah, Ramazan günleri Nusayrîlerin kutsal kişilerini temsil eder.

Zekat'ın manası, dini öğrenmektir. Ayrıca şeyhlerine her aile, mali durumuna göre para vermek zorundadır.

Ziyaretler: Bu, müslümanlar'ın Hacc'ının yerine konulmuş bir şarttır. İbadet yerlerini gösterir. Ziyaret yerleri beyza boyanır, kutsal şahısların için kubbe de yapılır. Ziyaret yerleri ya su kenarlarında ya da ağaçlık tepelerdedir.

SONUÇ

Görüldüğü gibi Nusayrîlik; İslam, Hristiyanlık, Sabîlik ve Totemizm etkisiyle biçimlenmiş kendine özgü bir fırkadır. Bu çalışmamızda kendileri hakkında hiç bir ön yargıda bulunmayıp, kaynakları konuşturduk. Nusayrîler Sır Ehli olduklarından, bu çalışmamızda onların inanç dünyalarına tam olarak girebilmiş olduğumuz iddiasında değiliz. Fakat onlar hakkında önemli ve temelli bilgiler vermiş olduğumuza inanıyoruz.

Şurası bir gerçek ki; bu fırka İslam aleminde çok küçük bir oranda olmasına rağmen, Osmanlı Devleti'nin yıkılışından sonra, Battı ve özellikle Fransızların desteğiyle kendi bölgelerinde nüfuslarıyla ters orantılı olarak önemli bir etkinliğe kavuşmuşlardır.

KAYNAKLAR

- 1- el ADÂNÎ, Süleyman: Kitab el-Bakura es-Süleymaniye (Elyazma, tsz.)
- 2- BEDEVÎ, Abdurrahman: Mezâhibu'l-İslamiyyîn, Beyrut 1973.
- 3- ÇAĞATAY, Neşet-ÇUBUKÇU, İ.A. :İslam Mezhepleri Tarihi, Ank. 1976.
- 4- FİĞLALİ, Ethem Ruhi: Çağımızda İtikadi İslam Mezhepleri Tarihi, İst. 1980.
- 5- GÖLPINARLI, Abdalbaki: 100 Soruda Türkiye'de Mezhepler ve Tarikatlar, İst. 1969.
- 6- İZMİRLİ, İ. Hakkı: Yeni İlm-i Kelâm, Umran Yay. Ank. 1981.
- 7- MASSIGNON, L.: Esquisse d'une Bibliographie Nusayriye, Melanges Syriens de R. Dussaud, Paris 1939.
- 8- MASSIGNON, L. Elaboration de L' İslam, Paris 1961.
- 9- MASSIGNON, İslam Ansiklopedisi "Nusayrîler" md.
- 10- En-Nevbahtî: Fıraku's-Şia, Necef 1936.
- 11- SİNCAPOĞLU, A. Hamit: Kitab El-Bakura es-Süleymaniye'ye Göre Nusayrîlik ve Nusayrîliğin Kutsal Kitabı Kitab el-Mecmû' (Ank. Üniv. İlahiyat Fak. Mez. Tezi. 1985)
- 12- TURAN, Ahmet: Les Nusayris de Turquie dans la Region d' Hatay (Doctorat de III e cycle, Paris 1973).

ÖNSÖZ

Âlemleri Mutlak Birliği ile yoktan yaratan, her mevcûd olan şeyi, her an varlığıyla varlıkta durduran, herşeyin kendisinden gelip yine kendisine döneceği Allah'u Teâla'nın adı ile başlar; O'na, O'nun istediği bir şekilde hamd ederim.

İnsanlık tarihi, bilinebildiği kadarıyla incelendiğinde görülecek ki; insanlar daima, her zaman, mekan ve çağda çeşitli maddî, mânevî, îtikâdî.. fraksiyonlara ayrılmışlar ve her grup kendilerinin benimseyip uyguladığı ilkelerin doğruluğuna inanmışlar diğer gruplara karşı da bu fikirlerini savunabilmek için çeşitli aklî, mantıkî ve nassî deliller arayıp bulmuşlardır. İşte bu gruplardan kimi, çeşitli nedenler yüzünden tarih içerisinde kaybolup gitmiş, kimi de kendi varlıklarını az çok değişikliklerle günümüze kadar devam ettirebilmişlerdir. Yine bu grupların kimi çok gelişip yayılmış; hatta kitlelere hâkim olmuş, kimi ise azınlıklarını bir türlü çoğunluk hâline getirememişlerdir. Bu grupların bâzısı yayılma ve fikirlerini açıkça yaymayı ilke edinmelerine karşılık, bâzıları "kapalılık" ve "gizlilik" yolunu tutarak yayılma yoluna gitmemişler ve fakat hâkim güç olma yolunda daima çalışmışlardır. İşte bu son söylediğimiz gruplardan birisi de Nusayrîlik'tir. Biz, Nusayrîliğin doğuşu, kurucusu ve gelişimi hakkında bilgi vermek yerine; verilen bilgilerden en orijinali size aktarmaya çalıştık.

Süleyman el-Adanî'nin elinizdeki bu tezimize kaynak teşkil eden ve Nusayrî mezhebi ile alâkalı ilk ve en güvenilir malzeme olan "Kitâb el-Bâkura es-Süleymaniyye" adlı arapça eserini bir yıldan fazla bir süre aramam neticesinde ancak elde edebildim. Nusayrîlik hakkında, milâdî 9. asır başlarında ortaya çıkmasına rağmen Türkçe olarak günümüze değin ne yazık ki geniş bir araştırma yapılmamıştır. Bu durum, Nusayrîliğin "Bâtînî Mâna" nazariyesine bağlı kalmasından, "gizlilik", "takiyye", "sır" ve "te-berri" gibi hususlara aşırı önem vermesinden; asırlar boyunca bir azınlık olarak sünî iktidarların hâkimiyetleri altında yaşamalarından ve kendilerinin dışındaki inanç sahiplerinden-herhalde- korktuklarından; ve küçük kapalı bir cemaat olarak yaşayıp varlıklarını açıkça ortaya koya-mamalarından kaynaklanmış olsa gerektir.

Müellifin bu arapça eseri, ilk defa 1867'lerde Beyrut'ta basılmıştır. Arap dünyasında mevcut olup olmadığı konusunda hayli araştırmış olmama rağmen, kesin bir bilgi sahibi olamayınca, bu eseri kendi çevrem insanları arasında aramaya başladım. Nihâyet yaşlı bir zatın kendi elyazmaları arasında buldum. Bu zattan eserin fotokopisini çekme izni aldım. Nihâyet Nusayrîlik hakkında bir araştırma yapmamı teklif eden ve benim de kabul etmem üzerine, bana bu hususta hertürlü maddî ve mânevî yardımlarını esirgemeyen, ilmi araştırmalarında titizlik ve objektifliğiyle tanınmış pek muhterem hocam Doçent Dr. Sabri Hizmetli'nin nezâreti altında böyle bir tez hazırlamak nasip oldu.

Tezim, müellifin eserinin tamamına yakın bir kısmının metne sâdik bir tercemesi mâhiyetindedir. Çok az bir kısmını ise öz

olarak naklettim. Kendi görüşlerimi ya dipnotlar halinde veya parantez içerisinde; gerekli gördüğüm yerlerde kısa açıklamalar halinde ve tarafsız bir gözle ifâde ettim. Bütün bu özellikleriyle, çalışmamın bana göre oldukça orjinal olduğu gibi, öyle sanıyorum ki A. Ü. İlâhiyat Fakültesi'nde Nusayrîlik hakkında yapılan en geniş çalışmadır.

Tezimi, mümkün olduğu kadar, herkesin anlayabileceği sâde bir Türkçe ile yazmaya ve ifâdelerimin anlaşılır olmasına büyük gayret gösterdim. Fakat müellifin kendi ifâdelerini aynen nakletmeyi prensip olarak kabul ettim. Ancak, böyle bir prensibi benimsemem, tezimde yer alan bir takım mefhum ve kelimelerin tercemesinde anlam bozukluklarına sebep oldu.

Bununla birlikte, el yazması bir kaynağa dayanan bu hacimli çalışmamızda terceme ve ifâde hatalarımız olmuşsa hoşgörülmesini ve bağışlanmasını dilerim.

Tez çalışmam süresince yazdığım her kelime ve her cümle üzerinde titizlikle durup, gerekli düzeltmeler ve tavsiyelerde bulunan pek muhterem hocam Doç. Dr. Sabri Hizmetli'ye teşekkür etmeyi, yerine getirmem mutlaka gerekli bir vazîfe sayarım. Böyle bir çalışma yapmama imkan verdikleri için kendilerine ayrıca teşekkür ederim. Aynı şekilde çalışmamda bana maddeten ve mânen yardımcı olan Ethem Cebecioğlu ve İ. Hakkı Ünal hocalarıma ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi arz etmeyi bir borç bilirim.

Muvaffakiyet ve Hidâyet Allah'tandır.

Abdülhamit SİNANOĞLU

Ankara, 1/5/1985

Süleymân el-Adanî, "el-Bâkûratü's-Süleymâniyye" adlı kitabına şöyle bir hamdele ile başlamıştır:

"Hamd, bizi zulmetten nûra çıkaran, şek, isyan ve fücûrdan kurtaran ve bizi eksilmeyecek bir ticâret olan Kitâbü'l-Mukaddes'ile hidâyete eriştiren ve kendisi (vasıtası) ile mü'minleri azap ve şururdan kurtarmak için bize biricik oğlunu ¹ gönderen, her türlü sapıklık ve aşırılığı tasdik etmekten ni'meti ile bizi mâ'sûm kılan Allah'a mahsustur".

Daha sonra, Mesihî imânınâ bağlanarak puta iman etmekten ayrılmış olan ve Kâdir olan Rabbinin gınâsına muhtac olduğunu söyleyen Süleyman el-Adanî kendi öz geçmişini şöyle anlatır:

"Ben hicrî 1250 senesinde Antakya ilinde doğdum. Yaklaşık yedi yaşıma kadar burada kaldım. Sonra Adana'ya taşındım. Onsekiz-yirmi yaşlarına basan erkeklere açtıkları gizli sırlarını bana açıklamak için beni imtihana çektiler.

Bir gün, Onların seçkinlerinden ve avâından meydana gelen bir hey'et toplandı. Beni yanlarına çağırdılar. Bana bir içki kadehi uzattılar. Sonra Nakîp yanıma durdu ve bana şöyle söylememi söyledi. "Ey amcam, ey efendim ve başımın tâcı. Senin ihsânının sırrıyla ben senin öğrencinim ve ayakkabın başım üzerinedir.. de." Şarap dolu kadehi içinde; İmâm bana yöneldi ve şöyle dedi: "Seyyidin için ikrâm olarak şurada hazır olanların ayakkabılarını başının üzerine koymaya razı olur musun? Ben de hayır, asla, Seyyidimin ayakkabısından başkasını koymam dedim. Bunun-üzerine, bu kânûnı kabul etmediğim için orada

1. Süleyman el-Adanî Bu kitabı Hristiyan Dinine girdikten sonra yazmış olduğundan, "Biricik oğul" dan Hz. İsa'yı kasdetmiş olmaktadır. (Çeviren)

hazır bulunanlar güldüler. Sonra seyyid bir hizmetçiye ayakkabılarını getirmesini emretti. O da adı geçen Seyyidimin ayakkabılarını getirdi. Başını açtılar, ayakkabıyı başının üzerine, ayakkabının üzerine de beyaz bir örtü koydular. Sonra Nakib, Sırrı kabul etmem için bana dua etmeye başladı. Duabittince, başımdan ayakkabıyı kaldırdılar ve bana sırrı gizlememi tavsiye ettiler, ve dağıldılar.

Onlar bu toplantıyı "MEŞVERE" olarak adlandırırlar.

Kırk gün sonra başka bir hey'et toplandı. Beni çağırdılar. Seyyid elinde bir içki kâsesi ile yanımda durdu. Bana Sırrı (AMS) söylememi emretti. Ayn (A) Ali'dir, Mim (M) Muhammed'dir ve O'nu Mânâ olarak adlandırırlar. Sîn (S) ise Selmân el-Fârîsî dir. Bunu da Bâb olarak adlandırırlar. Bundan sonra İmam bana, "Şüphesiz ki AMS Sırrını Lafız olarak hergün Beşyüz kere okuman senin üzerine Farz oldu" dedi. Daha sonra bana Kitmân'ı; yani Sırrın gizlenmesini vasiyyet ettiler. Sonra dağıldılar.

Bu ikinci Cemiyeti "MELİK CEMİYETİ" olarak adlandırırlar.

Yedi ay sonra (Avam için bu müddet dokuz aydır) aynı şekilde başka bir heyet toplandı. Kendi adetlerine göre beni çağırdılar. Benden uzak bir yerde durdular. Cemaatin arasından bir Vekil kalktı. Sağında Nakib, solunda da Necip vardı. Hüseyin b. Hamdân el-Hasîbî'ye ² ait olan üçüncü Terennüm'ü söyleyerek İmam'a doğru yaklaştılar. Bu konudan bayramlarının Duası" Faslı'nın sonunda söz edeceğiz.

Bundan sonra şu ikinci terennümü okuyarak İkinci Mürşid'e doğru yöneldiler:

2. Hamdân el-Hasîbî; Nusayrîlik'in doktoriner planda ikinci kurucusudur.

"İnsanların bazısına, nerede bulunurlar diye kerimleri sordum. Muhammed'in ve Al-i Beyt'inin hakkı için sana gelene acı ve ellerini öpene merhamet eyle.

Seni kasd ettim, zannım sende boşa çıkmasın.

Biz bugün sana hesap vereceğiz".

Sonra ellerini başının üzerine koydular ve oturdular. O, şöyle söyleyerek kalktı, Vekil'den kadehi aldı ve secdeye kapandı. Bu sırada Secdeler Sûresi'ni okudu. Bu Altıncı Fasil'dir.

Başını kaldırdı ve Ayn Sûresi'ni okudu, bu da Dokuzuncu Fasil'dir. Sonra kâsedeki (şarabı) içti ve Selâm Sûresi'ni okudu. Bu ise Yedinci Fasil'dir. Bu sûreler ileride anlatılacaktır. Sonra kalktı, İmam'a doğru yöneldi ve şöyle dedi: "Evet, evet, evet ya Seyyid'i İmâm". İmam da ona şöyle dedi: "Sen ve iki yanındakiler nimetlendirilecektir. Bu cemaatin ne yaptığını gördüm. Sen kadehi eline aldın, içtin, secde ettin ve selâm verdin. Secdeler Allah içindir.. Buna göre senin ihtiyacın nedir ve ne istiyorsun? Mevlânın yüzünü görmek isterim". Sonra dönüp semaya baktı ve onlara "evet, evet, evet, ey Seyyid'im" dedi. İmam ona önceki gibi" ne istiyorsun, ihtiyacın nedir? diye sordu. Bunun üzerine (benim Mürşid'im), "benim bir ihtiyacım var bunun yerine getirilmesini istiyorum" dedi. İmam da ona şunları söyledi: "Git ve bu ihtiyacını yerine getir." O da onların yanından uzaklaştı, ellerini ve ayaklarını öptüm. Tekrar onlara döndü ve yine aynı şekilde "evet, evet, evet ya Seyyide'l İmâm" dedi. İmam ise ona yine "senin muradın nedir ve ne istiyorsun dedi. (Mürşid'im) de ona "beni görüyorsun, benim yanımda bir şahıs var, yola girmek istiyor" diye cevap verdi. Buntır üzerine İmam dedi ki: "Yüce Dîn'in seçkini olan Seyyidimiz ne demiştir işitmedin mi?

Her kahraman ondan korkar, benim ise güçlü bir kalbim vardır, bana korku yoktur. Sonra bana baktı ve onlara yönelerek şöyle dedi: "Bu şahsın ismi filandır ve sizin huzurunuza edeplenmek için gelmiştir." İmam dedi ki: "Onun için bize delil olan kimdir? Kadîm Mâna, Azîm İsim, Kerim Bâb cevap verdi ki bu da AMS (AYN MİM SİN) lafzıdır. Onu getir görelim. Mürşid sağ elimi tuttu ve beni imam'a götürdü.

İmam iki ayağını uzattı, ben de öptüm. Aynı şekilde ellerini öptüm. Bana dedi ki: "İhtiyacın ne ve ne istiyorsun ey ğulam?" Sonra Nakîp kalktı ve yanıma durdu. (Ve şöyle dedi): "Ey mü'minler topluluğu, sizin bildiğiniz Sırrı söylememi bana öğretin. "Sonra bu Nakîp bana asık bir suratla baktı ve dedi ki: "İnci mercanla mükellel bu Sırrı bizden talep etmen için seni buraya sevkeden nedir? Halbuki bu Sırrı, mürsel nebîler, makarreb melekler ve bütün melekler taşıyamamışlardı. Ey çocuğum bil ki melekler çoktur. Bu sırrı ancak meleklerin mürsel olanlarıyla mü'minlerin imtihana çekilenler taşıyabildi. Kafanın, ellerinin ve ayaklarının parçalanmasını istemiyorsan, bu büyük Sırrı açma." Ona peki dedim. Bunun üzerine, "Senden yüz kefil istiyorum" dedi. Orada hazır olanlar "ey Seyyid'imiz İmam İkram et" dediler. "İkram olarak on iki kefil olsun" dedi. Sonra İkinci Mürşid ayağa kalktı ve on iki kefilin ellerini öptü. Ben de aynı şekilde ellerini öptüm.

Bundan sonra kefiller ayağa kalkıp "evet, evet, evet ey Seyyid'im İmam" dediler. İmam bunlara "Ey şerefli sizin ihtiyacınız nedir? dedi. Kefiller "filan kişiye kefil olmak için geldik" dediler. Bunun üzerine İmam "eğer bu Sırrı açarsa, onu parça parça edip kanını içmemiz için bana getirir misiniz?"

dedi. "Evet" dediler. İmam "sizin kefaletinizle yetinmiyorum, ayrıca size de kefil olacak iki müteber ve temiz kefil istiyorum" dedi. Bunun üzerine kefillerden biri koşup geldi. Ben de arkasından geldim. İstenen iki kefilin ellerini öptü, aynı şekilde ben de ellerini öptüm. Bundan sonra bu iki kişi ellerini göğüsleri üzerine koymuş olarak ayağa kalktılar. İmam bunlara yöneldi ve "Ey temiz ve müteber kişiler (kefiller) ve ey Bereş ve Kereş elhi ³. Allah sizi hayırla tutsun." dedi. Bunun üzerine bu iki kefil şöyle karşılık verdiler: "Şüphesiz biz on iki kefil ile şu şahsa kefil olmak için geldik ⁴." İmam dedi ki: "Eğer bu anın tamamlanmasından önce kaçarsa, veya bu Sırrı açığa çıkarırsa hayatını yok etmemiz için onu bize getirir misiniz?" İkisi de "Evet" dedi. İmam (tekrar) dedi ki: "Şüphesiz kefiller fanidirler. Kefillerin kefilleri de fanidirler. Ben sizden yok olmayacak bir şey istiyorum." İki kefil "istediğini yap" dedi. İmâm da bunun üzerine bana "ey ğulam bana yaklaş" dedi. Ben de ona yaklaştım. Bu durumda beni bu Sırrı açmamam için bütün semâvî varlıklara yemin ettirmek istedi. Sonra bana sağ elindeki KİTÂB el-MECMU⁵ u uzattı. Yanımda duran Nakip bana şöyle söylememi öğretti: "Ey Seyyid'im İmam bu azim sır üzerine buyur bana yemin ettir, sen benim hatamdan berisin. Ben böyle söyleyince kitabı benden aldı ve dedi ki: "Ey çocuğum te'minat ve

3. Bereş: Desti. Kereş: Karn

4. Bu şahıs, imtihana çekilip kendisine Sır emanet edilen müellif Süleyman el-Adanî'dir. Süleyman el-Adanî, 1863 yılında Beyrut'da Hristiyanlık dinini kabul etmiş, daha sonra da Tarsus'ta Nusayrîler tarafından öldürülmüştür. (Bkz. İslam Ansiklopedisi/ Nusayrîler maddesi.)

5. KİTÂB el-MECMU, Nusayrîlerin kutsal kitabıdır. 16 sûreden ve bayram dualarından oluşmuş bir kitaptır. Kitab'ul-Mecmu'un müellifi Nusayrîliğin doktriner planda kurucusu olan Hamdan el-Hasibi'dir.

mal için değil, sadece Allah'ın Sırrı için sana yemin ettireceğim. Nitekim, bizim de şeyhlerimiz ve efendilerimiz bizi bu şekilde yemin ettirmişlerdi." Bu söz ve bu iş üç kerre tekrar edildi. Sonra elimi Kitabu'l-Mecmu'un üzerime koydum. Bütün hayatım boyunca bu sırrı açmamak üzere, onun için Kitâbu'l Mecmu'a yemin ettim. Avam, özellikle Lâzikiyye ⁶ eyâleti (halkı) bundan daha çok yemin ederler. Sonra İmam dedi ki: "Ey çocuğum eğer bu Sırrı açıklarsan yer senin ölünü kabul etmez, bir daha da beşerî gömleğe (hayata) bir daha dönemezsin, aksine o zaman (yani) senin ölümün ile sen başka şekle girersin. ⁷ İşte o zaman, bu durumdan kurtulman artık mümkün değildir."

Daha sonra beni aralarına oturtular, başımı açıp üzerine bir örtü koydular. Dua etmeye başladılar. Önce FETİH SÜRESİ'ni, SECDELER SÜRESİ'ni ve AYN SÜRESİ'ni okudular. ⁸

Sonra içki içtiler ve Selâm Sûresi'ni okudular. Başımdan elerini kaldırdılar. Beni AMM'UD-DUHÛL alıp Birinci Mürşid'ime teslim etti. Ammu'd-Duhul elime içki kâsesi verdi ve bunu bana içirdi. Sonra bana şöyle söylememi öğretti: "Bismillâhi ve Billâhi Sırru's-Seyyidi.. Allah'ın mârifetiyle ârif olan, Allah'ın kuludur. O, sâlih olarak anılır. Allah onu Sırrıyla mes'ûd eylesin."

Cemaat dağıldıktan sonra, Seyyid beni evine aldı. Bu Seyyid'in adı Ahmed Efendi b. Rıdvan Ağa'dır. Adana şehrinin

6. Lazikiye Suriye'nin bir şehridir.

7. Tenâsüh: Ruhun beden ve şekil değiştirmesi

8. Fetih Sûresi, Kitabu'l Mecmu'un 5. sûresidir.

Secdeler Sûresi, Kitabu'l Mecmu'un 6. sûresidir.

Ayn Sûresi, Kitabu'l Mecmu'un 9. sûresidir.

Selâm Sûresi, Kitabu'l Mecmu'un 7 sûresidir

Bu sûrelerin tamamı ileride anlatılmıştır.

a'yânındandır. ⁹ İkinci Mürşid'in adı ise, Rummâlîn Reisi olan Şeyh Sâlih el-Cebelî'dir. Seyyid bana Setâim (sövmeler) Sûresini öğretti. Bu TEKERRİ demektir. Bunlar ileride, Bayram Duası faslının başlangıç kısmında anlatılacaktır. Bundan sonra ise, Ali b. Ebî Tâlib'e kulluğun yer aldığı (kendilerince)' meşhûr şu (aşağıdaki "16 SÛRE"yi öğretti. Bu 16 Sûre şunlardır:

BİRİNCİ SÛRE: EL- EVVEL

Ecleh'in vilâyetine başlayan kimse kurtulmuştur. Ben de kul olduğumu söyleyerek başlıyorum. Şüphesiz ki ben bir kulum. İcabetimin ilki, EMÎRU'N-NAHL ¹⁰ Ali b. Ebi Talib el-Mekenî EBÎ TURÂB' Haydar'a mânevî kuds gerektiğidir. Bununla başladım ve bunda kurtuluş buldum. Onun zikriyle kurtulurum ve O'na bağlanmakla hidayete ererim. Gidiş O'nadır. O'ndan hayır ve yardım umar, sadece O'na sığınırım. Dinime inanarak başladım ve O'na yakînen bağlanarak dinimi sağlamlaştırdım.

Es-Seyyid Ebû Suayb Muhammed b. Nusayr Yahya b. Muîn es-Samirî şöyle demiştir.: Ey Yahya! HAYat ile sana bir iniş indiyse, ölüm ile işin sonunu görmek kâbiliyeti sana verildiyse, o halde yüce, hâlis muhlis, takıyye, nakiyye, beyaz, alevî, tâhir, temizlenmiş, şuâlî, nûrlu olarak dua et. Seni bu beşerî gömlekten, kanlı etlerden O kurtarır ve nûrânî şekillere sokar. O halde (yine) de ki: Ey delilleriyle delil olan, kudretiyle zâhir olan, hikmetiyle bâtın olan, zâtı ile zâtına icâbet olunan ve ey sıfatlarıyla

9. Müellif burada seydidinin adını açıklamaktadır. Bu olay, metinden anladığımıza göre Adana'da cereyan etmiştir.

10. Emîru'-Nahl: Anların Emîri: Nusayrîler, anlardan kinaye olarak melekleri kastederler

ismine muhatab olunan, ey O, ey Kadîm, ey varlığı sonsuz, ey illetlerin illeti, ey devletlerin harekâtından muğni olan, ey gâyetlerin gâyesi, nihâyetlerin nihâyeti ve ey gizliliklerin sırlarını bilen, ey hâzır, ey mevcûd, ey zâhir, ey maksûd, ey kılıfı olmayan bâtın ve ey bütün nurların senin nurlarından doğup yine sende battığı, sende başlayıp yine sana döndüğü, ey bütün nûrları görünür olarak kılan, bütün zuhurları İsm olarak kılan, bütün İsimleri mekân olarak kılan, bütün mekânları makâm olarak kılan, bütün makâmları Bâb olarak kılan, Bâb'ı irşâd eden, Bâb'dan kendisine girilen ve sen ey Arıların Emîri, ey Ali b. Ebî Talib'in kendisine delil olduğu; her şey sana aittir. Ey O ve ey kendisine ait şeyleri sadece kendisi bilen! Sîn'in mes'eleleriyle seni diliyorum. ¹¹ Sülûk edenler Sîn'in meseleleriyle sülûk ettiler. Sâlik, soranların mes'elelerini sana sorarak, mürşidlerin mürşidiyle, Zeynu'd-Dîn Ali el-Abidîn ile sâlik olmuştur. Kalplerimizdekileri ve mü'min kardeşlerimizin kalplerindekileri nûr, iyilik, takva, düzgünlük, imk, din üzere toplamak iin (sâlik bu yola girmiştir). Temiz hazretini, gâlip gelen kudretini, herşeye şâmil olan rahmetini "el-Farzu'l-Lâzım ve'l-Hakku'l-Vâcib'i" ¹² ki bu, sırdır-zikrediyoruz. Bunlar; sırlar, zikirler, celâl, iftihar, izzet ve yardımdır.

Senin parlaklığını, övünç veren kubbelerini ve senin yüce kubbeni hidâyet tâcı düzgün din ve doğru yol olarak kabul ettim. O'nun bâtınını ve zâhirini bilen kimse kazandı ve kurtuldu. Seyyidimiz bize Süleymân'ın Silsilesi'ni okuyarak öğretti. ¹³ Bizim

11. Sîn=Selmân el-Fârisî

12. Nusayrîlerin sadece İmam ve Nâkib denilen büyük din adamlarınaca bilinen ve kendi aralarında icrâ edilen bu mühim sır illeride izâh edilecektir.

13. Süleymân'ın Silsilesi: Selmân el-Fârisî'nin sırları

Şeyhimiz ve Seyyidimiz, başlarımızın tâcı, dînimizin aslı ve gözlerimizin nûru olan es-Seyyîd Ebî Abdillâh Hamdan el-Husaybî'dir. Ali onun ruhunu takdir eylesin. Onun makâmı Safa makamıdır. Onun yeri doğruluk ve vefa yeridir. Bismillâhi ve Billâli. Seyyidin sırrı Ebî Abdillâh Allah'ın mârifetine âriftir. Onun zikrinin sırrı eş-Sâlih'tir. Allah onun sırrını sâid eylesin.

(Müellif Süleymân el-Adanî Birinci Sûre'yi şu şekilde açıklamıştır):

Bu sûreden anlaşıldığına göre Mâbud Nusayrîlere göre görülür. Ancak bu mâbud, bütün küllisiyle mahdud değildir. Nitekim "ey görünen (zâhir), ey mevcûd, ey kılıfsız olarak bâtın olan, ey nurların sende doğup yine sende battığı ve tekrar sana döndüğü kimse!" sözleri buna delalet etmektedir. Şimâlîler ¹⁴ ise, bu sözlerle Semâ kastedilmektedir derler. Çünkü yıldızlar gökte doğar ve gökte batır ve gök O'nu ancak, kırmızı olarak gören İsim-beyaz olarak gören Bâb, ve yanındaki melekler yni yıldızlar târif edebilir, derler. Şimâlîlere göre Derbu't-Tebbân ¹⁵ mü'minlerin nefisleridir. Bunlar da Semâyı sarı olarak görürler. Beşer ise Semâyı mavi olarak görür. Şimâlîler ayrıca, mü'min-

İZAH

Yukarıdaki Birinci Sûre'de Hz. Ali'ye yalvarış ve dua vardır. Nusayrîlere göre Hz. Ali ulûhiyyetin kendisine tecelli ettiği veya ulûhiyyetin kendisi şeklinde görüldüğü kimsedir.

Arapça metninde ifâdeler son derece karışık olduğundan tercemesi fevkalâde zor oldu. Ancak ifâdeler karışık olmasına rağmen vecîz ve belîğdir.

Müellif bu sûreyi tefsîr ederken bize enteresan bilgiler ve açıklamalar sunmaktadır. Halbuki biz bu açıklamaların birçoğunu sûrenin aslında bulamadık! Fakat bu hususlar Nusayrîlerin pratik hayatlarında uygulanmakta mıdır bunu bilmiyoruz.

14. Nusayrîlerin "Kuzeyde yaşayanlarına" bu ad verilir.

15. Yıldızlar âlemi

lerin ¹⁶ bu beşerî hayattan kurtulduklarında Derb't-Tebbân'a intikal edeceklerine ve yıldızlara düşüp Semâyı sarı olarak göreceklerine inanırlar.

Kamer'e ibâdet edenler (kamerin rengine ibadet etmezler) ise "Sen zâhir olarak doğdun" sözünden dolayı derler ki: "Şüphesiz o (kamer) zâhir olandır. Kamerdeki siyah çizgiler Ali b. Ebî Tâlib'in zâtıdır. O gözlerimizden perdelenmiştir ve biz O'nu şimdilik siyah olarak görüyoruz. Bu beşeri hayattan kurtulduğumuzda, Emânetimizle (sırrımızla) yıldızlar arasına yükselmiş olacağız. İşte o zaman O'nu sarı olarak göreceğiz.

Şafak'a ibadet edenler ise "ey nûrlarının senden doğup yine sende battığı kimse" sözlerini görüşlerine delil getirir ve şöyle derler: Şüphesiz ki bütün nûrlar doğudan doğar ve dönüp batıdan batar. Bunun için bu grup güneş doğacağı ve batacağı zaan güneşe doğru yönelirler. Nitekim bu durum Hazkıyâl peygamberin görüşüne uymaktadır. Bu kırmızılığı, güneşin Yaratıcı sandılar. Nitekim seyyidlerinden eş-Şeyh Ali el-Mâhûsi bu hususta mîras olarak bıraktığı (eserlerinde) şöyle demiştir: "Bedrin nûru güneşten zâhir olmuştur. Güneşin varlığı da Şeyhin amûründandır."

Hava'ya ibadet edenler şu sözü (görüşlerine) delil getiriyorlar: "Ya havâya ya havâ ¹⁷. Bunlar bu lafzı havayea ibadet etmek için hâ (harfi) ile wâw (harfi) fethâ ile okuyorlar.

16. Nusayrî olanlar.

17.

İKİNCİ SÛRE: VELÎ'NİN OĞLUNUN TAKDÎSİ

Uyuyan bir insanın uysukunda gördüğü en güzel şey, his yolu ile işitmesidir. O, o sesin sâhibi olan şahsı (bu durumda) görmez, nidâsını işitir. Ve şöyle der: Lebbeyk lebbeyk ey Arıların Emiri, ey Ali b. Ebi Tâlib, ey bütün râğbet edenlerin râğbeti, ey ulûhiyyete kadîm olan zâhir olarak bizdesin. Ey bâtın olan şeylerde zâhir olan ve zâhir olan şeylerde bâtın olan ve perde ile zâhir olan; görünmekle perdelenen ve giren; sen kendine kendinle kendinden çağırırsın. Ey Arıların Emiri, ey Ali, senin nhurun doğdu, ziyâların gönülleri fethetti, nîmetlerin azametli oldu, övgün yüce oldu.

Sen, başka şekle girmenin şerrinden beni koru. Aynı şekilde bizi ve mü'min kardeşlerimizin hepsini âciz olmanın şerrinden, yok olmaktan, çirkin şekle dönmekten, kirlenmekten, aynı yerde kalmaktan, ayrılmaktan, değiştirmekten, kötü bir şekle getirilmekten, pislikten, kerhen kabul etmekten (fesh, nesh, mesh, resh), kaşiy ve kaşşâş (basitlikten ve basit insanlardan) koru. Şüphesiz ki sen bütün bu şeylerin hepsine kâdîrsin. Veli b. Veli Ebu'l-Huseyn Muhammed b. Ali el-Cillî'nin sırrını korumamız şarttır. Selâm onun zikrindedir. Allah onu yüceltsin. Son.

(Müellip Süleyman el-Adânî İkinci Sûre'nin tefsirinde sûrede geçen bazı ibâreleri şöyle açıklamaktadır):

Sûrede geçen "nâim" (uyuyan) Ali Zeynu'l-Abidin'in oğlu Muhammed Bâkır'ın hizmetçilerinden biridir. Bu hizmetçi bir gün evinde uyurken kendisine şöyle bir ses geldiğini sanıyor:

"Fılan kimsenin yanına git ve onu dehşetli uykusundan uyandır." Bu hizmetçi nurlardan başka bir şey görmüyor. Sonra "lebbeyk, lebbeyk ey Arıların Emiri, ey Ali b. Ebi Talib" demeye başlıyor. Bu, Kitâb el-Mecmu'da açıklanmıştır. Musalli bu sûre ile mesûhiyyeden (başka bir şekle, yani çirkin veya hayvan şekline girmekten) kurtulmayı istiyor. Bu Mesûhiyye, yedi şeklidir. Her şeklin birtakım kısımları vardır. Bu mezkur yedi şekil deve, sığır, koyun gibi hayvanları, vahşi hayvanları ve diğer hayvanatı ihtiva eder. Nusayrilere göre bu yedi şekil Kur'an'da Hicr Sûresinde geçen cehennemden yedi tabakasıdır. Her tabakanın yedi kapısı e her kapının da mukavvim cüz'ü vardır. Hatalı kişi korkulu bir kalb ve Rabbi Ali b. Ebi Talib'e bağlanmış bir ruhla bütün şeylerin şerrinden kurtulmak için buraya tevessül eder.

ÜÇÜNCÜ SÛRE: EBÎ SAİD'İN TAKDİSİ

Ey mülkün Mâliki, ey Arılar Emîri, ey Ali, ey karşılıksız veren, ey Ezel, ey tövbeleri çok çok kabul eden, ey Bâb'a çağıran, seni istiyorum. Hamsetu'l-Mustafiyye'yi (Mustafanın Beşinci veya Beş temizlenmiş) Altı Güzel'i ve Yedi Dürri Yıldızı, Sekiz düzgün Hameletu'l-Arş'ı (Arşı taşıyan melekler) ve Dokuz Muhammediyye'yi ve On Temiz Tavuğu ve Onbir Bâb'a açılanları ve On İki İmamîyye Satri'nı (Silsilesini) istiyorum. Onların durumu ve hakkı, senin katındadır. Ey her şeyin gayesi ey Arılar Emiri, ey Yüce Devlet Sahibi, ey Birtek olan, İsmi Bir olan, Birlik Kendisiyle olan; ey Zatının Kubbelerinin yedisinde Zahir olan; kalblerimizi ve diğer organlarımızı tertemiz mârifetin üzere

sâbit kılmanı diliyorum. Bizi bu insanlık şekillerinden kurtar; ve bize semâvi yıldızların arasındaki nûrani gömleği giydir. Şeyhimiz ve takvâ sahibi, genç, en büyük ve en yüce Seyyidimiz Ebi Saîdel-Meymûn b. Kâsım et-Taberânî'nin hazretini zikr ederiz. O Allah ki, Ebî Dehiyye'nin kafasından eliyle hakkını alan ve haram ettiği şeylerden mesul tutandır. Allah Ebî Dehiyye'ye lânet eylesin. Ebî Saîd'e selâmet versin ve Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun. Allah Ebî Saîd eş-Şâbb et-Takıyy el-Hurr el-Meymûn b. Kâsım et-Taberânî'nin sırrını yüceltsin ve onu mes'ûd eylesin.

ÜÇÜNCÜ SÛRENİN TEFSİRİ

Beş Temizlenmiş: Bunalar Nusayrîlere göre beş vakit namazın farzlarıdır. Bunlardan;

Birinci Farz: Muhammed için kılınan öğle namazıdır.

İkinci Farz: Fâtır (yani Fâtıma) için ikinci namazı.

Üçüncü Farz: Ali b. Ebi Talib'in oğlu Hasen'e tahsis edilen akşam namazı.

Dördüncü Farz: Hasan'ın kardeşi Hüseyin için yapılan yatsı namazı

Beşinci Farz: "Gizli'nin sırrı" Muhsin için olan sabah namazı. Muhsin'in, "Gizli'nin Sırrı" olarak adlandırılmasının sebebi şudur: Nusayrîlerin inançlarına göre Muhsin'in annesi Tar-ha, insanların arasında şöhret bulması için onu kaybetmiştir. Bu sebeple de böyle bir isimle isimlendirilmiştir.

Kilâziyye Muhsin'i Mânâ olarak isimlendirme konusunda bölündü. Kâf'ın bânında bulunan Gizli Muhsin gizlenmiştir.

Kâf ise Kamer dir. ¹⁸ Diğer Nusayrîlere gelince, onu İsim olarak adlandırırlar. Bu beş şahsın ismini ve vakitlerini bilmeyen kişinin namazı câiz değildir; bâtıldır.

Tertemiz olan Altı Kişi'ye gelince; bunlar Altı Kevn'dir. Bunlar; Selmân ve Beş Yetim'dir. Bunların zikri ileride; Beşinci Sûre olan Fetih Sûresi'nde gelecekti. Bu Altı için, "bunlar Allah'ın yeri, göğü bütün kâinatı kendileriyle meydana getirdiği Altı Gün'dür. aynı şekilde bunlar, İbrâhim, Mûsâ ve diğer nebilere Allah'ın zuhûrlarıdır" da denildi.

Yedi Dürri Yıldız: Bunlar da Zûhal ve Merih gibi Yedi Gezegendir.

Sekiz Kuvvetli Taşıyıcısı: Bunlar, Sekiz Ebced lâfızlarıdır. Beş Yetim; Tâlib-Ukayl ve Câfer et-Tayyar'dır.

Dokuz Muhammediye: Bunlar Muhammed b. Abdillâh'dan Muhammed el-Cevad'a kadar olan İmâmîyye imhamlarıdır.

On Temiz Tavuk: Bunlar; Beş Yetim, Ebu'l-Hâris, Muhammed b. el-Hanefiyye, Ebû Berzeh ve Abdullah b. Nadle'dir. Bunların, en büyük yıldızlar olduklarına ve bütün yıldızların da bunlardan olduğuna inanıyorlar. Bu yıldızların, diğer yıldızlardan bir taife üzerine olduğuna hükmederler.

Bütün yıldızlar semânın Şaysân'ından ve bunun da bâtının dadır. Nitekim Husaybî (veya Hasibî) Divan'ında bunlardan haber vermiştir. Zikredilen On, Tavuklardır. Bu on Tavuğun Horozu Selmân el-Fârisidir. Bunu da Husaybî haber vermiştir.

18. Bunlara "Kameriyye" denir. Hz. Ali'nin aydı olduğuna inanırlar. Kurucusu Muhammed b. Yûnus el-Kilâzî (1011 h./1602 m)dir. Antakya'lı bir şairdir. (İsl. Ans. Nusayriler madd).

"Kamer" kelimesinin "kâf"ı veya ayın kâf harfi şeklinde olması

Şimâliler ¹⁹ "Yunan" adlı batini kitaplarında ve diğer kitaplarında olduğu gibi Horoz'u Muhammed bin Abdillâh olarak zikrederler.

Bâb'a açılan Onbir ise, Revzebe b. el-Merzûbân, Ebû'l-Âla Reşid el-Hicri, Kenker b. Ebi Hâlid el-Kâbili, Yahya b. Mu'ammer, Câbir b. Yezid el-Cu'fi, Muhammed b. Ebî Zeyneb et-Tâhili, El-Mufaddal b. Ömer, Amr b. el-Mufaddal, Muhammed b. Nusayr el-Bekrî en-Nemîrî, Dehiyye b. Halife el-Kelbî ve Es-Seyyidetü Ümmi Seleme adlı şahıslardır.

İmâmîyye'nin 12 Satr'ına gelince; bunlar Muhammed el-Mustafa, Hasan el-Müctebâ, Hüseyin eş-Şehîd bi Kerbelâ, Ali Zeynu'l-Âbidin, Muhammed el-Bâkır, Câfer es-Sâdık, Ali Rıza, Muhammed Cevad, Ali el-Hâdi, Hasan el-Âhir el-Askerî ve Muhammed b. el-Hasan el-Hucce adlı kimselerdir.

DÖRDÜNCÜ SÛRE: NİSBE

Allah'ın bana tevkifini vermesi ve yolumun Allah için olması beni ne kadar sevindiriyor! Ayn Mîm Sîn'in mârifetiyle Allah'ın kendisini nîmetlendirdiği Mürşid'im Seyyed'im ve Şeyhimden işittiklerim ve duyduklarım beni son derece sevindirir. Ayn Mîm Sîn'in ifâde ettikleri mânân da şöyledir: Şakakları seyrek saçlı ve filiz olan Mâbud Ali b. Ebî Tâlib'ten başka ilâh olmadığına, Seyyid Muhammed el-Mahmûd'dan başka Perde ol-

19. Şimâliler'e "Şemsiler" de denir. Bunlar Hz. Ali'nin ulûhiyyetinin güneşte olduğuna inanırlar. Nusayriliğin bu kolunun kurucusu m. 15. asırda yaşamış Şeyh Ali Haydarî'dir. Kurucusunun adından dolayı bunlara "Haydarîler" de denir. Ayrıca "Gaybiyye", "Mîmiyye" ve güneyde yerleştikleri için "Cenubiyye" veya "Kıbliyye" de denir.

madığına, Maksûd Seyyid el-Selmân el-Fârisi'den başka Bâb ol-
madığına şehâdet etmek demektir.

Bu; şeyhim, seyyidim, gâyetim, dayanağım, beni kurtuluş yo-
luna götürenim ve hayatın kaynağına iletenim, fâdıl, Seyyid ve
yüce zâtının künhünün mârifetiyle beni kölelik bağından kop-
aran ve çok yüce dağım, amcam, şeyhim, seyyidim, başımın tâcı
ve hakiki babam Ahmed'den işitmiş olduğum şeylerdir.

Bu muazzam sırrı, şu şu senede, şu şu ayda ve şu şu günde
bana ilkâ eyledi.²⁰ Ahmed İbrâhim'den, İbrâhim Kâsım'dan,
Kâsım Ali'den, Ali Ahmed'den, ahmed Hıdır'dan, Hıdır Selmân'
dan, Selmân Subhî'den, Subhî Yusuf'tan, Yusuf Cibrîl'den,
Cibrîl Muallâ'dan, Muallâ Yâsin'den, Yâsin İsâ'dan, İsâ Mu-
hammed'den, Muhammed Hudâ Muhammed'den, Hudâ Mu-
hammed Rıza Ahmed'den, Rıza Ahmed, Safendî'den, Safendî
Bildir Esed'den, Bildir Esed, Hasanh er-Râşikî'den, Hasan er-
Râşikî Muhammed Merhef'den, Muhammed Merhef Mısır'dan,
Mısır Akd-i Cebrâil'den, Akd-i Cebrâil Abdullah el-Cuğlî'den,
Abdullah el-Cuğlî İsmâil el-Lifâf'dan, İsmâil el-Lifâf Câfer el-
Verrâk'dan, Câfer el-Varrak ahmed Tarrâz'dan, ahmed Tarrâz
Ebu'l-Hüseyn Muhammed b. Ali el-Cillî ²¹ den Ebu'l-Hüseyn
Muhammed b. Ali el Cillî Seyyid Ebî Abdillâh el-Hüseyn b.
Hamdan el-Hasibî'den, Hasibî kendisinin şeyhi olan Ebî Mu-
hammed Abdullah b. Muhammed el Cennân el-Cunbulânî, bu
da Muhammed b. Cundeb'ten- Muhammed b. Cundeb Seyyid

20. Kitâb el-Mecmû'un müellifi olan el-Hasibî kendisine öğretilen bu Sırrın
yer ve zamanını telmih etmiştir.

21. Bu şahsın soyundan geldiğini sandığı bir mebus T.C Meclisi'nde görev
yapmıştır. Mezkur mellet vekili Abdullah Cillî diye mâruftur. Halen sağdır.
(1985) (Çeviren)

Ebû Şuayb Muhammed b. Nusayr el-Abdî el-Bekrî en-Nemîrî-
ki ikinci İmâm olan Hasan el-Askerî'nin Bâb'ıdır. Selham ve tes-
lim ona olsun-den işitmişlerdir. Muhammed b. Nusayr da,
dalâlette olanların sözlerinden uzak olan Hasan el-Askerî'den
aldığı yüce dini ve nesebi ikâme etti.

Zâlimler büyükenerek, yücelinerek dinin ve Cilliyân kar-
deşlerimizin sırrını konuştular. Onların mekanları nerededir?
Onların sırrı ve hepsinin sırrı için Allah kendilerini mes'ûd ey-
lesin.

Ben inanıyorum ki, Hasan el-Askerhi el-Ahir evveldir,
âhirdir, bâtındır, zâhirdir ve herşeye kâdirdir.

(Müellif Süleyman el-Adânî Nisbe Sûresi'ni kısaca şu şe-
kilde tefsir etmiştir):

Nusayrî diyânetinin başlangıcı Muhammed b. Nusayr'dır.
Bundan sonra, son adam olan ve ismi Muhammed b. Cundeb
olan şahsa kadar devam etmiştir. Bundan sonra da Hüsey'n b.
Hamdan el-Hasibi (bu yolu) devam ettirmiştir. Bu şahıs, Nu-
sayrîlere göre kendisinden sonraki şahısların en büyüğüdür. Bu
adam, namazlarını tamamlayan ve öğretilerini beldelelere yay-
andır. Kendisini tasdik etmedikleri için bâzı şiirlerinde Şam
(halkı)'ı kötülemiştir. Meselâ:

"Şam toprağının makamından bıktım,

Rabbu'l-Enâm'ın lânetleri onların üzerine olsun!" sözü gibi.

YORUM: Bu sûrede yâni Nusayrîliğin dördüncü sûresi olan Nisbe Sûresi'n-
de Nusayrî olan biri, mezkur sırlarını uzun ve karmaşık bir silsileye dayan-
dırarak; kimlerden aldığını zikretmektedir. Bu silsiledeki adı geçen şahısların
kimliklerini tespit etmek tezimizin hacmini genişleteceğinden ve bunu başka bir
araştırmacıya bırakmak veya daha onra başlı başına bir araştırma konusu yapmak
istediğimizden tezimize almadık. (Çeviren)

Sonra Bağdad'a seyahat etmeye niyetlendi. İnsanlar arasında talimlerini yaymaya başladı. Vâli bunu işitince, onu yakalattı ve kuyuya attırdı. (El-Hasibi) fırsatını bulunca kaçtı. Kendisine uyanlar arasında "el-Mesih'in bir gece onu serbest bıraktığı görüşü yaygınlaşmıştı. Yâni Mesi onu geceleyin kurtardı sandılar. Şüphesiz ki o, Muhamdir ve Muhammed'in kızının oğulları on bir tanedir. Nitekim kendi ismiyle adlandırdığı divânında şöyle demiştir:

"Uykuda iken Şefik Baba bana dedi ki: Sen ey Husaybî oğlu, hürsün, serbestsin. Sen, Âl-i Ahmed'in perdesiyle ve sevgileriyle yaşadığın müddetçe rızklandırılırsın."

Sonra aynı şekilde bildi ki bu Mesih'tir. Âdem, Ânuş, Kınan, Mehlâyel, Yerid, İdris, Mütevâ, Sâlih, Lâmik, Nûh, Sâm, Arf-nuşâd, Yûrâb, Hûd, Sâlih, Lût, İbrâhim, İsmâil, İshâk, Yâkub, Aziz (yani Fir'avn)-bu, (Hz.) Yûsuf zamanındaki Fir'avn'dır. Mûsâ, Hârûn, Kâlib, Huzkîl, Şemvîl (Şimoyil), Dâvud, Süleyman, Hıdır, İskender, Tâlût, Danyal ve Muhammed'dir.; ve bu âmelde zuhur etmiş nebilerin hepsi Mesih'tir. Aynı şekilde bazı putçuların hakîmleri, Eflâtun, Sokrat, Calinos, Neron gibiler ve Farz Edeşir, Sabûr, Lui, Mereh, Kılâb, Hâşim, Abdu Menâf ve diğer arap hakîmleri de Mesih (sayılır)dir.²²

Selman el-Fârisî, bu nebilerin annelerini ve hanımlarını bildirdi. Ancak Nûh'un, Lût ve üçüncü sûrede zikredilen on bir

22. Müellif Süleyman Efendi, buradaki Mesih inancını, kendisinin sonradan mensup olduğu Hristiyanlık dininin etkisiyle yorumlamış olabilir. Çünkü biz Mesih ile ilgili bir ibareyi ne sûrenin aslandı, ne de başka eserlerde görebildik.

Burada tipik bir tenâsuh akidesi de görülmektedir. Yani Mesih, bütün nebiler ve hikmet sahibleri şeklinde görünmüştür. (Çev.)

şahsın hanımları bunun dışındadır. Aynı şekilde o, üçüncü sûrede adı geçen onbir şahıstır. Saba melikesi Belkıs, Fu Tayfar'ın hanımını, cemadattan bazılarını, Yusuf'u yemekle ittiham olunan kurt gibi vahşi hayvanları, kuşlardan karga, hudhud (ibibik) ve uzun tırnaklılar karınca ve bunlardan başka sesi bunlara benzeyenleri de bildi.

Sonra yine o, Ali b. Ebi Talib'in, Habil, Şid, Yusuf, Yuşa', Asâf, Şem'un es-Safa, Aristoteles, Hermas, olduğunu da bildi. Yine Hz. Ali'nin vahşi hayvanlardan Ashâb-ı Kehf'in köpeği, Sâlih'in devesi, Musa'nın kesilmesini emrettiği inek olduğunu ve iyen bir veya ellibir tilmiz olduğunu kabul ederler. Bu tilmizlerinden meşhur olan beş tanesi şunlardır: Muhammed b. Ali el-Cilli, Ali b. İsa el-Cisri, İrâki, Kutnî, Nusayriler bunlardan birine nisbeti sahih olan her kişiyi konun kardeşi sayarlar ve nisbet itibariyle onunla birleşmiş kabul ederler. Hüseyin'den sonra ismi olan bir başka adam Meymûn b. Kâsım et-Taberânî'dir. Bu şahıs, Muhammed b. Ali el-Cilli'nin tilmizi idi. Onlar için birçok kitap te'lif etti. Bu te'lif edilen kitaplardan "Mecmû'ul-A'yâd" Ebû Bekr, Ömer ve Osman'a sövmeler hakkındadır. Ebû Bekr ve Ömer'i "iki zıt", Osman'ı da "üçüncü zıt" olarak adlandırır. Nusayriler bunları "şeytanın zatlari" olarak kabul ederler. Aynı şekilde o, "Kitâbu'd-Delâil bi Ma'rifeti'l-Mesâil" kitabını da te'lif etti. Onun bu kitabında Yusuf'u yemekle suçlanan kurdun Abdurrahman b. Mülcem el-Murâdî olduğu söylenir. Nusayriler onun Selmân el-Fârisî olduğuna inanırlar. Sonra "kitabul-Hâvî fi Vâcibâtî't-Telâmi" i te'lif etti. Bu kitabı, öğrencilerin vazifeleri hakkındadır. Bir diğer kitabı da "Ali b. Keşkeş ve A.i b. Kirmî'tin Diyânetinin Zıddı"dır. Onun daha başka birçok kitabı vardır.

BEŞİNCİ SÛRE: FETH SÛRESİ

(Allah'ın yardımı ve Fetih geldiği zaman....) ²³

Şehadet ediyorum ki; Mevlâm Arılar Emîri Ali, Seyyid Muhammed'i kendi zatının nûrundan yarattı ve onu "İsm" olarak adlandırdı. Nefsi, Arşı, Kürsîsi, Sıfatları onunla (Ali ile) muttasıl olub, ondan ayrı değildir. Ancak hakiki birleşme ile onunla birleşmiş de değildir. Aynı şekilde çok uzaklaştırıcı bir ayırma ile ondan ayrılmış da değildir. Nûruyla ona muttasıl ve zuhûrunun şahadetiyle ondan munfasıldır. O, nefisten nefis güzelliği gibi, güneşin kendi ışık kaynağından ayrılan şuaları gibi, sudan suyun ayrılması gibi, birleşik olandan ayrılma gibi, şimşekten şimşegin parıldaması gibi, bakandan bakma gibi, sükûndan hareket gibi ondan ayrılmıştır. Ali b. Ebi Talip onun görünmesini dilerse ortaya çıkar, kaybolmasını isterse nûrunun damlalarını altında kaybolur.

Şehâdet ediyorum ki Seyyid Muhammed, Seyyid Selman'ı nûrunun nûrundan yarattı ve onu "Bâb"ı olarak kıldı ve onun kitabını taşıdı. O (Selman) zincir ve yoldur. O, câbir ve Cebrâîl'dir. O, Hudâ ve Yakîndir. O, hakikatte alemlerin Rabbidir.

Şehâdet ediyorum ki, Seyyid Selmân, Beş Kerim Yetim'i yarattı. Onların ilki, en büyük yetim, en güzel gezegen, en güzel kokulu misk, kırmızı yakut, yeşil zümrüt olan Mikdâd b. Esved el-Kindî'dir. Diğerleri Ebu Zerr, el-Gıfârî, Abdullah b. Ravâha el-Ensârî, Osman b. Maz'ûn en-Necâşî ve Kanber b. Kâdân ed-Devşî'dir.

Bunlar Mevlâmız olan Mü'minlerin Emîri'nin ta'zim ve celâlinin zikri için, kulcuklardır. Ve bunlar güneşin doğduğu yerden battığı yere kadar kuzeyi ve güneyi, karaları ve denizleri, dağları ve ovaları ile bütün bu âlemi yarattılar. Yeşillikleri ve Câbîlikâdan Câbirisâ'ya kadar, uzun ve eğri-büğü kum yığınlarından Kaf dağına kadar her yeri ve her şeyi kuşatular. (Ayrıca) dönen felekler kubbesinden Seyyid Muhammed es-Sâmîr'in şehri olan ve mü'minlerin kendisinde toplandığı Medine'ye kadar her yeri kuşattılar. Bunlar Seyid Ebî Abdullah'ın görüşü üzerinde ittifak ettiler. Ne şikâyet ettiler ve ne de şirk koştular. Ali b. Ebî Tâlib'in Sırrı'nı açmadılar. Onun Perde'sini yırtmadılar. Oraya Bâb'dan başkasını girdirmediler. O, mü'minleri, mü'minler ve mutmainler olarak kıldı. Düşmanlarına ve bizim düşmanlarımıza karşı bizi muzaffel kıldı. Bizi onların hepsine mü'minler, mutmâinler, müeyyidler, emîn olunmuşlar, mesthurlar, mecbûrlar; bizim ve onların düşmanları üzerine fethin sırrıyla, fethen yardım edilmişler olarak kıldı. Fetih kimin sağ eli üzerine olursa; Seyyid'imiz Muhammed'in ve Fâtı'nın (yâni Fatıma), Hasan, Hüseyin, Sırru'l-Hafhi Muhsin'in ve kendilerine namaz kılınan şahısların ve âriflerin sırrıyla muzafferdir. Allah'ın salât ve selâmı bizim ve zikrediler şahısların hepsinin üzerine olsun.

23. Kur'an-ı Kerim / Feth Sûresi, ayet/1

TEFSİRİ:

Bu fasıldan özellikle şu anlaşılır. Muhammed, Ali'ye gec-
leyin muttasıl, gündüzleyin de ondan ayrıdır. Onlar bununla
güneşin Muhammed olduğunu kastediyorlar. Bu üç şahıs ÜÇ
KUDS (teslîs)tür. Onlara göre Ali "baba", Muhammed "oğul",
Selmân el-Fârisî "rûhu'l-kuds"tur. Bunlar Seyyid Selmân'ın da
Beş Yetimi' yaratmış olduğunu itiraf ederler. ayrıca bu Beş Ye-
tim'in bütün bu mevcûd âlemi yarattığını yerin ve göklerin ter-
tibinin yine bunlar eliyle olduğunu da itiraf ederler. Mikdâd;
yıldırım, gök gürlemesi ve zelzeleye, Ebû Zer; gezegen ve yıl-
dızlara, Abdullah b. Ravâha; rüzgârlara ve beşer rûhlarının alın-
masına -ki bu şahsın Rûhları alan Azrâil olduğuna inanırlar-
Osman (b. Maz'ûn); mîdeyâ, beden ısısına ve insanın has-
talığına, Kanber el-Kâdhan ed-Devsî ise cesedlere rûhları sok-
makla görevli ve müvekkildir.

ALTINCI SÛRE: SECDELER SÛRESİ

Allahü Ekber, Allahü Ekber, Allahü Ekber! Secdeler, şakak-
ları seyrek saçlı mâbud Ali-Rabbe aittir. Ey Seyyid'im, ey Mu-
hammed, ey Fâtır, ey kâhîr, ey azametü Mânâ'nın nûru ve ke-
rim olan Hicâb'ı sana sığındım. Yâni bu yurda... Eni ateş aza-
bindan çekmeni istiyorum. Ey Azîz, ey Celbâr, ev Kâdir, ey
Kahhar, ey geceleri ve gündüzleri Yaratan! Allah, yerin ve gök-
lerin nûrudur.²⁴ O da en büyük Ali'dir. O'na niyetlendik ve
O'nu işaret ediyoruz. Yücelik ve ululuk O'na aittir.

24. Kur'an-ı Kerim / Nûr sûresi âyet: 35.

Kapıya yöneldim. İsm'e secde ettim. Mânâ'ya kulluk ve sec-
de ettim. Fâni ve bâli vechim, bâki, devamlı ve diri olan Ali'ye
secde etti. Ey Ali, ey büyük, ey bütün büyüklerin en büyüğü,
ey duhâ güneşini ortaya çıkaran ve nûrlu bedr (dolunay)
nûrunun yaratıcısı, ey Ali izzet sana aittir. Ey Ali, birlik sana ait-
tir. Ey Ali, işâret senin içindir. ey Ali, taat senin içindir. ey Ali,
şefaât sana aittir. Ey Ali, fîtrat sana aittir. Ey Ali, kudret sana
aittir. Ey Ali, sen Bakara Sûresi'nin Mânâsın (Âmânısın). Ey
ali, senin emânın kızmanıdır. Senin azâbın, râzı olmaktan
uzaklaşmaktır. Ben, senin âciz bırakmana inandım. Mûcizene
de inandım.

Ey Arılar Emîri, seninle vâki olan âciz bırakmadan, sen yüce
ve münezzehsin. Senin bâtınını ve zâhîrini tasdik ettim. Senin
zâhîrin, benim imânım ve vâsiyetimdir. Senin bâtının, mânevî
ilâhımdır. Ey O, ey O! Ey en izzetliden daha izzetli olan. Senin
zikrin, senin birliğin. Ey O ey O! Ey seni yalanlayan ve seni
inkâr eden kimseden ve kendi ezeliyetinden ezel olan! Ey hâzır
olan, ey mevcûd, ey idrâk edilemeyerek gayb olan, ey Arılar
Emîri, ey Ali, ey Azîm!

SECDELER SÛRESİ'NİN TEFSİRİ:

Bu sûredeki "Arılardan (kasıt) meleklerdir. Şimâlîler bunun-
la Kilâzîler üzerine övünürler. Şöyle derler: Bizim mezhebi-
mizin doğru olup; sizin mezhebinizin bâtil olduğu "duhâ gü-
neşini ortaya çıkaran" ve "Nûrlu bedri yaratan" sözleriyle açık-
lanmıştır. Demek ki bedr yaratılmıştır! Kilâziye ise buna şöyle
cevap verirler: Şüphesiz ki Ali, Ay'ı, içerisinde oturmak için

yaratmıştır.²⁵ "Bu durum, bir adamın, içinde oturmak için bir ev veya üzerinde oturmka için bir sandalye yapması gibidir. Zira Kilâzîler, aydaki siyah çizgilerin Ali'nin elleri, ayakları ve bedeninin üzerinde bir baş, başının üzerinde bir tâc, elinde de Zülfikâr kılıcı vardır derler.

YEDİNCİ SÛRE: SELÂM SÛRESİ

Yeri ve gökleri yaratan için, hanîf bir müslüman olarak secde ettim, teslim oldum ve yüzümle O'na yöneldim. Ben şirk koşanlardan değilim. Selâm, Kadîm olan Mânâ'dan, Azîm olan İsm'e ve Kerîm olan Bâb'a ve din ve dünyanın direkleri olan Beş Yetim'edir. Bâb'lar üzerine selâm olsun. Yetim'ler üzerine selâm olsun. Nakipler üzerine selâm olsun. Necipler üzerine selâm olsun. Seçilmişler üzerine selâm olsun. İhlâşlı olanlar üzerine selâm olsun. İmtihana çekilenler üzerine selâm olsun. Yakın olanlar üzerine selâm olsun. Mukarreb melekler üzerine selâm olsun. Rûhânîler üzerine selâm olsun. Mukaddesler üzerine selâm olsun. Seyâhat edenler üzerine selâm olsun. İşitenler üzerine selâm olsun. Lahikler üzerine selâm olsun -ki bunlar bütün Safâ âlemini kutsallaştıran Merhatip Ehli'dirler.

Selâm, Hüdâ'ya uyan ve ölmenin neticelerinden korkarak hidâyete erdirilen kimse üzerine olsun. Ayrıca Melik ali'ye itaat edip, Muhammed el-Mustafa'nın Bab'lığını ikrar eden kimse üzerine olsun. Selâm, yüzyirmidört bin peygamber üzerine olsun. Bunların evveli Bâb, sonu Lâhik'tir.

25. Bunlardan bâzılar, aya çıkıldığına inanmazlar. Çünkü ay onlara göre Ali'nin mekâmıdır. Bunlara Kamerîler de denir.

Selâm, ey Allah'ın sâlih kulları, sizin üzerinize olsun. Allah, bizi ve sizi kuşatarak, semânın gezegenleri arasındaki Nâim Cenneti'nde toplasın.

SELÂM SÛRESİ'NİN TEFSİRİ

Bu sûreden dolayı, Şimâliye ile Kilâziye arasında mücâdele ortaya çıkmaktadır. Çünkü Şimâliye, Muhammed el-Mustafa'nın Rab'lığını, Kilâziye ise, Ali el-Mürtezâ'nın Rablığını ikrâr etmektedir. Kilâzîler Şimâlîler'e, "siz, bir kere Ali için, bir kere de Muhammed'in rubûbiyetine inanmakla hata ettiniz" derler. Şimâlîler ise buna şöyle cevap verirler: "Şüphesiz Muhammed ve Ali birbirlerine muttasıl olup; ayrı değillerdir. En büyük gâye Ali'dir ve Muhammed'i de aynı gâye için yaratmıştır. Şâyet onun rubûbiyetini îtikad edinmişsek, hata etmiş değiliz. Çünkü bizim ve sizin îtikâdınız üçleme ile birdir." İşte böylece bu iki tâife arasında uzun münâkaşalar sürer gider. Biz bunu kısa kestik.

Sonra bu sûrede zikredilen "Merâtib"i 14 mertebe olarak sayarlar. Bunlardan ilk yedisi, Bâb'lardan imtihan olanlara kadar beşbin sayılır. Bunları "Büyük Nûrânî Âlem" olarak adlandırırlar. Bunların, Kur'ân'daki mezkûr "yedi kat gök" olduğuna inanırlar ve "bunlar, âlem oluşmadan önce Rabbu't-Tebbân'ın dışındaki mevcut yıldızlar idiler derler. Diğer yedi (Merâtip)sine gelince, mukarrebelerden lâhiklere kadar olanlardır. Bunları da "Küçük Nûrânî Âlem" olarak adlandırırlar. Bunların da sayısı 119 bin dir. Onlara göre bunlar Talâk Sûresi'nin sonundaki mezkûr "yedi kat yer"dir. Nusayrîler bunların da Rabbu't-

Tebbân olduğuna inanırlar. Bunlar, AMS'ı ikrâr ile Hâbil'den Ali b. Ebî Tâlib'e kadar olan zuhûrların hepsidir. Nitekim bunların seyyidi olan Şeyh Ali es-Savîrî'nin Dîvân'ında şöyle denilir: "Nûr olmanın meselini anladın mı? Allah bize açık bir misal verdi": Allah alevî âleminin nûrudur. Yer ve gökler âlemi bunlardır. Burada zikredilen misal, Kur'ân'daki Nûr Sûresi'nde bulunmaktadır: "O'nun nûrundan meseli, içinde yağ bulunan kandil gibidir." ²⁶ diye devam eden âyet!

SEKİZİNCİ SÛRE: İŞÂRE

Kendisi için boyunların büküldüğü Tanrı'yı tesbîh ederiz. Zor ve çetin işler, O'nun için silinir. Makâmı, azâmeti, fadlı ve şerefi Allah indinde olan "Çadir Hum Bayramı" gününde Seyyid Muhammed Mastafa'dan işâret ve kâsd yükseldi.

Ey Arılar Emiri, ey Ali, ey birlik ile, tefrîd ile, tenzîh ile, tecrîd ile azâmetli olan! Ben seni işâret eden kulcuklardan biriyim. Ey Ali, ey azâmet sahibi, ey öncesiz, ey sonsuz eski, ey zayıf düşürücü, ey hakîm! Seyyid Muhammed'in kendisiyle sana dua ettiği dâvet hakkı için senden istiyorum. O (Muhammed), Mekke kapısından çıkarken bembeyaz bir ata binmiş bulunuyordu, cihâd, cihâd, harâb, harâb" diye bağırıyor ve diyordu ki: "Ey nûrun nûru, ey kayaları yaran, denizleri çeken ve işleri düzenleyen! Bu, benim sana işâretimdir. Bekçisi Rıdvan olan yüce cennetinde mü'minleri yerleştiren sensin. Ey kendisini ümid eden kulun kurtarıcısı! "O, böyle dua ederken;

26. Nusayrîler, Kur'an-ı Kerîm'in Nûr Sûresi 35. âyetini böyle bir bâtnî te'vile dönüştürmüşlerdir.

Dağın sağ tarafındaki mübârek ağaçtan, yükseklerden şöyle söyleyen bir ses yükseliyordu: "Ey Habîb'im ey Muhammed! Cumâ gecesi veya Kaddas günü veya Milâd (İsa)ın doğduğu gece veya Çadir Bayramı günü bana bir dua ile yalvaran her kulu ümmetimden sayar, cennetime yerleştirir ve onu rahmet bardağımla sularım. Onu "kendilerine korku ve üzüntü olmayan mü'minlere beraber kılarım. ²⁷

İşâretim, Ali'nin Ayn'ının Sırrıyla, Muhammed'in Mîm'inin Sırrıyla, Ulaştırıcının Sırrıyla yükseldi. Yâni AMS Sırrıyla. Duamızın başında Mânâmıza işâret ediyoruz ve; Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla diyoruz. Duamızın sonunda da bizi hidâyete eristirene şükrediyoruz ve; hakiki hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir diyoruz.

İŞÂRE SÛRESİ'NİN TEFSİRİ

Bu sûrede zikredilen cihâd iki kısımdır:

Birincisi: Ebû Bekir'e, Ömer'e, Osman'a ve başkalarına Sövmelerdir. Yine, Ali b. Ebî Tâlib'in veya nebilerin yediklerine evlendiklerine veya kadınlardan çocuk edindiklerine inananların hepsine de sögmelerdir. Çünkü Nusayrîler onların (nebilerin) semâdan cesedsiz olarak indiklerine inanırlar. Cisimler orada onlara benziyorlardı ve onlar cisimlerin hakikati değildirlir.

İkincisi: Bu, mezheplerindeki başkalarından gizledikleri şeylerin en gizli olanıdır. Bunu, en zor ânda; ölüm anında da olsa

27. Buna benzer ibâreler, Kur'ân'ın Bakara/ 262, 274, 277 cî, Âl-i İmrân'ın 170., Nisa Sûresi'nin 83 ncü, Maide/69, En'âm/48, A'râf/ 35, 49, Yûnus/ 62, Ahkâf Sûresi'nin 13ncü âyetlerinde geçmektedir.

başkalarına açmazlar. Dört Nusayrhi Grubu, su sûreden dolayı birbirlerinden ayrılmışlardır.

Semâ'ya ve Şafak'a tapanlar bu sûreyi okudukları zaman, sağ ellerini göğüsleri üzerine koyarlar. Başparmak içini, orta parmak içine korlar. Bu sûreyi, bu durumda okurlar. Ay'a tapanlar ise; başparmağı işâret eder şekilde ellerini açarlar. Bunu, elin hilâl şeklini alması için yaparlar. Bu işâreti, sûreye başlarken yaparlar. Bazan da, iki eli açılmış olarak; bir eli diğer elin yanına korlar. Birbirlerine bitişirmek üzere, iki başparmağı yukarı kaldırır. Bunu da, elin hilâh şeklini alması için yaparlar. Hava'ya tapanlara gelince; bir ellerini işaret parmakları kalkmış olarak ve başparmak boğumunun içi orta parmak üzerine gelecek şekilde, göğüs üzerine korlar. Okumayı bitirdiklerinde hep si tebrikleşirler. Nemllerini (parmaklarını) üçer defa öpüp başlarının üzerine kaldırır.

DOKUZUNCU SÛRE: ALEVİYYE AYN'I

Şakakları seyrek saçlı, zâhir, Zâtî Aleviye Ayn'ının Sırrıyla. Nûrânî, Güneş Yuvarlağı, Perde, Rûhhi, Hâşimî Muhammedîye'nin Mîm'inin Sırrıyla. Ulaştıncı, Cebrâilî, Süleymâniyye, Bekriyye, Nemiriyye Sırrıyla. AMS Sırrı ile (Bâzıları bunu "sırrıyla") diye kısaltır.

ONUNCU SÛRE: AKD

Şehâdet ederim ki; Allah hak'tır. Açıklanmış hak da, çok çekişmeci ve şakakları seyrek saçlı olan Ali b. Ebi Tâlib'tir. Ateş,

kâfirlerin yeridir. Cennet, mü'minler için bir bahçedir. Su, Arş'ın altından dolandır. Arş'ın üstü, âlemlerin Rabbidir. Arş'ı taşıyan 8 Kutsal Melek ise; Rab'be yakın olan meleklerdir. (Mukarreblerdir) Benim ve bütün mü'minlerin en kuvvetli dayanağı, AMS Akdi'nin Sırdır.

TEFSİRİ

Arş'ın altından dolanan su; beşerin mavi göğü mavi olarak gördüğü mavi bakıştan kinâyedir. Arş'ın Taşıyıcı Melekleri ise; Üçüncü Sûre'nin tefsirinde zikri geçmiş olan meleklerdir.

ONBİRİNCİ SÛRE: ŞEHÂDE VE ÂMME

"Bu sûre, "DAĞ" olarak da adlandırılır.

Kendisinden başka ilâh olmayan Allah ve melekler ile adâletle kâim olan ilim sahipleri şehâdet etmişlerdir ki; Azîz ve Hâkim olan Allah'tan başka ilâh yoktur" ²⁸

"Rabbimiz! Senin indirmiş olduğun şeylere imân ettik ve Rasûl'e uyduk." ²⁹ Bizleri AMS Şehâdeti'ne şahid olanlarla beraber yaz!

Ey Azîm Hicâb, bana şahid ol!

Ey Kerîm Bâb, bana şahid ol!

Ey Sağdaki Seyyid'im Mikdâd bana şahid ol!

Ey Soldaki Seyyid'im Ebu'd-Dürr bana şahid ol!

Ey Kanber b. Kâdân, bana şahid ol!

28. Kur'an-ı Kerim/ Âl-i İmran Sûresi'nin 18 ve 19. âyetleri

29. Kur'an-ı Kerim/ Bakara Sûresi'nin 53. âyeti

Ey Nakîp, bana şâhid ol!

Ey Necib, bana şâhid ol!

Ey Seçilmiş, bana şâhid ol!

Ey Muhlis, bana şâhid ol!

Ey İmtihan Olunmuş, bana şâhid ol!

Ey Mukarreb Melekler, Keribiyyûn, Ruhânî, Takdîs olunmuş, Seyâhat eden, İşiten, Lâhik ve ey Merâkib Ehli, ve ey bütün Safâ Âlemi bana şâhid olunuz ki: Ben, Saçsız Mâbud Ali b. Ebi Tâlib'ten başka ilâh bulunmadığına, Seyyid Muhammed el-Mahmud'dan başka Hicâb bulunmadığına, Seyyid Selmân el-Maksûd'dan başka Bâb olmadığına ve Beş Yetim'in meleklerin en büyüklerin olduğuna, şeyhimiz ve Seyyidimiz Hüseyin b. Hamdân el-Hasibî'nin görüşünden başka görüş olmadığına şehâdet ediyorum.

O, küllî bir gâyedir. O, nûrânî bir görünümdür ve kendisinden başka ilâh yoktur. O, Ali b. Ebi Tâlib'tir. O, çevrilmez, sarılamaz, anlaşılamaz ve görülemez. Ben yine şehâdet ediyorum ki; Nusayrî Dini'nden, Cundebî Görüşünden, Cunbulânî Tarikatı'ndan, Hasibî Mezhebi'ndenim. Söz yeri olarak Cillî, Meymûnî Fıkıhı'ndanım.

Ayrıca ben, Beyaz Dönüşü, Çiçekli Dâire'yi, Örtünün Açılacağını, körlüğün kalkacağını, bütün gizlenen şeylerin ortaya çıkacağını, açıklanmamış şeylerin ilân edileceğini ve Güneşin Gözü'nden Ali b. Ebi Tâlib'in Zuhûrunu ikrar ediyorum. O, her nefsi elinde tutan, altında arslan ve elinde de Zülfikâr'ı olan, arkasında melekler, önünde de Selmân el-Fârisî bulunan, ayaklarının arasından su fışkıran' dır. O bu halde iken Seyyid Muhammed bağırarak şöyle der: "Bu (Ali b. Ebi Tâlib) sizin

Mevlânızdır. O'nu tanıyınız ve O'na tesbih ve tâzim edip, tekbir getiriniz. Bu, sizin yaratıcınız ve rızık vereninizdir. O'nu inkâr etmeyiniz!

Ey Seyyidler şâhid olunuz ki; bu, benim dînim, itikâdım ve itimâdımdır! Dîrilişim O'nunla, ölümüm O'nadır. Ali b. Ebi Tâlib diridir; ölmez. Kudret ve Ceberût Âlemi O'nun elindedir. İşitme, görme ve kalb.. İşte bunlar O'ndandır. Biz, bunların zikrinden mes'ûluz. Ve's-Selâm.

ONBİRİNCİ SÛRE'NİN TEFSİRİ

Kilâziye, "Güneşin Gözü"nden Ali b. Ebi Tâlib'in Zuhuru" sözünü mezheplerinin doğruluğuna bu sureyi şahit gösteriyorlar ve; bundan dolayı Kamer, güneşin çıktığı yerden zahir olur diyorlar.

Şafak'a ibadet edenler, bu söze dayanarak Şafak'ın güneşin gözünden zahir olduğunu kabul ederler ve güneşi yaratanın "kırmızılık olduğuna inanırlar."

Şimaliyye de şöyle der: "Burada zikredilen güneş, Ali b. Ebi Tâlib'in doğduğu Esed kızı Fatma'dan kinayedir. Çünkü Nusayrîyye'nin tamamına göre; Esed kızı Fatma ve Muhammed kızı Fatıma tek isim'dir. Yani Muhammed'dir ki O'da onlara göre güneştir.

ONİKİNCİ SÛRE: İMÂMİYYE

Ey çiçekli ve aydınlık veren yıldızlar ve dönen felekler, şahid olunuz ki, bu görüşten muayyenlerin akseden sûreti Ali b. Ebi

Tâlib'dir. O, hiç bir sayıya girmeyen, kısımlara ayrılmayan, kısım olmayan, parçalanmayan ve hiçbir şeye ihtiyacı olmayan kadim bir ferd ve sizin ilahınızdır. Evet O, sizin ve benim ilahım, benim ve sizin imamınızdır. Sizin ve benim imamım, imamların imamı ve zulmetin lambası ve Taprağın Babası Haydar'dır. O, güneşin gözünden zahir olandır. O, her nefsi, heybeti, yüksek ilahlık peçesiyle elinde tutandır. Boyunlar O'nun için bükülür. Zor işler O'nun için zelil olur. İlâhlık Sırrı göktedir. O, yerde imhamdır. O, her imâmın sırrıdır. Her imam, önce-siz olan Ali b. Ebi Tâlib'in sırrıdır. O'nun Hicab'ının sırrı, Seyyid Muhammed'dir. O'nun Bâb'ı, Seyyid Selmân, imân ve hidâyet kapısıdır. Onların zikrinden dolayı üzerimize rıza ve selâm olsun.

ONİKİNCİ SÛRENİN TEFSİRİ

Bu sureden anlaşıldığına göre Nusayriler, görünen, var olan ve gizli olmayan bir ilâha ibâdet ediyorlar. İşte bu ilâh, Ali b. Ebi Tâlib'tir. Şimâliler ise, O'nun "Semâ" olduğuna inanıyorlar. Fakat Kilaziler O'nun "Ay" olduğuna inanırlar.³⁰ Böylece Nusayriliğin her kolu mezheblerine ve gâyesine uygun olarak bir ilâh anlayışı ortaya koyuyor.

ON ÜÇÜNCÜ SÛRE: MÛSÂFERE

"Yerde ve gökteki şeyler Allah'ı tesbih ederler."³¹ O, Aziz ve

30. Şimâliler'e göre güneş, Muhammed; gık de Ali'dir. Kilaziler'e göre ise, Güneş Muhammed, gök Ali'dir.

31. Kur'an/el-Hadîd Sûresi, âyet-1.

Hakim'dir". Olduk ve tesbih etmeye başladık. Mülk, Allah'ın olmuştur. Mülk, Allah'ı tesbih eder.

Allah'ın adıyla, Allah ile, Seyyid Ebi Abdillâh'ın Sırrı ile, Şeyhin ve AMS Denizinden için hâs çocuklarının sırrı ile... Bu hâs çocuklar 51 kişidir. Bunlardan 17'si Irak'lı, 17'si Şam'lı ve 17'si de gizlidir. Bu 51 kişi "Harran Şehri"nin kapısı üzerinde durup, hak ile alır ve hak ile verirler. Dinler din, ibâdetlerini ibâdet edenleri, Allah mârifetine muvaffak kılar. Allah'ın lâneti, Nusayrî Dini'ni kabul etmeyen ve ibadetlerin yapmayanların üzerine olsun! Şeyhin ve hâs çocuklarının sırrı ile Allah'ın lâneti bunların üzerine olsun! Allah, onların hepsini, sırlarıyla mes'ud eylesin.

ON ÜÇÜNCÜ SÛRE'NİN TEFSİRİ

Nusayriler, rivâyet ettiklerine göre; bâtinî kitaplarındaki "şehir" kelimesini, Semaya te'vil ediyorlar. "Mısıriye Risâlesi" ve diğer kitaplarında açıklandığına göre bu göğün sâkinleri "yıldızlar"dır. Bu sûrede zikredilen "şeyh"ğ gelince; bu, kendilerinin seyyidleri olan el-Husaybî ve 51 kişidir. Bu 51 kişi onun tilmizleridir. Bunların bâzıları Irak'dan, bâzıları Şam'dan, bir kısmı da Fars ve Âcem'dendir. "Harran Şehri", yukarıda zikrettiğimiz gibi Gök'ten kinâyedir. Göğün kapılarında duran 51 kişi ise, onların inancına göre; yıldızlardır ve Küçük Âlem'in rütbesindendirler.

Bu kişilerin "hak ile alıp, hak ile vermeleri"nin mânâsına gelince; bu, kendilerinden şefaât istenmesi, isimleri için kurban kesilmesi; o kimseyi bunların idrak etmeleri, onu kurtarmaları

ve evlerine almaları; kendilerine küfreden kimselerden ise, intikam almaları ve bunların rûhlarını kötü şekillere sokmaları demektir.

ONDÖRDÜNCÜ SÛRE: EL-BEYTÜ'L-MÂMÛR

Dağ'a, yayılmış deri üzerine yazılmış Kitab'a, îmar edilmiş Ev'e, yükseltilmiş Tavan'a, zabtedilmiş Deniz'e and olsun!

Ali b. Ebi Tâlib'in kardeşleri olan Tâlib, Âkil ve Câfer et Tayyâr'ın Sırrı ile.. Ali b. Ebi Tâlib'in kardeşleri, nurdan bir nur ve cevherden bir cevherdir. Ali b. Ebi Tâlib, erkek ve kız-kardeşleri olmaktan, babaları ve anneleri olmaktan münezzeh-tir. Ebedîdir, Bir'dir, Mevcûd'dur, Bâtın'dır.

Evin Sırrı, Beyt'in Tavanı, Evin Yeri, Evin Dört Köşesi:

Evin Sırrı; Seyyid Muhammed, Evin Tavanı; Ebû Tâlib, Evin Yeri: Esed kızı Fâtıma, Evin Dört Köşesi: Muhammed, Hüseyin ve Fâtır, Evin orta yerindeki Gizli ve Örtülü Kısmın Sırrı: Gizli Muhsin'dir. Evin Sahibi'nin Sırrı ise; putları kıran, asırları yaran, Hâşimî, şerefli Ali'dir.

Rızâ ve Selâm, onları anmaktan dolayı üzerimize olsun!

TEFSİRİ

Bil ki bu sûreyi, bunların selefler, Hac ibâdetlerini yerine getirmek için tertip etmişlerdir. Hacc edilen Beytül-Mâmur, Kur'ân'da zikredilmiştir. Bu evin rûkûnleri, tavanı, duvarları; yukarıda zikredilen şahısların bilinmesinden kinâyedir. Şeyh İbrahim Tûsinin "Ayniyye" adlı eserindeki şu mısralar da onların bu in-

ançta olduğunu gösterir:

"Ey allah'ın Evi'nin Kalbi-ki bu, onun örtüsüdür.

Safâ Mikdad'a gelince; zıdları yok edendir.

Ebu'd-Dürr'ün mezkur mürüvveti, onun şahsıdır.

Onun işaretleri; zâta ulaştıran, boyun egendir."

Ev, Seyyid Mim'in Perdesidir. Safâ, Mikdad'dır. İki Eşiklik, Hasan ve Hüseyin'dir.

Kapının Halkası, Câfer es-Sâdık'ın tanınmasıdır. Mürüvve, Ebu'd-Dürr'ün tanınmasıdır. El-Meş'âru'l-Haram, Selman el-Farisi'nin tanınmasıdır.

Bu hususlar, kitaplarının çoğunda bulunmaktadır. Bu şahısların tanınması, haclarının sonudur. Bu şahısların tanınmasının mânâsı, bütün Nusayrîlerin Nusayrî itikadı üzerine olmaları demektir. Güneş Muhammed'dir. Nusayrî fırkaları, sâdece Bâb ve Mâna üzerinde itilaf ederler. mesela, Kilâzîlerin seçkinleri Ay'ın Mâna olduğuna inanırlar. Şimâlîler ise, Selman el-Fârisî'nin Ay olduğuna inanırlar. Şimâlîlerin seçkinleri Semânın Mâna olduğuna inanırlar, ki O da Ali b. Ebi Tâlib'tir. Kilâzîlere göre ise, Semâ; Bâb olan Selman el-Fârishi'dir.

Böylece onların her fırkası, kendi görüşlerine uygun bir şekilde bu iki şahsı, yani Bâb ve Mâna'yı tefsir ederler.

Müslümanların Mekke'ye gidişine, yani Kâbe'yi haccetmesine gelince, bu bâtıldır ve bazı şeyhlernin söylediği gibi şu mâna kötülenmiştir: "Onun suyunun içilmesi (zemzem'in) haram olmadığı halde, Şam ehline ve hacıların hepsine lânet edildi" Yani AMS'nin mârifeti ve onların Seyyidi Muhammed b. Nusayr el-Abdî el-Bekrî en Nemirî üç kabri ziyâretinin birincisinde hacıları kötüler. "Zira onlar, senin burada gömülü olduğunu

sanıyorlar. Her ne kadar seni ziyaret ediyorlar ise de, gerçekte bunlar yalancılardır. " demişti. Aynı şekilde Şeyh Muhammed el-Kilâzî'nin "Te'yîd" adlı kitabında, Câfer es-Sâdık'ın te'lif ettiği söylenen "Kitâb el-Hefte"ye isnâd edilen şöyle bir haber vardır: Mufaddal'ın, Câfer es-Sâdık'a "Müslümanların, Allah'ın Evi sanarak sâyettikleri" şeklinde bir soru sorması üzerine; Câfer es-Sâdık' şöyle cevap vermiştir: "Bu, küfrün başıdır, putların âletidir. Çünkü bu ev, putlar gibi bir taştır. Onlar, kurbanlarla oraya sâyediyorlar. Bu da akıllarının zayıflığından ve anlayışlarının kılığındandır." Onlara böyle cevap verilince, Beytullah'ı hacetme işini yasaklamaya başladılar. Onlara göre bu Beytullah'ı ziyâret, ondan daha alçak birşeydir. Çünkü bu gibi yerler, anlayışsız olan ağaçlar ve ziyâret yerleridir. Şâirin şu beyitleri de, onların bu görüşünü doğrulamaktadır:

"Ey kardeşim, şu acâib işler hakkında düşündüm:

Kendisi sarılık hastası olduğu halde, insanları tedâvi eden hekîmi, çıplak olduğu halde, devamlı elbise dikenî, kör olduğu halde, gözüne sürme çekerî..."

Ve yine başkaları dedi ki: "Tabib, kendi içinin hastalığını unuttu başkalarını tedavi etmeyi sürdürdü!"

ONBEŞİNCİ SÛRE: EL-HİCÂBİYYE

Azîm Hicâb'ın Sırrı, Kerim Bâb'ın Sırrı, seyyidim; sağdaki Mikdad'ın Sırrı, Seyyidim; soldaki Ebu'd-Dürr'ün Sırrı, İki Temiz Meleğin Sırrı, -ki bunlar: Hasan ve Hüseyin'dir- İki Veli'nin Sırrı, -ki bunlar Nevfel b. Hârise ve Ebû Berzeh'tir, -Safâ'lerinin Sırrı, Semâ'daki her yıldızın Sırrı, Ali'nin ve O'nun sâkinlerini Sırrı... Bunları anmaktan dolayı bizlere selâm olsun!

ONALTINCI SÛRE: NAKİBLİK

Beldeleri didik didik ettiler. Seyyid Muhammed'in, Mânâ Vâdisi'nde, Akabe Gecesi'nde seçtiği 70 kişi olan NAKİB efendilerin isimlerini anıyoruz.

İlk Nakîbler şunlardır: Ebu'l-Heysem, Mâlik b. el-Yethân el-Eşhelî, el-Berr b. Mağrur el-Ensârî b. Hüseyin el-Eşhelî, Abbas b. Ubâde el-Ensârî, Ubâde b. Sâmit en-Nevfelî, Abdullah b. Ömer b. Varaka, Bilal b. Riyanh eş-Şenevî. Nakibler nakibi ve Necipler necibinin Sırrı, Seyyidimiz Muhammed b. Sennan ez-Zahiri'dir. Onların zikrinden dolayı Rızâ ve Selham üzerimize olsun.

Her biri kendi mezheplerinin doğruluğuna delil getiren Havas ve Avam'dan oluşan dört Nusayrî taifesinin duaları buraya kadardır.

Nusayrîlerin KADINLARI bu dualardan hiç bir şey bilmezler. Sadece "Cünüplükten Temizlenmek Sûresini" bilirler. Nusayrîlerin inancına göre kadınlar aşağıdaki şu sûreyi okumadan kesinlikle temizlenmiş olmazlar:

"Elimi, hidayete götüren ve akısı olan şu suya uzattım. Bu Fâtıma ez-Zehrâ'ya kadar, inciden inci olan Rabbine götürendir.

Sağ tarafıma bir kap su döktüm ve Mü'minlerin Emiri Olan Ali'ye tevekkül ettim. Sol tarafıma bir kap su döktüm ve Aziz Cebbar'a tevekkül ettim. Başıma bir kap su döktüm; Ey Rabbim ve insanların Rabbi... dan başıma ve tüm organlarıma kadar bu pisliği benden kaldır. Bu, yerden göğün kaldırılmış olması gibi Farz olan bir Sünnettir. Arkaya bir su döktüm ve ay ile güneşe tevekkül ettim. Öne bir kap su döktüm ve Süreyya ile Terazi yıldızlarına tevekkül ettim.... Yanlarıma birer kap su döktüm.

Ayrıca filan filan filan şahıslara şöğler.³²

Bu kadınlar böylece temizlenmiş olurlar. Aynı şekilde erkekler de seleflerini taklit ettiklerine göre bunu okumadan cennetden temizlenemezler.

32. Bu üç şahıs, ilk üç Halife Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'dır.

İKİNCİ FASIL:

EL-İYÂD (BAYRAMLAR)

"Süleyman el-Adanî, kitabının ikinci faslını Bayramlar ve Bayramlarda okunan dua ve merasimlere ayırmıştır. Ancak biz, bu kısmı olduğu gibi tercüme etmeyi uygun görmedik. Zira Nusayrîlikte pek çok bayram vardır. Ayrıca müellif, kendi zamanında bu bayramları icra eden şahısların isimlerini ve mahallelerini zikretmiştir. Adı geçen isimler ve mahalleler Adana vilayetindedir.

Müellifin ifadesine göre, Nusayrîlerin ileri gelenlerinden her şahıs, mezhebe bağlılığının bir gereği olarak bir, iki veya üç Bayram yapmak zorundadır.

Nusayrî Bayramlarının en büyüğü Zilhiccenin onsekizinde icra edilen GADİR BAYRAMI'dır.³³

1- Zilhiccenin 10'unda Hacer'in oğlu Hz. İsmail'in anısına yaptıkları ADHİYE (KURBAN) Bayramı.

2- Tişrin-i Sani'nin 4'ünde yapılan BARBARA Bayramı

3- Tişrin-i Sani'nin 11'inde, yani Barbara Bayramından bir hafta sonra icra edilen bir başka Bayram.

4- Kânun-ı Evvelin 15'i gecesi yapılan MESİH'İN DOĞUMU BAYRAMI: "Müellif bu Bayramı ilk defa icra edenin, kendisinin

33. Hz. Muhammed'in Mekke ile Medine arasında hicretin 11. yılında Hz. Ali hakkında, "Ben size iki ağırlık bırakıyorum: Allah'ın Kitabı ve itretimi (soyumu)" dediği rivayet edilen meşhur Gadir-i Hum olayı Bkz. Müslim Sahih: Fedâilu's sahabe, II. 1873 (Çağrı yay.) ist. 1992.

Ayrıca aynı gün Hz. Peygamber "Ben kimin mevlâsı isem Ali de onun mevlâsıdır." demiştir. Bkz. Ahmed b. Hanbel IV, 368, 372; V, 347 (a.e)

ikinci mürşidi Şeyh Salih el-Cebeli olduğunu zikreder."

5- Kânun-ı Sâninin altısında yapılan ĞATTAS BAYRAMI: "Müellif bu bayramında kendisinin beşinci Mürşidi olan Ahmet efendi b. Rıdvan Ağa tarafından icra edildiğini zikretmektedir".

6- NİSAN BİR BAYRAMI

7- Nisanın 4'ünde yapılan Dördüncü Bayram.

8- Nisanın 15'inde yapılan Onbeşinci Bayram.

9- Rebiu'l-Evvel'in 9'unda yapılan İKİNCİ GADİR BAYRAMI.

10-Şaban Ayının ortasındaki bir gecede yapılan ŞABAN'IN ORTASI GECEŚİ BAYRAMI.

11- Ramazan'ın ilk gecelerindeki bayramları

12- Ramazan'ın 17'inci gecesindeki bayramları.

13-Ramazan'ın 21'inci gecesinde yaptıkları bayramları.

14- Ramazan'ın 23'üncü gecesinde yaptıkları bayramları.

"Müellif Süleyman el-Adanî Nusayrîlerin bu bayramlarından başka daha birçok bayramları olduğunu; fakat bunların vakitlerini zikretmediğini, zira bu vakitleri tespit edebilmek için bizatihi bunların içerisinde olup, dikkatle izlemek gerektiğini söylemektedir. Mesela Yuhanna el-Mamedan, Şa'anin ve An-sara bayramları ile Meryem el-Mecdelaniye bayramı bunlardandır.

HASENAT VE NÜZÛRÂT:

("Müellif, Hasenat ve nüzurat (İyilikler ve Adaklar) hakkında da bize bilgiler verir. Ona göre bunların vakitleri belli değildir. Bunları istedikleri zaman yaparlar. Bütün bu işlemler,

şehirlerde gecenin karanlığında yapılır. Böylece kendilerini Sünni Müslümanlar görmemiş olurlar. Köylüleri ise bu işlemleri gece veya gündüz serbestçe yapabilirler.

Nusayrîler Ramazanı da Müslümanlar gibi kutlarlar. Zil-hiccenin onikisinde Kurban Bayramı ve ayrıca yılbaşı bayramları da vardır. Köylüler bu yılbaşı bayramına daha çok önem verirler. Şehirli ise, Sünniler kendilerini anlamasınlar diye bunu açıkça yapmazlar.)

ÜÇÜNCÜ FASIL:

NUSAYRÎ ŞEYHLERİNİN VAZİFELERİ VE BAYRAM DUALARI.

Bu bölümde, İmamın, Nakibin, Necibin, Rütbeleri zikredilmektedir.

Bayramlarının vakti gelince; halk bayram sahibinin evinde toplanır. İmam gelir ve otururlar. Önüne beyaz bir örtü konur. Bu örtü içerisinde Muhallep (kokulu bir tütsü), kafur, mumlar, reyhan yaprağı ve zeytin yaprağı vardır. İçerisi içki dolu kaplar takdim ederler, yaş ve kuru üzüm suyu da bulunur sonra iki nakîp gelip, biri İmamın sağına, biride soluna oturur, sonra hizmet için bir nakibi ev sahibi ayırır. Ev sahibi bundan sonra gelip İmamın sağındaki, solundaki nakiplerin ve hizmet için ayırdığı diğer nakibin ellerini öper. Daha sonra bir nakip kalkar, ellerini göğsüne koyarak şöyle der: Ey efendiler Allâh sizi hayır ile tutsun, size rıza ve saadet ihsan etsin. Şu mübarek günümüzde ve filan amel sahibinin mübarek olan şu vaktinde benden razı oldunuz mu? Allah bu amel sahibini mübarek eyleye. Hazır olan necipler "evet" derler orada hazır olanların önünde taat için toprağı öper sonra ellerine reyhan yapraklarını alıp, ufaltarak üzerlerine saçar. Allahu Teala buyurdu ki: Mukarreplerden olana gelince onun için sevinç ve Naim Cenneti, güzel kokuları (reyhan) vardır. Bunlarda Sa'sa'a b. Sühân, el-Muâsir, Zeyd b. Sühân, Ammar b. Yâsir (Sahib el-Fadl) Muhammed b. Ebi Bekir, Muhammed b. Hadikâ'dır. Allah'ın salâtları üzerlerine olsun.

Böylece hazır olanlar da aynısını okurlar ellerine de yaprak-

lar alırlar, bunları elleriyle ufaltır, Hazkiyal Peygamberin yaptığı gibi kokularını koklarlar (Bu husus) Sayfa 8, Ayn 17'de zikredilmiştir. Daha sonra eline bir leğençe alıp içine muhallep ve kafuru kor ve adı KADDAS ET-TİB olan şu duayı okur:

Ey mü'minler! Toplanmış bulunduğunuz şu makamlarınıza bakın da kalplerinizden kötülüğü ve şekki atın. Bizim ve sizin Mevlanız ve yerlerinizin keremi ile, dualarınızın kabulü ve yardımlarınızın marifeti ile dininizin tamam olması için göğüslerinizden kini atın!

Biliniz ki Ali b. Ebî Talib aranızda hazır bulunmaktadır. Yedi kat göğün ve yerin altındaki şeyleri ıstır ve görür. O, göğüs sahiplerini bilir. O, aziz ve ğafûrdur. Ey kardeşler! cahillerin yaptığı gibi bu salât vakitlerinde gülmekten ve kahkaha atmaktan sakının... Çünkü bu, işlerin en kötüsüdür, ecelleri yaklaştırır, salih amelleri yok eder. Fakat Seyyid İmanın sözlerine kulak verin ve dinleyin. Çünkü o, herşeyi bilen yüce ve ihtiyaçsız, tıpkı "ferdin" bulunduğu gibi aranızda bulunmaktadır. Şüphesiz ki sizin için bu güzel kokuyu cevheri nefisleri bağlı olmaktan kurtaran yedi imamın gökleri birleştirmiş olduğu gibi bir niyet üzere yaptık. Onun saçsız, yaşamakta olan beşeri Sûretini tenzih ederiz. Reddedilmiş fiillerden nefislerinizi güzelleştiriniz. Sin için Mim'den O'na tahsis olundu. Her vakitte ve her zamanda böyle oldu.

Ona Ona... O Ali'dir. Halis din O'na aittir. Ondan başkasına bağlananın inancı batıldır. Yaratılmışlara ibadet, atıl bir görüştür. Çünkü o, mekanının yüceliği ile şanı yüce olandır. O, işiticidir, bilicidir, yücedir, azimdir."

Sonra imamın eline bu güzel kokudan bir kaşık döker. Ne-

cibe leğençeyi uzatır. Necipte her birinin eline sırası ile ve döne döne (yani hepsini dolaşarak) birer kaşık döker. Bu esnada o SATR-ET-TİB isimli şu ayeti okur. Allah buyurdu: "Küfredenler görmediler mi ki, gökler ve yer birleşik iken biz bunları birbirinden ayırdık. Her diri olan şeyi sudan yarattık. Hala iman etmezler mi?"³⁴

Mevlamız en büyük Ali'nin kudreti ile Sırsır (Cırcır böceği) Yerinin ölümünü tespit ederiz. Allahü Ekber Allahü Ekber.

Aynı şekilde orada hazır bulunanlar da bunu okurlar ve bu sırada yüzlerini yıkarlar. Sonra Nakib, buhurdanlığı eline alır, yerinden kalkar ve KADDÂS EL-BUHÛR isimli ikinci Kaddası okur:

"Ey Buhurun Kaddası! İlahımızın mahallindeki Beytül Mâmur'da dolaşan güzel koku, ferah ve sevinç: O şöyle dedi: O şeyhimiz ve Seyyidimiz Muhammed b. Sinan ez-Zahiri idi. Selamı üzerimize olsun. O, her gündüz ve gece bir veya iki kere toplu namaz (Dua) da bulunur; Kırmızı yakutunu alırdı. Bunun sarı veya yeşil olduğu da söylenir. Fatıma ez-Zehrayı tenzih ederlerdi. Kadehleri buhurlar ve sevinçleri tamamlardı. ABDUN-NUR,³⁵ ZİNET VE ZUHUR VAKİTLERİNDE onunla buhurlanırlar.

Ey Mü'minler! Biliniz ki Nûr, Muhammed'dir. Gece, Selman'dır. Kadehlerinizi buhurlayınız, lambalarınızı aydınlatınız ve hepiniz birden şöyle deyiniz: Gizli sırrı tamamlayan ve bize

34. Kur'ân,Enbiya (21)/ 30.

35. Abdu'n-Nur Nusayrîlere göre şaraptır. Kadehe konan şarabın pırlıtısı onlara göre; Ali'nin nûrundan bir nurdur bu yüzden şarap onlara göre çok kutsaldır. Şarap içmeyi kendilerine helal, başkalarına ise haram sayarlar.

fazlını ihsan eden Allah'a hamd olsun. O çok cömerttir, Yüce ve azimdir. Amin deyin ve tasdik edin. Ey Mü'minler Abdun-Nur'un şahsı sizin için helal sizden başkalarına ise haramdır."

Burada Abdun-Nur'dan kasıt içkidir. Sonra İmam buhurlanır. Aynı şekilde orada oturanlar, sağındaki ve solundaki Nakibler de buhurlanırlar sonra Necip bütün cemaati buhurlar. Bu buhuru dolaştırırken şu sûreyi okur. Bu Sürenin ismi SAT-RUL-BUHÜR'dur.

"Allah'ım, seyyidimiz Muhammed el-Mustafa üzerine salat ve selam eyle (Sonra onun kız çocuklarının isimleri zikredilir bunlar üçüncü Sürenin tefsirinde zikredilmiştir.) Sonra "Allah'ın salâtı onların üzerine olsun" denir. Buhurlanmış olanlar da aynı şekilde bunu okurlar, sonra bir eline kadehi alıp kalkar ve aşağıdaki ÜÇÜNCÜ KADDAS SİNİ'Nİ okur ismide KADDAS EL-EZANDIR.

Allah'ü Ekber (Üç defa söylenir). Yönümü Seyyid Muhammed el-Mahmud'a ve Talib'e çevirdim. Onun sırrı maksud, sıfatları ve tecellilerinin marifeti ile karar yeri olarak, Ayn'ı severdir. Ma'na, zâtı ile münezzehtir. O, saçsız, zâtı Alevilik Aynıdır. O mâna ve aşkın olan Ali'dir."

Fâtır'a gelince, Celal sahibidir. Hasan, Kemal sahibidir. Muh-sin, Sırru'l Hafi Mufaddal'dır. Ey Mü'minler şüphesiz ki ben kulum.

Nida vaktinde Seyyid Selman'ın kendisini ikrar etmiş olduğu gibi EZAN şöyledir: (Müezzin menarede bu ezanı şöyle okur ve kavme şöyle tebliğ ederdi): Allah'ü ekber (İki defa). Kendisinden başka ilah bulunmayan saçsız mâbud'dan başka ilah olmadığına, en yüce ve en azim olan Seyyid Muhammed

el-Mahmud'dan başka Hicâbın bulunmadığına, Seyid'i Selman el-Farisi el-Maksud'dan başka Bâbı bulunmadığına şehadet ederim ve yine şehadet ederim ki Seyyid Muhammed O'nun birleşmiş olan Hicabıdır ve mürsel Nebisidir, O'nun indirmiş olduğu bir kitaptır ve en büyük arşıdır, en sağlam kürsisidir. Seyyid Selman ise en kerim olan Bâb'ıdır. En düzgün ve en açık yoludur. Oraya ondan başkası girdiremez, o ticaret sefinesidir ve hayat gözüdür.

Hayye ala's-Salâ (2 defa): Ey mü'minler topluluğu salavat getiriniz. Böylece size vaadedilen Cennet'e giresiniz.

Hayye ala'l-Felâh: Ey mü'minler felaha erersiniz, bedenlerin kesafetinden ve cisimlerin zulmetinden kurtulursunuz. Huriler ve Gilmanlar arasında sükuna erersiniz ve Mevlanız olan Arılar Emiri en büyük Ali'yi görürsünüz.

Allah'ü ekber (3 defa): Mevlanız Arılar Emiri Ali büyüklenenlerin en büyüğüdür ve zorlayıcıların en azametlisidir, atıcıların en atıcısıdır, zulüm yapanlara karşı çok azametlidir, uyuyanlara karşı hiç uyumayandır.

Allahü ekber (2 defa):

Kad Kâmeti's-Sala ala erbâbiha: Dua sahipleri üzerine Hucce sabit olmuştur.

Ey Arılar Emiri, Ey, Ali b. Ebî Tâlib! Yer ve gökler durduğu müddetçe bu duanın takdim ve devamını senden istiyorum. Seyyid Mudammed O'nun Salâtı ve sonu (Son Peygamber) olarak kılındı. Seyyid Selman, O'nun selamı ve zekatı olarak kılındı. Mikdâd O'nun sağı ve yardımcısıdır. Ebu'd-dür O'nun solu ve Kemalidir. Alemleri yolu, Mü'minleri de sonsuza kadar delili kıldı.

Sonra İmam başka bir dolu kadehi de sağda oturana uzattı. Bir kadehi de solda oturana uzattı. Bu kadehleri uzatış sırasında şu ayetleri okurlar: (Şehadet ediyorum ki benim ve senin Mevlan olan Ali b. Talib değişme yoktur, yok olma da yoktur. Bir durumdan başka bir duruma intikal etmez) Ve yine şehadet ediyorum ki onun perdesi Seyyid Muhammed'dir. Bâb'ı Seyyid Selman'dır. Ma'na, İsim ve Bâb'ı arasında fark yoktur. Bundan sonra kadehi uzatan, kendisine kadeh uzatılana şöyle der: Ey kardeşim bu bardağı sağ eline al, Rabbine ve Yaratıcına sığın. O, seni yönetir ve sana din işlerinde yardım eder. Allah, Muhammed ve ehli hürmetine, ona yönlene bunları arttırsın. Daha sonra birbirlerinin ellerini öperler. Nakib kalkar, ellerini göğsünün üzerine koyar ve "Ey kardeşler Allah sizi hayır üzere tutsun ve rızası ile size dost olsun. Ey iman ehli yanılma ve hatalardan dolayı bizi bağışlayınız, çünkü insan hata ettiği için, insan olarak adlandırılmıştır. Kemal, ancak celal sahibi olan Mevlamıza aittir. O herşeyi bilir" der. Daha sonra yeri öper ve oturur. Bundan sonra İmam cemaate dönerek şunları söyler: Allah sizi hayır üzere kılsın ve rızası ile size yakın olsun. Ey iman ehli Amel sahibi adına, şu mübarek günde hizmetimden razı oldunuz mu? Allah bu bayramı icra edeni mübarek eylesin. Sonra yeri öper. Birbirlerini asker gibi selamlarlar ve şöyle derler: "Şeyhimiz ve Seyyidimiz seni kabul ettik." Sonra İmam bunlara "Mevlamızdan Samit, Natık, Fatık, Ratık olan Cafer el-Sadık mevlamızın şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Dua vakitlerinde Reyhan üzerine almak ve vermek (Alışveriş yapmak) konuşmak, fısıldaşmak, mizah ve gürültü yapmak caiz değildir bu sırada sadece susulur, dinlenir ve amin kelimesi söylenir. Ey

kardeşler bilin ki, bu esnada bir kişinin, başında siyah sarık parmaklarında siyah yüzük, iki tarafı kesen bıçağı bulunursa onun salata caiz olmaz. Reyhan üzerinde işlenen hata günahların en büyüğüdür. Resul, ancak tebliği ve açıklayıcıdır" der..

Sonra yeri öper ve "bu taat Allah ve sizin içindir ey kardeşler" der. Hazır olanlar eğilirler ve bunlarda yeri öperler. Ellerini başlarının üzerine kaldırırılar. "Ey şeyhimiz ve Seyyidimiz senin taatin Allah içindir" derler. Sonra imam "TEBERRİ"yi okur ki oda şudur:

"Bütün büyük günahlardan ve her türlü hata, bela ve küçük günahlardan azim ve yüce Allah'a istiğfar ederim. İnşallah dua niyetiyle dua ediyoruz (Daha sonra namaz vakitlerinden bazılarının isimleri zikredilir. Bunların zikri üçüncü Sürenin tefsirinde geçmiştir. Oraya bakılabilir.) Ey Arılar emiri, ey Ali b. Ebi Talib, bu duayı bizden kabul saati, bağışlanma saati, rıdvan saati kılmanı ve bu duayı en güzel bir kabul ile kabul etmeni; Seyyid Resul ve Fatimatü't-Tebul ve Muhsin sırıu'l Hafi ve sar-kıtılmış gece karanlığının hakkı için; Salih evliyelerinden, Mürsel Nebilerinden, bütün taat ehlinden, öncekilerden ve sonrakilerden bu duayı kabul etmiş olduğun gibi kabul etmeni diliyorum.

Ebü Şu'ayb Muhammed b. Nusayr el-Abdi el-Bakri, el-Nemiri'nin³⁶ şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Cehennem ateşinden kurtulmak isteyen şöyle desin: Allah'ım, azgınlığı ve kafirliği tesis eden şu dokuz bozguncuya lanet eyle. Bu fesatçılar ve dini islah etmeyenler cehenneme girecekler ve orada

36. Ebü Şuayb Muhammed b. Nusayr el-Abdi el-Bakri en-Nemiri (259/873) Nusayrîlik mezhebinin ilk kurucusudur.

kalacaklardır. Lanete uğramış bu kimseler; Ebu Bekir, çok günahkâr ve zıt Ömer b. el-Hattab, taşlanmış şeytan Osman b. Af-fan ve Talha, Sa'd, Said, demir dayanak sahibi Halid b. Velid, Muaviye ile oğlu Yezid, uğursuz ve cimri Haccac b. Yusuf es-Sakafi, aptal Abdülmelik b. Mervan ve Harun er-Reşiddir. Vaid günü ebedi lanet bunlar üzerine olsun (!)

O gün, cehennem'e "doldun mu?" denir. Cehennem de "Art-tırın" diye karşılık verir.³⁷

Şüphesiz ki sen ey Ali b. Ebi Tâlib! Sen istediğini yapar ve dilediğin şekilde hükmedersin. Azabını ve gazabını İshak el Ah-mer el Mehzü'l ve İsmail b. Hallad el Cehûl üzerine indirmeni istiyorum. Şeyh Ahmed el Bedeviye, Şeyh Ahmed el Rufaiye, Şeyh İbrahim ed-Desûki'ye, Şeyh Muhammed el-Bedevi'ye, Şeyh Muhammed el-Mağribi'ye, Şebli el-Mercan'a, Şeyh Ab-dülkadir el-Geylani'ye, bütün yahudi ve Hristiyanlara lanet eyle! Ayrıca Hanifi, Şafii, Maliki ve Hanbeli mezheplerine de la-net eyle! Ey Arılar Emiri, ey Ali b. Ebî Tâlib azab ve gazabını Cülendi b. Kerker'e, İshak el-Ahmer'e, Akır en Naket'e³⁸ Kay-dar'a, Hubeyb el-Attar üzerine de indir! Bunları cehenneme sok! "Sakr'ın ne olduğunu sen bilir misin? O, baki de koymaz bı-rakmaz da! Beşer için parlar ve yanar."³⁹

Onlar üzerinde lanet vardır. Orada 19 azab edici melek var-dır. Kusurlanmış maymunlara, kapkara bir hayat içinde yaşay-anlara, Nasaranın ve Yahudilerin hepsine ve Ali b. Talib'in yedi-ğine, içtiğine, doğurulduğuna veya nikahlandığına itikad

37. K. Kerim. (Kaf 50/30)

38. Hz. Salih'in Devesini kesen adam.

39. K. Kerim (Müddesir, 74/ 26-29)

edenlerin hepsine Allah lanet eylesin! Lanetlenmiş Yuhanna Marun el-Bitrak'a senin hayrını yiyen ve senden başkasına kul-luk edene lanet et! Bizi bu şahıslardan, kemikten etin sıyrılıp ay-rılması gibi tam bir beraatle beri kıl! Senden bunları, Ali, Mu-hammed ve Selman hakkı için ve AMS fazlıyla yapmanı isti-yorum.

Daha sonra elini göğsüne sürer ve hazır olanlara yönelerek şöyle der: AMS fazlı üzere, bu dinden dönmüş pis şeytanlardan Teberri ediyoruz. Oradakilerin hepsi de aynı şeyleri söylerler, birbirlerinin sağ ve sol ellerini operler, sonra İmam Fatiha, Mu-avizeteyn, Veş' Şemsi ve Duhâhâ Sûrelerini okur, daha sora Ay-etel kürsi'yi ve istediği başka Kur'ân ayetlerini okur. Bundan sonra cemaate şöyle der: Ey kardeşler. Bilin ki bu okuduklarım ve benzeri birçok ayet Büyük Ali'yi tanımaya delalet eder ve onun bilinmesi için şahittirler.

Ey Arılar Emiri, ey Ali, ey Azim. Senden bu şahitler, Sûreler acız bırakanlar ve kudretliler hakkı için bu işi bu hayır sa-hiplerine, bu eser ve ihsan sahiplerine mübarek kılmanı ve ye-rine getirmeni dilerim. Seyyid Muhammed senin nurunun dam-lalarındandır.

Yerlerinizi mamur, makamlarınızı yeşil, düşmanlarınızı yok etmesini dilerim. Ve Mevlanız, surları üfleyen güçlü Ali'yi size mübarek kılsın.

Allah'ım! Yeşillerin yeşili seyyidimiz Hıdır'a; Allah'ın Nebi'si İskender'e, Melik Cafer et-Tayyar'a Sultan Habib el-Neccar'a⁴⁰

40. Bu zat yasin suresinde ayet 20-27 arasında geçen gençtir. Antakya'ya Hz. İsa'nın havarileri şehre gelince ve halkı hidayete davet ettiklerinde bu genç-ten başkası iman etmemiş, bunun üzerine Antakya halkı bu genci kat-letmişlerdir.

Seyyidim Muhammed es-Semar'a salat ve selam eyle. Seyyidim Şeyh Hasen el-Esmer, Şeyh İbrahim b. Keşmer, Şeyh Halil Mütevver, Şeyh Ali fi es-Sanuber'in ruhuna acımanı ve mukaddes kılmanı dilerim. Ey kardeşlerim! Bütün bu dua ve işlemleri Arılar Emiri Yüce Ali'den muktedir ve aziz olan kimse hürmetine bizim ve sizin üzerinize mubarek bir gece va akşam olarak kılmasını dilerim.

Sonra batıl olan sözleri söylemeye ve çeşitli övgülerle Ali b. Ebî Tâlib'e ibadet etmeye başlarlar. Bu arada okudukları birçok Kaddaslar vardır. Biz bunlardan uzunca söz etmek istemedik. Yalnızca KADDÂS el-İŞARE isimli son Kaddas'ı zikretmekle yetindik:

Hamd Allah içindir. Ali tamamlayandır. Ali canlıların nurudur. Ali izzetin rabbidir. Ali taneyi çıkarandır. Ali, canlıların, ruhun ve rüzgarların ilahıdır. Ali hikmetin kaynağıdır. Ali, rahmetin anahtarıdır. Ali, zulmetin lambasıdır. Ali, bütün meleklerin cabbarıdır. Ali, çoklukların ilk başlangıcıdır. Ali, süslü elbiseler sahibidir. Ali, mihrabın imamıdır. Ali, kapıyı koparandır.⁴¹ Ali, sıkıntıları giderendir. Ali, mucizeler sahibidir. Ali, yeri genişletendir. Ali, sevgisi farz olandır. Ali, saç ağarmışlığın seyranlığıdır. Ali, kaybı bilendir. Ali, kayaları parçalayandır. Ali, fecrin nurudur. Ali, içkinin nehridir. Ali, Hasan'ın babasıdır. Ali, süt nehridir. Ali, nedenlerin nedenidir. Ali, devletlerin hareketlerini yok edendir. Ali, bal nehridir. Ali su nehridir. Ali, semayı kaldırandır. Ali, zamanın yenileyicisidir. Ali, durumu yükseltendir. Ali, acayipliklerin en çok olduğudur. Ali,

41. Hz. Ali Hayber Kalesinin kapısını tek başına açmış ve koparmıştır. Böylece bütün müslümanlara kapıyı tutarak onların üzerinden geçmesini sağlamıştır.

doğunun ve batının rabbidir. Ali, saçsız olan bir haydardır. Ali, çok çekişmecidir. Ali, Nun sahibidir.⁴²

Ali gizliliklerin sırrıdır. Ali, zeytin ağacıdır.⁴³ Ali, göğüslerde olanı bilendir. Ali, dalgalanan Okyanuslardır. Ali, kudret sahibidir. Ali, kayaları parçaladı. Ali, Bakara Sûresidir.⁴⁴ Ali, biniciler binicisidir. Ali, çürümüş gitmiş kemiklerin dirilticisidir. Ali, kitabı indirendir. Ali, bulutları dağıtandır. Ali, güneşi il-etendir. Ali, her nefsi elinde tutandır. Ali, aziz ve cebbardır. Ali, kadir ve kahhardır. Ali, Zülfikar ile vurandır. Ali, tekrar ve tekrar vuran Haydardır. Ali, dünyanın Cabbarıdır. Ali, nafilelerin ve farzın sahibidir. Ali, birdir, tektir. Ali, Habil'dir.⁴⁵ Ali, Şit'tir. Ali, Yusuf'tur. Ali, Yüşa'dır. Ali, Âsaf (Hz. Süleyman'ın Veziri idi.)'tır. Ali, Şem'un es-Safa'dır.⁴⁶ İşte bu manada evvelkilerin işaret ettikleri şeylerle tesbih, takdis ve tehlil ediyoruz, tekbir getiriyoruz, hamd ediyoruz, ta'zim gösteriyoruz. O'nun maneviyetinin Resuller ve Nebi'lerden daha önce olduğuna ve bunlardan üstün olduğuna; Şeyhimiz ve Seyyidimiz Hüseyin b. Ham'dan el-Hasibi'nin işaret ettiği gibi işaret ediyoruz. Ve yine biz, Hamdan el-Hasibi'nin dedesi Muhammed b. Nusayr el-

42. Hz. Yunus balığın karnında iken o Ali idi derler.

43. Zeytin Ağacı ve zeytin yağı Nusayrîlere göre kutsaldır. Çünkü bunlar, Hz. Ali'nin nurunun damlalarının parıladığı cisimlerdir.

44. Kur'an-ı Kerim'in Bakara Sûresinde geçen İnek Nusayrîlere göre Ali idi.

45. Hz. Ali ilah olarak Kabil'in öldürdüğü kardeşi Habil şeklinde ilk defa tecelli etmişti.

46. İleride ifade edileceği gibi, yukarıda geçen bütün "Ali" kelimeleri, hem "Ali" hem de "alâ" (harf-i cer) olarak okunmaya müsaittir. Fakat yukarıda zikredilen vasıfların birçoğu Hz. Ali'ye ait olduğu kesin olduğundan ve terceme etmiş olduğumuz gibi okuduklarımızı kesin olarak bildiğimizden böyle terceme ettik.

Abdi el-Bekrî el-Nemirî'nin de işaret etmiş olduğu gibi işaret ediyoruz. Ali, Habil el-Rıza'dan Haydar'a Ebi Turab'a kadar yedi Başkanlıkta Seyyid Muhammed el-Hicab'ın maneviyetinin üstünlüğüne delalet eden şeye de işaret ediyoruz.

Ey Kardeşler biliniz ki, sizin İlahınız Mânâların mânâsı, Kadim, Fert, Samet'dir. Bizler O'nun vilayeti ile razı olunmuş Cenetlere ve nurların ziyadesine yükseliriz. Biliniz ki bu bizim sırrımızın sırrı ve yakınınızın halisi Ali b. Ebî Tâlib'e namazımız, haccımız, zekatımız, işaretimiz ve kulluğumuzdur. O iki koltuk altları kılsız ve çok çekişmeci olandır. O, bölünmez, kısımlara ayrılmaz, ikiye bölünmez, bir sayıya girmez, yok olmaz; zaman ve çağlar onu değiştiremez. O gizlenmiş ve herşeyin aslı olmuş el-Haydar Ebi Turab'dır. O celal ve azamet sahibidir. Büyüklük ve heybet sahibidir. İlahi aydınlık ve parlaklık Ona aittir. Boyunlar Onun önünde eğilir ve bütün çetin işler onun önünde zail olur.

Sonra ellerini göğüslerine kaldırır ve El-İşare Suresini okurlar. Bu sekizinci Sûredir. Her taife bunu okurken mezkur sûrenin tefsirinde açıklamış olduğumuz gibi kendi mezhebine göre ellerini kaldırır. Bunu bitirdikten sonra, İmam eline içki kadehini alır ve Hüseyin b. Hamdan el-Hasibi'den Ali b. Ebî Tâlib'in Birliğine dair bir haber okur. Bunu bitirince de Cemaate Sucûd Suresini okumalarını emreder, bu ise altıncı Sûredir. Bunu da okumayı bitirince İmam, sağında oturanın elinden kadehi alır ve elinde bulunan içki dolu bardak ile bunu karıştırır. Bu karıştırma anında şöyle der: "Gördünüz mü? Sonra, ben nimetler, lütuflar ve büyük Melekler gördüm, onlar yücedirler. Yeşil sündüs elbiseleri ve parlaklıkları olup; gümüşten bilezik

takınmışlardır. Onları, Rableri tertemiz içeceklerle sular. Bu sizin için bir karşılıktır ve sizin sâyiinizde meşkûrdur." Sonra Hüseyin b. Hamdan el-Hasibiye ait bir şiir terennüm eder.⁴⁷ Sonra dokuzuncu sureyi okurlar, cemaat te okur. Sonra biraz şarap içer ve sağında oturana da uzatır. Solunda oturandan bir kadeh alır, biraz da bundan içer, aynı şekilde bunu da tekrar uzatır. Hizmetçi Nakib'in yanında bulunan bir kadeh uzatılır. Bu durum kendi aralarında birinden diğerine doğru dolaştırılır. Bu münavebe esnasında birbirlerinin ellerini öperler. Kadehi uzatan, kendisine uzatılana şöyle der: İç ey kardeşim ve ey efendim buyur, AMS sırrına iç! Sonra uzatılan, kadehi alır ve içer, uzatana da şöyle der: Allah seni sulasın ey kardeşim ve Seyyidim. O da buna şöyle cevap verir: Allah seni şarabında, meşrubunda kutlu kılsın. Maksut ve Matlubunu güzel eylesin! Cemaat da bu kadeh değiştirmelerin sonunda, yapılan duaya icabet eder ve âmin derler. Bu sırada imam Şuara sûresinin şu ayetlerini okur:

"Tâ Sîn Mim-Bunlar apaçık kitabın ayetleridir. İnanmıyorlar diye nerdeyse kendini mahvedeceksin. Biz dilersek onlara gösten bir mucize indiririz de ona boyun eğip kalırlar."⁴⁸

Altıncı sûre olan Rek'a dan sonra YEMİN DUASI'nı okur. O da şudur: Ey Arılar Emiri, ey Ali, ey Azim, bu salat, secdeler, ziyaretler, haddler, yıldırım ve gök gürültüleri hakkı için; Nuh, Hûd hakkı için ve Musa'nın Tevrat'ı, İsa'nın İncili, Muhammed'in Kur'ânı, Davud'un Zebur'u hakkı için, senin Sûretinin hakkı için, uzatılmış gölge ve aydınlıktaki mer'i varlıkların Sûreti -ki bu da senin Sûretindir.- hakkı için, senin yetimin

47. Bakınız sayfa 45 (Arapça aslı)

48. Şuara Sûresi; ayet: 1-4

Mikdâd b. el-Esved Kindi hakkı için -ki safa aleminin kendisinde kesildiği kimsedir-, Bâtın el-Amûd'dan türemiş nurun yeni Amûd el-Subh; (bu da güneşin doğduğu ve battığı zaman ortaya çıkan kırmızılık) hakkı için, bu hayır sahiplerini ve bu ihsan sahiplerini ve cömert şahısları mübarek kılmanı ve yerine getirmeni dilerim. Yaptıklarımızın hayrını, bizim ve sizin üzerinize kılmasını; bizden ve sizden şerri kaldırıp uzaklaştırmasını, düşmanları ve şerrin başlarını yok etmesini ve lahitlenmiş toprağın altında bulunan ile, bize ve size acımasını dilerim.

Allah'ım! Seyyidim en yeşil Hıdır'a, Melik el-Cafer et-Tayyar'a Sultan el-Habibel-Neccar'a -ki bu, çubuğu çubukla yontardı-, Sultan İbrahim'e ve oğlu Mahmud'a salat ve selam eyle. Seyyidim ve üstadım Şeyh Hasan Masik Veta el-Avce, Şeyh Hasan el-Ecrut, Şeyh Ali el-Suberi, Şeyh Ali b. Memdud, Şeyh Sa'd ve kardeşi Şeyh Mes'ud ve Sakriki ya ve Şeyh Davud'un ruhuna merhamet eyle ve bunları kutsal eyle. Dünyanın dört yerindeki bütün mü'minlerin ruhlarına da merhamet eyle ve kutsal kıl. 49. Saçsız Mabud Ali b. Ebî Tâlib'den bize ve size selam olsun. Ona selam ediniz ki; bela ve uğursuzluklardan kurtulasınız.

7 nci Süre olan Selâm sûresini de okuduktan sonra ŞİMAL DUASINI okur. O da şudur:

Ey Arılar Emiri, ey Ali, ey Azim, ey günlerin sonsuz öncesi ey asrın ve zamanın sahibi, yedisi Büyük alem için, yedisi de Küçük alem için sayılan Selâm Mertebelerinin Ondördünün hakkı için ve bunlar arasındaki şeylerin hakkı için tesbih, tekbir, tazim, takdis, tezkir hakkı için, karış ve karışlanmış hakkı için, İskender ile İşbir, Cübb ile Ezdeşir hakkı için, Kova ve Züleyha

49. Bu dört yer: Suriye, Türkiye, Lübnan ve Irak'tır.

hakkı için 50, Sâ' ve İyr hakkı için 51, Ashâb el-Kehf ve köpekleri Kıtımîr hakkı için, Mağara hakkı için, köprü hakkı için 52 Kar-yola üzerinde yatan genç 53 hakkı için, kuyunun dibindeki cinleri öldürenin hakkı için, Mevlamız Ulu Ali için yapılan dört Bey'atı hakkı için-bunlar Dar el-Hayzeran Bey'atı, Ümmü Seleme Bey'atı, ağacın altında yapılan Ümmü Rıdvan Bey'atı, Hum Bey'atı (Yani J.F!) Gadir Bayramı hakkı için bu cömert arkadaşları ve ihsân ve hayır sahiplerini mübarek kılmanı ve dileklerini yerine getirmeni dilerim.

O'ndan, hâlimizi ve hâlinizi en güzel düzeltmeyle düzeltilmesini dilerim.

Ellerinizi ile tutmuş olduğunuz buğday, arpa, darı, susam, pamuk ve ipek size makbul olsun, değişimi bol olsun.

Seyyid'im Şeyh Muhammed el-Kebîrin, Şeyh Haydar el-Kebîr'in, Şeyh İbrahim Bedaş Dâmir'in, Şeyh Yusuf el-Kasîr'in ve Dört Memleketteki mü'minlerin hepsinin ruhlarını mukaddes kılıp, bunlara merhamet etmesini dilerim." Sonra, daha önce zikri geçmiş Bâkur Satr'ını okur. Daha sonra ise; Hüseyin b. Hamdan el-Hasibi'ye ait şu dua şiiriyle ve bunu cemaatla birlikte okuyarak terennüm eder ve duayı bitirir:

"Ey bizden kaybolmayan Zâhir!

Senin yaratıcı sıfatların; benim Hasib'im,

Ve senin Bâb'ın, hamd olarak Ulaştırıcıdır.

Sana dua edeni kabul et ve bizi affet!

50. İki burç.

51. İki ölçü birimi

52. Hz. Ali Hayber savaşı günü Hayber Kalesinin kapısını koparıp tutarak müslümanların kaleye girmeleri için onu köprü yapmıştı.

53. Hz. Muhammed Medineye Hicret ettiği gün kendi yatağına Hz. Ali'yi yatırmıştı.

Önceki ve sonraki durumlarımız için bize acı!
Salatımı Ferd olan "Ayn" ile bitiriyorum. ⁵⁴

İkinci Şiir:

"Elim senden, sıfatların görünümü senden..
Ve her hayır senden gelir.
Ey zâtlar ve sıfatlarla kuşatılmayan Bir!
Yüzün kiblemdir, bütün yönlerden O'na namaz kılarım.
Ey hepimin Hep'i.. Ve sen benim hepimsin.
Ey Ali salatımı sende bitiriyorum."

Üçüncü Şiir:

"Dehrden bana yaklaşan herşey, önemli bir durumdur.
*Varlıkların ilâhî olan ey Câfer! Doğruladım.
Sen benim Rabbim, Yaraticım, Melikimsin.
Ve sen, büyüklük sahibi ve bana nîmetler verensin.
Ve sen, Semâ'nın üstünde, arş üzerine yücelirsin.
Ve sen, dünyada konuşanlar üzerinde hazır olansın.
Ve sen, isimleri Hüseyin, Musâ ve İsâ olansın.
Sen (çürümüş) kemikleri diriltensin."

Bundan sonra şu "TEVESSÜLE"yi okur:

Ey Arılar Emiri, ey Azîm! Şu divânın hâtimesi hürmetine,
Âdem, Anuş ve Kînan hürmetine, Kurban Bayramı ve Mihrican
Bayramı hürmetine, Nisan ayı ortasındaki Perşembe günü

54. Ayn=Ali

hürmetine, Şâban ayı ortasındaki bir gece hürmetine, bunların
senin yanındaki hakları için, Ey Ali, ey Kadîmu'z-zamân, ey bir
durumdan başka duruma meşgul edilemeyen, ey Hüseyin'in ve
Hasan'ın babsı, ey Hannân, ey Mennân, ey Deyyân, ey Sultân;
Hicâb'ın Seyyid Muhammed hakkı için, Bâb'ın Seyyid Selmân
hakkı için, Taylashan ve Ercüvân elbisen hakkı için bu hayır ve
ihsânı, bu hayır ve ihsân sâhiplerine mubarek kılmanı ve bunu
kabul etmeni dilerim. Bunların himmetlerini âmân ile dü-
zeltmeni, düşmanlarınız ve susuzluktan yanmış kimseler üze-
rine size yardım etmesini ve ğilmânların size selam kılmasını
dilerim. Ey Ali, ey Arılar Emiri, ey Azîm; zamanın öncesizliği
ve Hikmet Evi hürmetine; bütün bunları senden istiyorum.

Sonra yeri öper. Cemaat ta aynı şekilde yapar. Ve ona; "Ey
Şeyhimiz ve Efendimiz, senin taatın Allah içindir" diye cevap
verirler. Hepsi birden kalkıp; herkes kendi yakınında bu-
lunanların sağ ve sol ellerini öper. Şâyet gündüz ise, mumu sön-
dürürler. Bayram sahibi gelip, İmâm ve Nakîb'e zekatlarını dağ-
ıtır. Ayrıca oradaki okuyucuların hepsine de zekat dağıtır.
Sonra İmâm K. el-Mecmû'u alıp, orada bulunanlara bunun hu-
rafelerinden biraz okur. Onlara eğilmelerini emredince hepsi
birden eğilirler. Daha sonra İmâm, sağında oturan Nakîb'e,
daha önce zikri geçen YEMİN DUASI'nı okumasını emreder.
Diğerlerine de Selâm Suresi'ni okumalarını emreder. Solunda
oturan Nakîb'e de ŞİMAL DUABI'nı okumasını emreder. Şimal
Duası'ndan da daha önce zikretmiştik. Diğerlerine de şöyle der:
" Ey kardeşler ve ey hazır olanlar! Bu taat, Allah ve sizler için-
dir. Sonra yeri öper, cemaat ta aynısını yapar. Sonra bir-
birlerinin sağ ve sol ellerini öperler. İmâm kalkıp başını açar.

Cemaat ta aynısını yapar. Sonra İmam Fâtiha'yı emreder ve şöyle der: "Ey kardeşler!. Fâtiha, Osmanlı Devleti'nin yok olması ve Nusayrî ve Husaybi Taifesi'nin hâkim olması hakkındadır." Bu sırada daha birçok şeyler de söyler . Daha sora, müslüman hâkimleri-nin yok olması için Rablerine dua ederler. Bu da bittikten sonra, hizmetçiler ayağa kalkar, oradakilerin önlerine yiyecek korlar. Kesilen hayvanın başını İmâm'a takdim ederler. O da bunu kendisine yakın olanlara azar azar dağıtır. Yemekten sonra dağılırlar.

Nisan, mart (âzar)ın 17 nci ve tişrin-i evvel'in (kasım) 6 ncı günü bayramlarına -ki bu sonuncu bayramı NÎRÛZ olarak adlandırılır- gelince; bu bayramlar bu aylarda (çok sıkı bir şekilde icrâ edildiği gibi) daha birçok bayramlar da yapılır. Salhat başladığında, İmâm'ın önüne büyük bir leğen korlar. Leğenin içine de zeytin, reyhan ve safsaf dalları korlar. Duadan sonra hepsi başlarını açarlar. Necib kalkar e leğenin içinde bulunan sudan oradakilerin üzerine saçar.

Bu dallardan da azar azar dağıtır. Dalları alanlar, teberrüken bunları yüzlerine gözlerine sürerler ve ceplerine korlar.

Nusayrîyye, bütün toplantılarında Secdeler Suresi'ni okudukları zaman, yere kapanırlar. Fakat Ğadir Bayramı günü ise; başlarını Göge doğru kaldırır.

(Süleyman Efendi el-Adanî kitabının bu kısmına gelince; Adana, Antakya, İskenderun, Tarsus ve Lazikiye vilayetlerinde ve bu vilayetlerin çevre köy ve kasabalarında yaşayan Nusayrîlerin nüfuslarını, hangi mahallesinde kaç Nusayrî olduğunu ve İmamlarının adlarını kaydetmektedir. Şu an, hem bu nüfus oranları artmış, hem de zikredilen İmamlar hayatta

kalmamıştır. Onun için bu kısımları terceme etmeye gerek duymadık.)⁵⁵

Avama gelince; İmamını kesin olarak tasdik ve kabul ederler. Ayrıca, imamlarının tuvalete hiç çıkmadıklarını, yâni büyük abdest bozmadıklarını zannederler. İmâmlar vefat edince; vazifeleri halifelerine intikal eder. Avamın çoğu, benim de daha önce inanmış olduğum gibi, bu İmamların büyük abdest bozmadıklarına inanırlar. Küçüklüğümdeki bir olayı görünce; bu inancımın şartları değişti. Bir gün bize, Şeyh Yusuf er-Reyhaniye adlı bir İmamı gelmişti. Bunu tâkip ettim ve gördüm ki bu da (tuvalete çıkma hususunda) diğer insanlardan farklı değilmiş! Başka bir İmamı da aynı şekilde görünce, bu husustaki fikrim kesinleşti.

HER NUSAYRÎ FIRKASINI DİĞERLERİNDEN AYIRAN ALAMETLER:

Şimalilerin seçkinleri sakallarını ve yüzlerini tıraş etmezler. Bâzıları sarı kabak yemeyi ve tütün içmeyi haram sayarlar. Onlar için bamyâ, biber, domates yemek câiz değildir. Bamyâ ve biberin haram olduğuna dair birçok deliller ileri sürerler. Bunların kıssası bize ulaşmamıştır. Bu kıssa aynı zamanda, domatesin de haram olma sebebini içine alan bir kıssadır. Bunu, kızarmadan yemezler.

Tütünün Haram Olması Mes'elesi:

Bu hususta şöyle derler: Peygamber Muhammed zamanında çok namaz kılan biri var idi. Bir gün mescide giderken; yolda

55. Çeviren

ona, yaşlı bir şeyh kılığında şeytan göründü. Şeytan ona dedi ki: "namaz kılınıp bitti ey çocuğum. "Bunun üzerine bu şahıs geri döndü. Fakat tekrar dönüp mescide yönelince; şeytan yine onu namazdan alıkoymak için "namaz bitti" dedi. Fakat o, yoluna devam etti. Şeytan onu vazgeçirmek için ona yetiştiriyor ve aynı sözü tekrar ediyordu. O şahıs ise buna kulak vermeyip; yoluna devam etti ve mescide gidip namaza yetiştii. Namaz bittikten sonra nebi ona şöyle dedi: "Seni, namaz başlarken hazır bulunmaktan alıkoyan nedir?" Aslında şeytan olup, yolda bir şeyh şeklinde kendisine görünen bu olayı Nebi'ye anlatınca; Nebi bir müddet düşündü. Sonra bu çocuğa dik dik bakıp dedi ki: "Ey çocuğum, o adam şeytandır. Gâyesi, seni saptırmaktır. Eğer evlenmezsen, ona mukavemet edemezsin. Bunun için git ve ana-na, seni evlendirmesini söyle!" Bunun üzerine çocuk eve gidip, Nebi'nin söylediklerini anasına anlattı. Anası ona, "git ve gec-eleyin geri gel ve hanımınla beraber uyu!" dedi. Akşam olunca; anası bir yatak yaydı ve yanüstü üzerine kendisi yattı, ışığı da söndürdü. Daha sonra çocuk gelip anasına dâhil oldu! Çocuk onun, kendi anası olduğunu bilmiyordu. Sabah olunca, gördü ki bu kadın anasıdır! Bu duruma çok üzülen oğlan, durumu derhal gidip Nebi'ye anlattı. Nebi ona şöyle dedi: "Git ve ananı derhal öldür! Güneş batmadan bu işi hallet, onu hayatta bırakma!" Oğlan gitti, anasını yabana götürdü. Onu öldürdü ve ölü bir domuz cesedi üzerine attı. Domuz birden bire sıçrayıp kalktı, çocuğa dedi ki: "Senden onu üzerimden kaldırmanı istiyorum. Şayet onu benim üzerimden uzaklaştırmazsan, yemin ederimki onu taşımaya gücüm yetmez!" Çocuk ise: "Sus! Çünkü siz ikiniz birsiniz ve birbirinizden daha pissiniz." dedi. Bir müddet sonra

Nebi gezmek istedi. Dışarı çıktı ve mezkur mahalle uğradı. Birde baktı ki, bu iki dişi cesedinden bir bitki çıkmış. Bunu görünce, üzüldü ve ağladı. Bunun üzerine Sahabe ona "niçin ağlıyorsun ey Allah'ın Elçisi" dediler. Onlara dedi ki: "Şu iki ceseden çıkmış bitkiyi görüyorsunuz ya, bir zaman gelecek ümmetim bunu içecekler. Onlar hala benim ümmetimden olduklarını zannedecekler, fakat ben onlardan berîyim". Sonra bu bitkiyi koparıp uzağa fırlattı. Ve dönüp gitti. Biraz sonra şeytan gelip onu tekrar eski yerine dikti. Sonra üzerine işedi, o da büyüdü.

Derler ki, ondan içen sanki anasıyla yatmış ve aynen şeytanın pisliğini içmiş gibi olur. Fakat Kilâziyye taifesi bu hırafeyi kabul etmezler. Sakallarını traş ederler ve şayet sakal bırakırlarsa, yüzlerini ve boğazlarını düzeltirler. Şimalilere göre yenmesi haram olan, Kilâzilere göre helaldir. Dişi hayvan eti ve zinanın haramlığı hususunda hepsi ittifak ederler, ancak Kilâzi taifesine göre "Lazım Farz ve Vacip Hakk" vardır. Bu da şu demektir. Şayet bunların bir imamının evine, kendi rütbesinde başka bir imam gelirse kendi zevcesini bu gelen imama takdim etmek zorundadır. İşte bunu, zikrolunduğu gibi Lazım Farz ve Vacip Hakk olarak adlandırırlar. Buna muhalif hareket edenin Cennete giremeyeceklerini söylerler. Avam ise bu hususu bilmez. Kur'ân'daki Ahzap Suresinden bazı ayetleri bu bozuk işlerine delil gösterirler. Mesela ellinci ayetin içinde geçen şu sözler: "Peygamber nikahlanmayı dilediği takdirde-Mü'minlerden ayrı, sırf sana mahsus olmak üzere-kendisinin nefsini Peygambere hibe eden Mü'min kadını almanı helal kılmıştır." ⁵⁶

Bu âyeti şöyle tefsir ediyorlar: Şüphesiz ki Nebi evlenmekten masumdur, bu ayet bize yönelmiştir. Şüphesiz ki mezkur Nebi; Has Mürşit bir İmamdır. "Mü'min Kadın" ise kadınlardır. Yani has İmam için olan kadınlardır. Bunun farz olması hususu, Meymun b. Kasım et-Teberani'ye ait "Kitâb ed-Delail bi Ma'rife-til-Mesâil"adlı kitapta bulunmaktadır. Buna, Cafer el-Sadık'ın te'lif ettiğini sandıkları Heft kitabında bulunan on vasiyetten onuncusunu şahit gösterirler. 10 Vasiyye: "Kendisi için hoşlandığı bir şeyi, Mü'min kardeşi içinde hoşlanırsa her Mü'min üzerine Lazım Farz ve Vacip Hak gerekir. Bununlar kendi hâslarına kadınlarını takdim etmeyi kasd etmiş oluyorlar. Bu husus aynı şekilde "Te'yid" kitabında da bulunmaktadır. Şimâli Taifesi ise bunu malı ve ilmi, arzu ile vermek olarak tefsir eder.

DÖRDÜNCÜ FASIL:

HİBTA (İNMEK) HUSUSUNDA:

Nusayrî gruplarının tamamı, alem yaratılmazdan önce, kendilerinin ziyalı nurlar ve nurânî yıldızlar olduklarına inanırlar. Ta'at ve ma'siyet arasında ayrılmış idiler, yemezler, içmezler ve büyük abdest bozmazlardı. Ali b. Ebî Tâlibe sarı bir bakışla müşahid idik. Bu hale 7077 sene 7 saat devam etmişlerdir. Kendi zatlarını tefekkür ettiler: O (Ali) yaratılış olarak yaratılmamıştır, bizden daha kerimdir. İşte bu Nusayrîliğin irtikab ettiği ilk hatadır. Bunun üzerine kendileri için bir perde yaratıldı. 7000 sene onları tuttu. Sonra Ali Ebi Talib kendilerine göründü ve dedi ki: "Ben sizin rabbiniz değil miyim? Evet sen bizim Rabbimizsin dediler." Kudret kendilerine göründükten sora, onu bütün küllü ile gördüklerini sandılar ve O'nu kendileri gibi zannettiler. Böylece ikinci hatalarını yapmış oldular. Bunun üzerine perde onlara kızdı ve onlara O'nu 7077 sene 7 saat tavaf ettiler. Sonra Ali kendilerine başı ve sakalı bembeyaz büyük bir şeyh sûretinde göründü. Bu Sûret nuranî Alevi aleminin nur ehlinin kendisi ile imtihan olunduğu Sûrettir. İşte bu Sûreti, kendilerine görüldüğü şekildedir sandılar. O onlara, ben kimim deyince "Bilmiyoruz" diye cevap verdiler, daha sonra kendilerine kızgın bir Sûrette, aslan üzerine binmiş Sûretinde olarak göründü. Daha sonra onlara küçük bir çocuk şeklinde göründü yine onlara şöyle çağırdı: "Ben sizin Rabbiniz değilmiyim" Bu sözü her gördüğünde kendilerine tekrar etti. Kendisi ile beraber İsmi, Bâbını ve büyük Nurani Alemin ilk yedi mertebesi olan kutsal

mertebelerin ehlini de tekrar etti.

İşte bu üç çeşit görünümü, Kilaziler Ay'a tabir ediyorlar: Çocuk, hilal olarak onun zuhurunun ilkidir. Genç, dolunay olarak zuhurudur. Şeyh hilalin yarılanmışa yakın bir görünüşüdür.

Ali onlara çağırdığında: Onu kendileri gibi sandılar ve ondan gözleri kamaştı. Bu durumda ne cevap vereceklerini bilemediler. Bunun üzerine Ali kendilerini şek ve hayret veren bir Sûrette yarattı ve onlara çağırdı: "Sizler için aşağılık yurtlar yarattım. Oraya inmenizi istiyorum. Sizi kötü heykeller şeklinde yaratırım. Size kendi cinsiniz gibi, bir perde içinde görünürüm. Sizlerden kim Beni, Bâb'ımı ve Hicab'ımı tanır ise, onu tekrar buraya döndürür ve kim bana isyan ederse, onu zıt bir masiyetten devam ettirerek yaratırım. Kim beni inkar ederse, kötü şekilli gömlek onun üzerinedir. Bunun üzerine ona şöyle diyerek cevap verdiler: "Ey Rab! Bizi buraya çağır. Sana hamd ederek tesbih eder ve ibadet ederiz. Bizi aşağılık yurduna indirme. O ise şöyle dedi: "Bana isyan ettiniz. Şayet, "Ey Rabbimiz senin öğrettiğinden başka bizde bir ilim yoktur, şüphesiz sen kayıpları bilersin" demiş olsaydınız, bende sizi affederdim."

Sonra, bunların işte bu günahlarından iblisler ve şeytanlar yaratıldı. İblislerin günahlarından da kadınlar yaratılmıştır. Bu sebeble Nusayrî kadınları kendi salatlarını bilmezler.

Bu ibare Heft kitabında, Deliller kitabında ve Teyid kitabında mevcuttur.

Sonra onlara Ali Yedi Kubbe içerisinde göründü:

Birinci Kubbe: El Hannu: Mananın ismi onun içerisinde idi. İsim; Şid, Bâb; Zıd, Ruba idi.

İkinci Kubbe: Yennu (Veya bennu): Mananın ismi Hermes

el-Herami s, Bâb Cedah; Ezeriya, Zıd, Aka idi.

Üçüncü Kubbe: Ettammu. Bu Mana idi. Oradaki ismi, Ezdeşir idi. (Yani Ehşuş el-Veseni) isim; Dükna, Bâb; Zü Fıkka idi. Zıd; Atrafani idi.

Dördüncü Kubbe: Erremmu. Mananın buradaki ismi Ahnuh idi. İsim Hendeme, Bâb Şerame, Zıd ise Azrail idi.

Beşinci Kubbe: Elcannu: Mananın buradaki ismi, Durettüdüdür. İsim Zedenev, Bâb, Eşaziya, Zıd Sofista idi.⁵⁷

Altıncı Kubbe: Elcennu. Bunun ismi El-Berru Er-Rahim idi. İsim Yusuf b. Mâkân, Bâb; Ebu Câd idi. Zıd, bunun Teyzesi idi.⁵⁸

Yedinci Kubbe: Yunan. Mananın buradaki ismi Aristoteles el-Hekim idi. İsim Eflatun, Bâb Sokrat, Zıddın adı ise Dermil idi.

Bu zikredilen kubbelerin her birinde Zıd (Yani Şeytan) var idi. Bunlar üç aslıyla orada idiler. Hepsi birdir. Bunlarla; Ebu Bekir Ömer ve Osman'ı kasediyorlar.

Bundan sonra, Habilden Ali b. Ebî Tâlib'e kadar yedi kubbe zahir oldu.⁵⁹

57. Meşhur Yunan Sofistleri

58. Yukarıda geçen isimlerin birçoğu muğlaktır. Ayrıca araştırılması gerekir.

59. Bu zikredilen inşiler manasında Muhamme b. Kilaz çok şeyler söylemiştir. Mesela, yirmi altı beyitten müteşekkil bir şiirini, müellif eserine almıştır. Fakat biz bu şiiri burada zikretmedik.

BEŞİNCİ FASIL:

NUSAYRÎ DİNİNE HAS BAZI ŞİİRLER HAKKINDA

(Sahife 61'den 74' e kadar bazı meşhur Kilazî şairlerin şiirleri sıralanmaktadır. Bunlardan Şeyh İbrahim et-Tûsî'nin Habilden Ali b. Ebî Tâlib'e kadar 7 Kubbeye ait Yedi Kadının ⁶⁰ isimlerine ıtlak eyledikleri Zeyneb'i metheden 12 beyitli şiiri, Şeyh Hasan b. Mekzûn es-Sincari'nin Sâ'da'yı metheden 11 beyitli bir şiiri, Şeyh Sıyâm'a ait Kamer'i metheden 17 Beyitlik şiiri, Şeyh Muhammed b. Kilazî'nun yine Kamer'i öven 12 beyitli şiiri ile, Ay olarak kabul ettikleri içkiyi öven 18 beyitli başka bir şiiri, yine aynı şahsa ait olup içerisinde Hz. Mûsa ve Hz. Hıdır'dan bahsolunup, Ay'ı öven 18 beyitli bir şiir daha yer almaktadır. Ayrıca bir Şimali şairi olan Şeyh Halil en-Nemili'ye ait 23 beyitten müteşekkil bir şiir ve yine aynı şahsa ait Zeyneb'i metheden 8 beyitli başka bir şiir yer almaktadır. Yine bir Kilâzi şairi olan Şeyh Yusuf el-Hatib'e ait Kâmer'i öven 12 beyitli bir şiir daha vardır. Ayrıca bir Şimali şairi olan Şeyh Yusuf Ebu Tarhan'a ait 11 beyitlik, Semayı öven şiiri yer almaktadır. Yine bu şahsa ait olan 16 beyitli 'Miraç' adlı şiiri ile 12 beyitli başka bir şiiri yer almıştır.

Biz bu şiirleri ve elimizde mevcut başka Nusayrî şiirlerini mümkün olursa başka bir çalışma sahamızda ele almayı düşünüyoruz.) (Çeviren)

60. Yedi Kadın: Sa'dâ, Haniye, er-Rubâb, Zeyneb, Aliyyâ, Lebenâ ve Leyla'dır.

ALTINCI FASIL:

BAZI NUSAYRİ İNANIŞLARI:

Nusayrîyenin tamamı ilimde râsih olan Müslümanların şereflilerinin öldükleri zaman ruhlarının eşek şekillerine, Nasara alimlerinin Domuz cesetlerine, Yahudi Alimlerinin de Maymun şekillerine dönüşeceği (Hulûl edeceğine) inanır. Taifelerinden şerli olanlarına gelince; bunların ruhlarının ise et yenilen hayvanlara hulûl edeceğine ve diyanetleri hususunda şikayet edilen seçkinlerinin öldükten sonra maymunlara dönüşeceğine, hayır ve şer sahibi olarak tanınmış olanlarının da kendilerinin dışındaki gruplar arasında beşeri şekillere gireceklerine inanırlar. Şayet kendi mezheplerinden olmayan biri kendi mezhebinden dönüp Nusayrîlere istisal eylerse; bu şahsın geçmiş nesillerde yine kendilerinden olup, bir hatası yüzünden kendi mezheplerinin dışındaki o mezhepte doğmuş olduğuna inanırlar. Şimdiye kadar Acem ve Iraktan olanların dışında hiç bir kimseyi Nusayrîler kendilerine kabul etmemişlerdir. Çünkü Acem ehli, kendileri gibi Ali b. Ebî Tâlib'in uluhiyyetine inanmaktadırlar. Ayrıca şüphesiz ki bunların selefleri Acem ve Iraktandır. Lakin Yahudi tarihlerinde onlar için "Filistin Halkındandır" denmiştir. Bu da doğru bir husustur.⁶¹ Çünkü Filistin inanışlarının ekserisi kendilerinde mevcuttur. Mesela, Güneş'e, Kamer'e ibadet etmişlerdir. Yine Mecusi gruplarında

61. Müellif bu hususta bize kesin bir delil göstermemiştir. Sadece Yahudilerle Nusayrîler arasındaki bir takım inanç benzerliklerine değinmiştir. (Çeviren)

bulunan ibadetler aynen bunlarda da mevcuttur. Kendi mezhepleri içerisinde doğup da başka mezhep'e dönen bir kişinin, anasının zina etmiş olduğuna hükmederler. İşte bu yüzden bu şahıs o mezhebe girmiştir derler.

Nusayriler diğer gruplar arasında onlardan görünürler. Eğer müslümanlar arasına girerlerse onlara şöyle yemin ederler: "Biz sizin gibi oruç tutuyoruz, namaz kılıyoruz" derler. Orucu Errâdaha üzerine tevcih ederler. Müslümanlarla birlikte Mescide girerlerse namazda birşey okumazlar sadece onlarla birlikte eğilir kalkarlar. Ve Ebu Bekir, Ömer, Osman ve başkalarına söverler. Bunuda "Diğer gruplar arasında temizlenmek" olarak adlandırır. Bu hususu şuna benzetirler ve şöyle derler. "Biz bedeniz diğer gruplar da elbisedir. İnsan hangi elbiseyi giyerse giysin kendine zararı olmaz.

Böyle görünmeyen delidir. Çünkü o sokakta çıplak yürüyen akılsız bir kişi gibidir."

Lakin şöyle bir alametleri vardır ki, bununla ikiyüzlü oldukları anlaşılır. O da şudur: Ne zaman ki, "Ben Ali b. Ebi Talib'e ibadet etmekten beriyim" derse onun yalancı olduğu anlaşılır. Çünkü onun itikadı kesinlikle bu kelimeyi söylemeye imkan vermez. Bu sözü ancak dinini terkeden ve Salatını açığa çıkaran söyler. Bu durumda da mezhebinden çıkmış olur. Çünkü, Seyyidleri El-Husaybi şöyle demiştir. "Kim bizim şehadetimizi açığa vurursa; Cennetimiz ona haram edildi. Kim size "sırrınızı açın veya teberri edin" derse derhal boyunlarınızı ona uzatın!"

NUSAYRİLERİN BİRBİRLERİNİ TANIMA ALAMETLERİ

Biri, Nusayriler arasına gelirse o şöyle sorar: "Benim burada bir yakınım var, onu tanıyor musunuz?" Ona şöyle cevap verilir: "İsmi nedir? O gelen kişi onlara, "İsmi Hüseyin" der (Onun sözünü tamamlayarak) "İbni Hamdan" derler. O da "El-Husaybi" der.

İkinci alamet: "Amcanın sarığı kaç büklümdür?" Yabancı, "16 diye cevap verirse kendisini kabul ederler. ⁶²

Üçüncü alamet: "Amcan susar ise onu nereden sularsın? Cevap: "Alevilik Ayn'ından" ⁶³

Dördüncü alamet: "Amcan büyük abdest bozarsa onu nereye götürürsün? Cevap: Muaviyenin sakalına

Beşinci alamet: " Amcan kaybolursa ona nerede ulaşırısın? Cevap: "Nisbet" ile. ⁶⁴

Altıncı alamet: " 44 ve 3 ve iki tane iki bunlar senin dininde neye takdir edilir?" Cevap: "Müsafereye" ⁶⁵ Soru: "Bana onları taksim edermisin?" Cevap: ' 17'si Iraklı, 17'si Şam'lı, 17'si de gizlidir.

Soru: "Nerede bulunurlar?"

Cevap: "Harran şehrinin kapısı üzerinde!"

Soru: "Ne yaparlar?"

Cevap: " Hakk ile alır hakk ile verirler."

62. Çünkü kutsal kitapları Kitab el-Mecmu 16 suredir.

63. Kitabı el-Mecmu'un 9. suresi

64. Kitabı el-Mecmu'un 4. suresi

65. Kitabı el-Mecmu'un 13. suresi: Bu surede 51 tilmizinden de bahsedilmektedir. Lütfen bkz.

NUSAYRİLERİN YEMİNLERİ:

Elini diğerinin elinin içine koyup şöyle der: "Mü'minlerin Emiri Ali b. Ebî Tâlib'in Akdinin emanetine ve AMS akdine sana yemin ediyorum. Eğer bana şu işin doğruluğundan haber verirsen bu yeminden sonra yalan imkansızdır". Yine parmaklarını bir diğerinin boynuna kor ve tehditvari bir tarzda şöyle söyler: "Bütün hatalarından teberri ettim bunları boynuna koydum ve sana dininin esası ile AMS akdî sırrı ile yemin ediyorum ki, bana bu işin doğruluğunu haber verirsen; bundan sonra yalan imkansızdır." Bu yemin onların ekseriyetini temsil eden Şimaliye indinde sabittir. Bu yeminle yemin eden kişi şayet yalan söylerse, bütün yemine çekilenlerin hatalarını günahlarını almış olur.

Nusayrîlerin tamamı kendi seçkin olan şeyhlerinin, kendi kadınlarıyla yatmadıklarını, bilakis onların sadece üzerlerinden geçtiklerine inanırlar. Hanımlarını işte bu şekilde gebe bıraktıklarını sanırlar. Kendi mezheplerinin dışında olan biri dua vakitlerinde yanlarına uğrarsa, bu durumda salatlarının fasit olduğu ve salatını tekrar iade etmesi gerektiğine inanırlar. Bu durum şayet gündüzleyin ortaya çıkarsa, salatları yine caiz olmaz.

YEDİNCİ FASIL:

NUSAYRİLİK HAKKINDA ÖZEL SIRLARIN KEŞFİ:

Şüphesiz ki ben bu mezhep içerisinde doğdum. 18 yaşından 30 yaşına kadar bu mezhepte istikamet ettim. Ancak bu mezhebe yakını şekilde inanmamıştım. Bu, İslam Diyanetine muttali olmamdan idi ve aynı zamanda bende Kur'ân Tefsirleri de vardı. İşte budurumda ben, bizim taifenin mezhebinin İslama zıt olduğunu görüyordum. Ayrıca Ali b. Ebî Tâlib'in kıssalarına da muttali idim. Ali ibadetin sadece Allah için olacağını itiraf ediyordu. Namaza gidiyordum fakat onların bana eziyet etmelerinden de korkuyordum. Çünkü Nusayrîler, kendi mezheplerine olan muhalefetime hissederlerse, peşime gözcüler takacak ve beni öldürmek için fırsat kollayacaklardı. Vaktaki Allah kurtulmamı irade ettiğinde, benim taifenin adamları beni irşad etmek için ve özel sırlarını anlatmak üzere, şehrimize gelen ve Antakya'nın Dersuniye Köyünden, İsmi Şeyh Selman b. Şeyh Ali b. Şeyh Hasan olan bir şeyhi bana gönderdiler. Bende bu şeyhe tekellüf ettim ve ona birçok dirhem verdikten sonra gizli sırları ondan talep ettim. Beni irşad etmek üzere söze şöyle başladı: "Ey çocuğum şüphesiz ki Sema, Ali b. Ebî Tâlib'in zatıdır ve o Kur'ân'da zikredilen "el-Cennetül Me'va"dan ⁶⁶ ayrı olan batını bir cennettir. Burada "Altından nehirler akar" ⁶⁷ sözünde geçen nehirler: Birinci nehir, içki nehridir ve rengi kırmızıdır."

66. Kur'an- Kerim Necm Sûresi Ayet 15: "Orada Meva Cenneti vardır".

67. Kur'an. Bakınız muhtelif yerlerdeki ayetler.

mızdır. O, semâyı kırmızı olarak gören Seyyid İsim (Yani Muhammed) dir. İkinci nehir: Rengi beyazdır. Bu, Bâb'ın (Yani Selman el-Faris'i) bakışıdır. O, bu nehri beyaz olarak görür. Üçüncü Nehir: Bal nehridir. Rengi Sarıdır. Bu da Melâike (Yani Yıldızlar)dir. Bunlar da bu nehri sarı olarak görürler. Dördüncü nehir: Su nehridir. Bu da bizim bakışımızdır. Çünkü biz onu su gibi görürüz. Lâkin ne zaman ki, bu beşeriyet kesafetlerinden kurtuluruz ve ruhlarımız da, kendisi Der But-Tebbân olan; birbirlerine bitişik şu yıldızlar arasında yükselir, işte ancak o zaman Nurani şekillere bürünmüş oluruz. Bu durumda biz semayı artık sarı olarak görürüz. Şu fani hayatta bu hususta şekke düşersek; ruhlarımız kötü ve çarpılmış şekillere hulûl eder ve artık bize sonsuza kadar kurtuluş olmaz. Bu itikatın haricinde olan gruplar ise; koyun, vahşi hayvanlar ve diğer kötü şekilde çarpılmış şekillere hulûl ederler ve bunlar için ebediyyen kurtuluş yoktur.

Bil ki; Güneş Seyyid Muhammed'dir. O, şeyhimiz ve Seyyidimiz Ebu Abdillâh el-Hüseyn b. Hamdan el-Hasibi'nin divanında zikretmiş olduğu gibi, Adem'den Muhammed'e kadar Hanna Kubbesinden alemde zahir olan Nebilerin küllüdür. Hüseyin b. Hasibinin, "Onların sayısı yüzbindir ve nihayetsiz olarak tekrar Bir'e dönerler" sözü buna delildir.

Bil ki Kamer Selman el-Farisidir bu yıldızlar, Alemin oluşmasından önceki Meleklerdir. Bunlar Yedi Mertebe'dir. ⁶⁸ Bunların biri diğerlerinden dühü yücedir. En büyüğü, es-Seyyid el-

68. Nusayriler yedi mertebe üzerinde çok dururlar. Her yıldız bir büyük melege ve bir adama tekaddüm etmektedir. Ayrıca Ali, onlara göre Hz. Adem'den Hz. Muhammed'e kadar yedi defa tecelli etmiştir.

Mikdaddır. Bu da Zuhâl yıldızdır. Ve ismi Mikaildir. Müşteri yıldızına gelince; bu Ebudderdir ve ismi İsrâfildir. Abdullah b. Revaha el-Ensari ise Merih yıldızdır ve bu Alemin ruhlarını alan Melek Azrail'dir. Buna delil şudur: İnsandan ruhu ayrıldığı zaman bir yıldız da kendi mekânından gizlenir (kaybolur). Osman b. Muz'uz en-Necaşi ise Zühre yıldızdır ve ismi Dirdiyail Melaikesidir. Utarid yıldızı ise Kanber b. Ka'dan ed-Devs'i'dir. Bunun da ismi Safsiyail'dir. (Bu beşinin yaptıkları işler beşinci Sürenin tefsirinde geçmiştir.) Diğer yedinci mertebe DERBUT-TEBBÂN'dır. Bu AMS ve Hanna Kubbesi'nden Ali b. Ebî Tâlib'e kadar bütün zuhurları ikrar edip (Karar yeri olarak) beşerden ayrılmış olan ruhlardır. Kur'ân'da geçen "Birinci hafta yedi kat gök ve ikinci hafta yedi kat yer" ⁶⁹. meselesine gelince bu hususlarda yedinci Sürenin tefsirinde geçmişti.

Bil ki dört nokta bir manadır:

Birinci noktanın ismi VEHÎME'dir. Bu, kendisi Seyyid Selman olan ve bulutlardan zahir olan bir parlaklıktır. Şayet perdesiz olarak zahir olsa dünya ve onun üzerindeki yok olurdu ve yeryüzünde hiçbir insan kalmazdı.

İkinci noktanın ismi FEYZÎYYE'dir. Bu sabah direğidir.

Üçüncü nokta: BİKARÎYYE. Bu da gök kuşağıdır. Yemin duası bunlara işaret eder. "Senin Sûretin uzayan gölge ve fezada Merii olan varlığın Sûretidir, sözü buna işaret etmektedir." ⁷⁰

Dördüncü nokta: İsmi: Merkeziyye'dir. Bu, Semâ'dır. İşte bu dördüncü biz, bir olarak kabul ediyoruz. Gök gürültüsüyle Mânâ olan Ali b. Ebi Talib'in ssidir. O bu durumda şöyle

69. Bu Kur'an'da geçen bir ayet taklididir.

70. Kur'an-ı Kerim Vakı'a suresi 28-34. ayetlerden alınmadır.

diyerek bağıırır: "Ey kullarım beni tanıyınız. Beni çekiştirmeyiniz. İsmimi, Bâb'ımı ve Kutsal Ehl-i Merâtibimi tanıyınız!"

Bunun üzerine ona (yukarıdaki sırları müellife açıklayan şeyhe) şöyle dedim: Seyyidim! Bu dördü nasıl olabiliyor? Bu senin anlattıklarına kimse inanmaz. Bu akla zıddır. Çünkü ben, açık bir gecede, iki cephe arasında uzanmış gökkuşağını gördüm, der demez, şeyh bana; "Sus yavrum, bundan bahsetmek ve kalbine giren şüpheyi at, yoksa hemen helak olursun ve ruhun kötü bir şekle girer; bundan sonra da ebediyyen kurtulamazsın! Sen, seyyidimiz Husaybi'den daha mı akıllısın? Yine bu şekilde itikad eden yıldızlardan da mı akıllısın? Atalarından ve kabirlerinde yatan sayısız büyüklerimizden daha mı iyi bilirsin? Bunların hepsi de bu şekilde inanmışlardı. Sen şu anda uçurumun kenarında olduğunu bil. ⁷¹ Artık senin için iki yer vardır: Ya yıldızlar arasına intikal edersin, ya da çirkin bir şekle iletilirsin" dedi.

Şeyh Ali b. Ebi Talib'ten bana şöyle bir haber okudu: "Cabir b. Yezid kadılık göreviyle gönderilmişti. Kastedilen yere varınca Ali b. Ebi Talib'i nurdan bir kürsi üzerine oturmuş olarak gördü. Câbir semâ'ya baktığında, Ali'yi orada da gördü. Melekler, O'nu tesbih ediyorlar ve O'na hamd ile secde ediyorlardı."

Şeyhden bu sözleri işitince, onunla mücadeleyi bıraktım ve sanki söylediklerine kani olmuş gibi göründüm. Daha sonra Semâ'nın Vehiyyesi'nin subutuna dair bana deliller getirmeye başladı. Sözleri arasında Kur'ân'ın şu sözlerini söyledi: "Her ge-

71. Kur'ân Âli İmrân sûresi 103. ayette geçen iki kelime: "Sefa-Hufra= uçurumun kenarı.

niş ve en çok bilendir ⁷² Ve bana evamla şöyle dedi: Bil ki Ali (kelimesi) üç harftir. Bunun gibi Sema (gök), şafak (tanyeri), Lem (parlaklık), Kavs-ı Kuzh (gökkuşağı) kelimeleri de üçer harflidir. ⁷³ İşte bu husus, mezhebimizin doğru olduğuna açık bir delildir" Bu şeyh, şehâdet süresi olan "ed-Düstur'da geçen şu sözü okudu: "İlhata edilemez, kuşatılamaz, anlaşılamaz ve görölmez. Ey yavrum bil ki, Ashab-ı Kehf'in köpeği (Kıtmır) Ali b. Ebi Talib'in zâtıdır. Bu köpek zalim Dakyanus'tan kaçan Yedi Gence bunların emânetini görmek ⁷⁴ ve onları imtihan etmek için görünmüştür. Bu Yedi Genç ona iman ettiklerinde Semâ'ya yükseldiler ve yıldızlara dönüştüler. İsrâil oğullarına ise "İnek" şeklinde göründü. ⁷⁵ İsrâil oğulları çok günah işlediklerinden, nerdeyse yer yarılıp onları yutacaktı. O'na (ineğe) imân edenler kurtuldu, şekte kalanları ise, Kârûn'u ve dostlarını yutmuş olduğu gibi, yer yuttu. Çünkü bunlar O'nu tanımamışlardı. Sâlih'in kavmine de "Dişi Deve" şeklide göründü. Sâlih'in kavmi O'nu kesti. ⁷⁶ O'nu, inkâr ettiklerinden dolayı kestiler, bu yüzden helâk oldular ve şehirlerinin altı üstüne geldi. O'nun sayısız daha birçok zuhûru vardır."

Bu şeyhin yanından ayrıldıktan sonra, seçmiş olduğum sözlerini yazmaya başladım. Kendi kendime dedim ki; "Ruhları alan şu meleği gözetlemeliyim." Kısa bir müddet sonra, bir ak-rabamız bize gelmişti. Bize, ölüm hallerinden bahsetmeye başladı. Başka bir akşam üstü de ben onlara gitti. Orada, ruhun or-

72. Kur'ân Bakara, 2/ 115

73. Bu kelimelerin Arapçaları üçer harften oluşmuştur.

74. Yâni, imânları ve sırlarını koruyup koruyamadıklarını görmek!

75. Kur'ân/ Bakara Sûresi, âyet 67

76. Kur'an, Araf Suresi, 77. ayet.

taya çıkması hususunda bir tartışma ile karşılaştım. Bu hususta onlarla konuşmamın tam fırsatı idi.

Ben bir yıldızı gözetliyordum. Bu yıldız nasıl oluyordu? Acaba bir insan öldüğünde, Yıldız da yerinden ayrılıp gizleniyor mu idi? (Halbuki) bir kişi ölünce; yıldız yerinde duruyordu! Sonra düşünmeye başladım ve kendi kendime dedim ki; "Dünyada insan çoktur bunların her gece, ancak çok az bir kısmı ölmektedir. Bu da aşağı yukarı üçyüz insan kadardır. Şâyet şu yıldız, rûhları alanın zâtı olsa; ben onu her gece ve her saat ruhları almakla meşgul olur görürdüm." Bu yıldız tekrar gözetlemeye başladım, onu her gece üç-dört saat gözetliyordum. Fakat, şeyhin, bana daha önce bu hususta söylemiş olduğu şeylerin doğruluğunu görmedim. Sonurda Nusayrî Mezhebinin yalancı bir mezhep olduğuna kanaat getirdim.

Daha çok; Kelb'e, İneğe ve Deve'ye ibadet etmeleri sebebiyle kendime kesin olarak şöyle söyledim: "Şüphesiz ilk vesenîler, bu tâîfeye nazaran daha fazhiletlidir. Çünkü o vesenîler, altından ve gümüşten ilahlar yapıyorlardır. Bunlar ise; ilâhın, kendilerinde akıl olmayan köpekte, inekte ve devede olduğuna inanıyor. İşte bu yüzden, bu mezhepten nefret etmeye başladım. Toplantılarına gitmekten, kendi şereflileri adına kestikleri kurban etlerinden yemek yemekten vazgeçtim. Benim bu durumumu hissettiklerinde; beni yok etmek için fırsat kollamaya ve peşime adamlar takmaya başladılar. Ben de onların bu durumunu anlayınca, korkup kaçtım ve kendimi onlardan korumaya başladım.

Bunlar, daha sonra bu işten vazgeçip; beni taltif etmeye ve kendi kadınlarını süsleyip bana göndermeye başladılar. Böylece

aklımı çelmek ve mezheplerine taata yönelmemi istiyorlardı. Bir gece bir imam gelip, deki ki: "Ey çocuğum atalarının dinine geri dön! Biz sana, ne ihtiyacın varsa veririz. Seni istediğin kızla evlendirebiliriz. Bizim sırlarımızı avâmın arasına yayma! "Ben de ona dedim ki: Olmaz. Hayır! Siz köpeğe, ineğe ve deveye ibâdet ettiğiniz müddetçe; ben size uymam. Ne zaman ki bunları aranızdan kaldırırsınız; ben de size o zaman dönerim." Kendilerine dönmemden ümitlerini kestiklerinde yandaşlarına haber vererek şöyle anlaşımlar: "Şüphesiz bu, sapıtmış ve Husaybî Diyâneti'ni yalanlamıştır." Bunlar, kadınlar arasında da yayılıyordu. Benim bu durumumu işiten Kilâzîler beni aralarına davet ettiler ve bana çok nasihat ettiler. Bana şöyle diyorlardı: Şüphesiz ki Husaybi diyanetini açığa çıkaran herkes helak olmuştur ve kötü şekillere girmekten kurtulamamıştır. Seni atalarının mezhebine uymaktan vazgeçiren nedir? Ben de şöyle cevap verdim: "Beni vazgeçiren şey Ashabı Kehf'in köpeğinin, Ali b. Ebî Tâlib'in zatı olduğu inancıdır. Ben düşündüm ki köpek bütün gruplara göre pistir ve köpek ancak köpek yavrusudur. Çünkü köpek, köpekler silsilesinidendir. Fakat haşa ki fadıl bir imam köpek sûretine nasıl hulûl etsin!" Bu sözlerimi işittiklerinde bu itikadın böyle anlaşılacağını söyleyerek şöyle dediler: "Şüphesiz bu, bizim görüşümüzde yoktur. O köpek, Selman el-Farisi'dir. Nitekim Tusi'nin "Ayniyye'sinde ve "Cudulu'n-Nurani" kitabında bu durum böyle anlatılmaktadır. Eğer sen kurtulmayı istiyorsan, biz sana hak dinini irşat ederiz. Ben de "Evet benim de gayem zaten bu, başka bir gayem yok" dedim. Bunu tefsir etmek üzere Şeyh Hasan Ketübü adlı biri kalktı. Bu adam Lazkiye eyaletinden idi ve Adana'da bulunuyordu. Bana şöyle dedi: "Ey

Çocuğum, eğer babalarının mezhebini terk edip, bizim mezhebimize girersen, kötü şekillere girmeyeceğine; bilakis ruhunun nurlu yıldızlar arasına yükseleceğine kefil oluyorum. Hakiki İman kendisinde olan bizim mezhebimize girersen, bu böyle olacaktır. "Ondan bu cesareti görünce, sanki Cennetin anahtarları elime verildi ve kalbim hızlı hızlı atmaya başladı. Mezheplerine girmeye razı olup; "Peki ben razı oldum" dedim. "Fakat senin kefaletinin sabit olması şartıyla" dedim. Bunun üzerine peki diye cevap verip şöyle söyledi: "Benimle senin aranda Allah ve Melekleri şahit olsunlar ki sen kötü bir şekle girmeyeceksin. Eğer girersen, buna ben bedel olacağım". Bundan sonra yanlarında dokuz ay kadar kaldım, ve aralarında imamın kızı ile nişanlandım. Kızın ismi Zinet b. Tu- en-Şeyh Yusuf el-Boğa idi. Bu kız babasının gizli bir kitabını çalıp bana verdi. Bu kitapta bunların Şimali ortaklarının hurafelerinden, daha ziyadesini gördüm. Bu durumu görünce bunlardan da deliller istedim. Bana bir müşidleri gelip "El-Reşade"yi öğretti. Şimaliler ile bunlar arasında sadece iki fark vardı. Birincisi Kilaziler Kamer'in Mânâ olduğuna inanırlar buna şu sözü delil gösterirler: "Bilki Kamer'de bulunan siyah çizgiler Beşer gibi bir şahıstır. Onun iki eli, iki ayağı, bedeni ve bedeni üzerinde de başı vardır. Başının üzerinde ise bir taç ve elinde de Zülfikar Kılıcı vardır. İkinci fark: Bunlar (Kilâziler) Şimalilerin zıddına olarak, Semanın Selman el-Farisi olduğuna inanırlar. Çünkü Şimaliye, Semanın Mana olduğuna Kamer'in ise Selman el-Farisi olduğuna inanmaktadır. Nitekim bu hususları daha önce zikretmiştik.

Sonra, Kamer'e ibadetin subutu için Kur'ândan deliller getirmeye başladı. O söz de şudur:

O, her gün bir durumdadır".⁷⁷ Bunu şöyle tefsir etti: "Şüphesiz bu durum gerçekten Kamer'e uymaktadır. Çünkü Kamer her gün bir çeşit görünür. O hergün azar azar artar, belli bir zamana kadar da azar azar eksilir ve sonunda Hilal şeklini alır. Fakat o gerçekte değişmez. Biz başlangıçta Melekler arasındayken, vakta imtihan olmuştuk ta ve bizden ilk günahlar sadır olmuştur. İşte biz bu yüzden ondan perdelendik, ve o bize şöyle demişti: "Sizin dünyaya inmenizi istiyorum". Bizde ona şöyle cevap vermiştik: "Bizi burada bırak Yarab. Sana Hamd ederek tesbih ederiz." Bunun için Melekler arasında bu dünyaya inmiştik ve böylece onu görmekten perdelenmiştik. Onu bu çisimlerimizde kaldığımız müddetçe müşahade edemedik." Sonra bana Nur Sûresinden şöyle bir ayet okudu: "Allah göklerin ve yerin Nur'udur".⁷⁸ Semaları, yedi büyük alemin mertebeleri olarak, yeri de, yedi küçük alemin mertebeleri okarak tefsir etti. Bunun da zikri Selam Sûresinde geçmişti. Sonra Nuh Sûresinden bir ayet okudu, ayet şudur: 'Kamer'i orada bir nur olarak kıldı'. Dedi ki: Bu ayet de daha önceki ayeti doğrulamaktadır. O ayet şu idi. (Allah yerin ve göklerin nur'udur.) Şüphesiz bunlar Kamer'e işaret etmektedir." Bunun üzerine ben de ona şöyle cevap verdim: Allah Kur'ânda Güneşi, ay'ı ve yıldızları sizin emrinize verdi." ⁷⁹ demedi mi? Ben böyle söyleyince ağzını açıp Kur'an'da musahhar olarak geçen bütün güneş, ay ve yıldızlara küfretti ve dedi ki: Ey çocuğum şüphesiz bunlar (yani senin okuduğun ayette geçen güneş, ay ve yıldız Ebu Bekir, Ömer ve

77. Rahman Sûresi (55)/ 29. ayet

78. Kur'an / Nur suresi ayet 35

79. Bkz. Kur'an: Râ'd (13)/2; İbrahim (14) 33; Nahl (16)/12; Hacc (22)/65; Lokman (31)/20, 29; Fatır (35)/13; Zümer (39)/5; Câsiye (45)/13.

Osman'dır. O da şudur: Nebi Muhammed, mihrabda idi. Yanına Ebu Bekir ve Ömer gelince onları şöyle selamladı: "Merhaba ey beldelerin güneşi ve ay'ı". Sonra dedi ki: "Ey çocuğum Kamer, Ali b. Ebî Tâlib'in zâtıdır. Nitekim 'Ed-Dustur' kitabında ve 'Mananın zuhuru güneşin aynındandır' sözünde ve yine aynı şekilde 12'inci Sûre olan İmamiyye de geçen "Arılar Emiri"nden zulmetin lambası olan Ali b. Ebi Tâlib" denildiği gibi..

Bende ona şöyle cevap verdim: "Ey Seyyid! el-Husaybi divanında, "Ey kaybolmayan zahir" demedi mi? Oysa Kamer kayboluyor". Bunun üzerine bana şöyle dedi: Şüphesiz o görünen nurlarından ayrı değildir. Kamer kaybolursa güneş de zahir olur, güneş ve kamer kaybolursa yıldızda zahir olur. Buna delil şudur ki, Kamer kelimesi üç harflidir. Şems üç harflidir. Necm yine üç harflidir. Ali b. Ebi Talib bunlarda zahir olur. Çünkü Ali üç harfli bir isimdir. Sonra eğer sen salatı istersen ve bulutlar vasıtası ile güneş, ay ve yıldızı bulamazsan, yanında gümüş bir dirhem taşıman gerekir. O zaman 16'ıncı Sûreyi okuyup bu yuvanlık kuruşa bakarsın! Çünkü bütün mürşitler böyle beyaz bir kuruş taşımışlardı ve onsuz da ibadet yapmazlardı. Nitekim Seyyidimiz el-Şeyh Hasan b. Mekzun es-Sincari, Kasidesinde bu hususta iki beyit söylemiştir.

Sonra bilki Kur'ân da zikredilen inek Ali b. Ebî Tâlibtir, Salih'in devesi yine odur. O, her asır insanlarını imtihan etmek için bu iki sıfat üzere zahir olmuştu. Ashabı Kehf'in köpeğine gelince, o Selman el-Farisi' idi. Bu, onsuz kurtuluşun imkansız olduğu bir yoldur. El Farzul-Lazım Vel Hakkul-Vacip'in Takdimi bundan sonra senin için caizdir.

[Müellif Süleyman el-Adanî başından geçen hadiseleri şöyle anlatıyor:]

Birkaç gün sonra Antakya'nın bir köyü olan Vadi el-Harp adlı bir köye misafir oldu. Orada seçkin bir şeyhe rastladım, beni kendi evine davet etti. Gece olunca boş bir odaya benim için bir yatak açtılar. Saat ikiye doğru idi. Birden bire kapı çalındı. Kapıyı açıp baktığımda baktımki bir kadın... İçeriye girdi ve kapıyı kapattı ve yanıma sokuldu. Ben bu işten şaşkına dönmüştüm ve bu kadının maksadının ne olduğunu bilmiyordum. Biraz sonra benimle konuşmaya başladı ve dedi ki: "Yoksa, El-farzul-lazım Vel Hakkul Vacib'i kabul etmiyormusun?" bu sözü söyleyince, Mürşit İmamın bana söylediği sözler aklıma geldi. Bu durumda anladım ki; El-Farzul-Lazım Vel Hakkul-Vacip imamların bazılarının bir başkasına kendi kadınlarını takdim etmesiymiş. İkinci gün düşünmeye başladım. Kendi kendime dedim ki, "Ben imamlarının kızına nişanlıyım. Şayet bunların bir şeyhi bana misafir gelirse; el-farzul-lazım Vel Hakkul-Vacip'e göre ben de ona nişanımı takdim etmem gerekecek. Bu benim için gerçekten zor bir durumdu. Ve bu işi gerçekten ebediyyen yapamazdım.

[Müellif Süleyman el-Adanî buraya gelince, okuyucusunun dikkatini çekmek için şöyle devam ediyor]:

Ey bu kitabı okumakta olan kişi! Şüphesiz bu iş, Şeyh Ali Sakvabi'nin şehadetiyle, onların indinde gerçekleşmiştir. Ayrıca, bir Ermeni meliği olan Hoca Yâkub ile Rum ve Ermenilerden onbeş kişinin huzurunda anlatıldı. Aynı şekilde bu şehadet, başka bir imama da takdim edildi.

İşte bu zikredilen sebeplerden dolayı; mezheblerinden ay-

rıldım, Ehlimin ve akrabalarımın arasına dönünce; akrabalarım çok sevindi. Mezheb hususunda bende hâsıl olan şekkin seb-ebini ve sırrını bana sordular. Ben de onlara, bu mezhebin saç-malıklarını anlattım. Bunun üzerine bana şöyle dediler: "Şâyet bu hususta şüphe içerisinde isen; insanlar arasında kendini belli etme. Çünkü senin haricindekiler, senin gibi şüphede olmayıp; kendilerine göre inanıyor! Bir gariplik ortaya çıkmaması için, toplandılarımıza girdiğinde; eğil, kalk, fakat bir dua okuma. Böyle yaparsan; nefsin ve rûhuna emin olursun." Onların bu sözlerini doğru buldum ve "öyle olsun" dedim.

Daha sonra köylüler kendi aralarında müşâvere edip; beni belki kendi mezheplerine tekrar meylederim diye; güzel bir kız ile evlendirmeye karar vermişler. Sonra evlendim. O zaman tak-riben yirmiüç yaşında idim.

Bir müddet sonra, kestikleri kurbanların etlerinden yemed-iğimi ve toplantılarında da dualarından herhangi birşey ok-umadığımı hissettikleri zaman çok kızmışlar. Artık durumum ortaya çıkmıştı. Onlarla münâkaşa etmeye başladım. Onlara şöyle diyordum: Sizin bu diyânetiniz Kur'ân'a zıttır. Çünkü Kur'ân şöyle der: "Kitapta açıkladığımız şeylerden sonra, in-sanlar için bir yol gösterici ve beyyinelerden indirdiklerimizi gizleyen kimselere, Allah'ın lâneti ve lânet edenlerin lâneti ol-sun!).⁸⁰ Eğer, sizin bu diyânetiniz doğru bir yol ise, niçin onu gizliyorsunuz? Bu lânete uğrama ihtimaline nasıl cesâret edeb-iliyorsunuz?! Sonra yine biliniz ki, her ilâh kendine ibâdeti in-sanlardan gizlemeyi emreder dersiniz; bu, ancak iki maksattan biri için olur: Yu, bu ilâh başka bir ilâhtan korkmaktadır ve

80. Kur'an/ Bakara (2)/ 159.

onun kısâsından çekinmektedir, veyahut ta aldanmaktadır. Bu ise , insanların yaratanına lâıyk olmayan bir durumdur. Yarat-tıklarından korkan veya aldanmış bir ilah; âdil bir ilâh değildir ve bu bozuk şeriatı yayarsa; bozguncu demektir. Bunun için, kendisine iman etmeyenlere azab etmemesi gerekir. Azab eder-se, zulmetmiş olur. Böyle bir inanç, küfürdür. Yer ve gökler bile, böyle bir durumdan korkar. Yine, şâyet siz, vahşi ve vahşi olmayan hayvanlara ibadet etmiş olsaydınız; şu ânki hataları-nızın en hafifini işlemiş olurdunuz! Halbuki siz, şerefli insan-ların ruhlarının hulul ettiğine inanarak; bunların ruhlarını ker-letiyorsunuz. Bütün peygamberleri inkar edenler dahi, sizden daha faziletlidir. Çünkü siz nebilerin ilah olduklarına inanıyor-sunuz. Bununla beraber; yemiş, içmiş, evlenmiş ve çocuk edin-miş bu nebilere sövüyorsunuz. Ayrıca bu şekilde inanmış olan-lara da sövüyorsunuz. Halbuki siz, böylece hem nebilere, hem de bütün mü'minlere iftira etmiş oluyorsunuz. Çünkü her nebi, bir diğerinden sonra gelmiş ve kendisinden öncekileri izah et-miştir. Yemişler, içmişler, evlenmişler ve çocuk sahibi ol-muşlardır. İşte bu yüzden sizin küfrünüz, şeytanların küfrünü geçmiştir. Çünkü şeytanlar, bu işe cesaret edemezler.

Kur'ân, sahabeyi sevmeyi emreder. Nitekim Haşr Sûresi'nde (onlardan sonra gelenler: Rabbimiz, bizi ve bizden önce inanmış kardeşlerimizi bağışla.....)⁸¹ denmektedir. Keşke siz muhab-betsiz ve istiğfarsız olarak onları terketmiş olsaydınız; bilakis, üstelik siz ve hanımlarınız onlara sövmeden cünüplükten te-mizlenemeyeceğinizi sanarak; çoğuna küfrediyorsunuz! Dokuz

81. Kur'an /Haşr Suresi, âyet: 10. Âyetin devamı:.. "Kalbimizde mü'minlere karşı kin bırakma."

İslamı
Erdi
✓

tanesine, "müfsidler" deyip, bunların üçüne, "şeytanın zâtı" diye itikad etmiyorsunuz. Bu üçünün ikisine ise; "birbirleriyle nikahlandılar" diyerek iftira ediyorsunuz. Ayrıca, "bu ikisinden biri diğerine gebe kaldı ve can çekişerek bir kız çocuğu doğurdu" diyorsunuz! Halbuki Kur'an onları, Tevbe Suresi'nde şöyle medhediyor: "(Bütün genişliğine rağmen yer onlara dar gelerek; nefisleri kendilerini sıkıştırıp, Allah'tan başka sığınacak kimseleri olmadığını anlayan savaştan geri kalmış üç kişinin de tevbesini kabul etti. Allah, tevbe ettikleri için onların tevbesini kabul etmiştir. Çünkü O, tevbeleri kabul eden ve çok merhametli olandır)".⁸² Buna rağmen niçin onların itikadını terkettiniz ve üstelik bunun Allah'tan olduğuna inandınız? Sonra Kur'an, Ramazan ayında oruç tutmayı emrettiği halde, siz buna muhalefet ederek ve üstelik bu muhalefetinizi de fazilet bilerek, oruç tutan herkese küfrediyorsunuz. Bu oruç hususunda sizin âlimleriniz ihtilaf etmişlerdir. Bir kısmı; "salat ve oruç, bunları gizlemek demektir" dedi. Bir kısmı; "oruçlu iken fahşa ve münker olmaz. Bu yüzden fahşa ve münkeri yapmak diğer aylarda helâldir" dedi. Bir kısmı ise; "kişinin, bu ayda kendi hanımından uzak durması demektir" dedi. Halbuki bu, Kur'an'ın şu âyetine aykırıdır: "Oruç gecesini hanımlarınıza yaklaşmak size helâldir..."⁸³ Yine, Kur'an, Beyt'i haccetmeyi emrediyor, siz ise bunu yasaklıyor ve oraya giden herkese sövüyorsunuz. Nitekim bu husus sizin Kitâb el-Mecmu'unuzda mevcuttur.

82. Tevbe suresi / 118. Müellif ayetin bir kısmını almış. Biz tamamladık. (Çev)

83. Kur'an: Bakara (2)/ 187.

Buna göre siz; Ramazanda oruç tutmadığınız, namağ kılmadığınız, Beyt'i haccetmediğiniz, mescidlere gitmediğiniz halde; nicin, yalancılıkla ve nifak olarak müslüman olduğunuzu iddia ediyorsunuz?

Bu mev'izayı anlattıktan sonra, gayzdan neredeyse patlayacaklardı. Ben, onların bu durumunu hissedince şehirden kaçtım. Antakya Sancağı'nda meşhur bir zat olan; muhterem Süleyman eş-Şemmas'ın yanında bulunan Kitâbu'l-Celil'i⁸⁴ elde edinceye kadar, Tevrat ve İncil'i araştırmaya başladım. Bu kitabı ondan isteyince, bana onu hediye etmişti. Bu kitabı iyice müteââlaa ettikten sonra iyice anladım ki Tevrat kitapların anasıdır, bütün grupların doğruluğuna şehâdet ettiği bir kitaptır. Bundan sonra bu kitaba inanıp, mucibince yürümeliyim dedim. Artık benim de ilâhım olan İsrâiloğulları'nın ilâhı ile, onların ahidleşmiş olduğu gibi ahidleşmeliyim deyip, onlar gibi ahidleştim. Sonra, benim elimde bulunan bu kitap ile Yahudi Tevrat'ına karşılaştırmalıyım dedim. Bunun üzerine İbrâni kıraatını (okuyuşunu, dilini) öğrenmeye başladım. Sonunda gördüm ki bu kitap, İbrâncesine muvâfıktır. Artık bundan sonra başka ilahlara uymayacağıma dair, İsrailoğulları ile tekrar tekrar ahidleştim. Rabbi terk ettiklerinde, İsrailoğullarının kullanmış oldukları hurmetleri ve lânetleri ben de yaptım. Kendim için onları ben de kullanmış oldum. Şüphesiz ben, İsrail ilâhına, (o zamanlar) Rabb'siz inandım.⁸⁵ Sonra Tevrat'ı iyice incelemeye koyuldum. Acaba Allah, yabancıları (bu dine) kabul ediyor muydu?

84. Tevrat

85. Buradaki "Rab"; Yahudilerin kendi din adamlarına verdikleri addır.

İslamın 3. bölümü
↓
tanesine, "müfsidler" deyip, bunların üçüne, "şeytanın zâtı" diye itikad etmiyorsunuz. Bu üçünün ikisine ise; "birbirleriyle nikahlandılar" diyerek iftira ediyorsunuz. Ayrıca, "bu ikisinden biri diğerine gebe kaldı ve can çekişerek bir kız çocuğu doğurdu" diyorsunuz! Halbuki Kur'an onları, Tevbe Suresi'nde şöyle medhediyor: "(Bütün genişliğine rağmen yer onlara dar gelerek; nefisleri kendilerini sıkıştırıp, Allah'tan başka sığınacak kimseleri olmadığını anlayan savaştan geri kalmış üç kişinin de tevbesini kabul etti. Allah, tevbe ettikleri için onların tevbesini kabul etmiştir. Çünkü O, tevbeleri kabul eden ve çok merhametli olandır)".⁸² Buna rağmen niçin onların itikâdını terkettiniz ve üstelik bunun Allah'tan olduğuna inandınız? Sonra Kur'an, Ramazan ayında oruç tutmayı emrettiği halde, siz buna muhalefet ederek ve üstelik bu muhalefetinizi de fazilet bilerek, oruç tutan herkese küfrediyorsunuz. Bu oruç hususunda sizin âlimleriniz ihtilaf etmişlerdir. Bir kısmı; "salat ve oruç, bunları gizlemek demektir" dedi. Bir kısmı; "oruçlu iken fahşa ve münker olmaz. Bu yüzden fahşa ve münkeri yapmak diğer aylarda helâldir" dedi. Bir kısmı ise; "kişinin, bu ayda kendi hanımından uzak durması demektir" dedi. Halbuki bu, Kur'an'ın şu âyetine aykırıdır: "Oruç gecesi hanımlarınıza yaklaşmak size helâldir..."⁸³ Yine, Kur'an, Beyt'i haccetmeyi emrediyor, siz ise bunu yasaklıyor ve oraya giden herkese sövüyorsunuz. Nitekim bu husus sizin Kitâb el-Mecmu'unuzda mevcuttur.

82. Tevbe suresi / 118. Müellif ayetin bir kısmını almış. Biz tamamladık. (Çev)

83. Kur'an: Bakara (2)/ 187.

Buna göre siz; Ramazanda oruç tutmadığınız, namağ kılmadığınız, Beyt'i haccetmediğiniz, mescidlere gitmediğiniz halde; nicin, yalancılıkla ve nifak olarak müslüman olduğunuzu iddia ediyorsunuz?

Bu mev'izayı anlattıktan sonra, gayzdan neredeyse patlayacaklardı. Ben, onların bu durumunu hissedince şehirden kaçtım. Antakya Sancağı'nda meşhur bir zat olan; muhterem Süleyman eş-Şemmas'ın yanında bulunan Kitâbu'l-Celil'i⁸⁴ elde edinceye kadar, Tevrat ve İncil'i araştırmaya başladım. Bu kitabı ondan isteyince, bana onu hediye etmişti. Bu kitabı iyice müteââlaa ettikten sonra iyice anladım ki Tevrat kitapların anasıdır, bütün grupların doğruluğuna şehâdet ettiği bir kitaptır. Bundan sonra bu kitaba inanıp, mûcibince yürümeliyim dedim. Artık benim de ilâhım olan İsrâiloğulları'nın ilâhı ile, onların ahidleşmiş olduğu gibi ahidleşmeliyim deyip, onlar gibi ahidleştim. Sonra, benim elimde bulunan bu kitap ile Yahudi Tevrat'ına karşılaştırmalıyım dedim. Bunun üzerine İbrâni kıraatını (okuyuşunu, dilini) öğrenmeye başladım. Sonunda gördüm ki bu kitap, İbrânicesine muvâfıktır. Artık bundan sonra başka ilâhlara uymayacağıma dair, İsrailoğulları ile tekrar tekrar ahidleştim. Rabbî terk ettiklerinde, İsrailoğullarının kullanmış oldukları hurmetleri ve lânetleri ben de yaptım. Kendim için onları ben de kullanmış oldum. Şüphesiz ben, İsrail ilâhına, (o zamanlar) Rabb'siz inandım.⁸⁵ Sonra Tevrat'ı iyice incelemeye koyuldum. Acaba Allah, yabancıları (bu dine) kabul ediyor muydu?

84. Tevrat

85. Buradaki "Rab"; Yahudilerin kendi din adamlarına verdikleri addır.

[Müellif Süleyman el-Adanî, bundan sonra Yahudi dinine giren yabancıların durumu hakkındaki Tevrat ifadelerini zikretmiş; bunun üzerine, birçok nebinin İsrailoğullarından geldiğini görmüş, bu peygamberlerden bazılarının anlattığı konuyla ilgili gördüğü güzel sözlerini eserine dercetmiştir. Daha sonra, Tevrat'ın Eski Ahit kısmında bir Mesih'in geleceğinin müjdelenmiş olduğunu görünce; bu Mesih'in nerede ve hangi millet içerisinde zuhur edeceğini araştırmaya başlayan müellif; nihayet Kitab el-Mukaddes'i görünce; o mesih'in Kudüs'ten zuhur edeceğini anlamış olduğunu ifade etmiştir. Neticede "Seyyid Mesih'e inandığını kaydeden Süleyman el-Adanî, daha sonra Adana'ya akrabalarının arasına döndüğünü, bu dönüşünde de, Yahudi olduğu haberlerinin Nusayrîler arasında yayıldığını, fakat kendisinin Yahudilerin sırları hakkında onlara birşey konuşmadığını ifade etmiştir. Müellif şöyle devam ediyor:]

Daha sonra birgün, o şehir ahâlisinin âdeti üzere yaylamak için Tarsus'a gittim. Şehrin dışında ve ismi Kozna olan bir köye geldim. Orada, Hasan Sultan adlı bir arkadaşım vardı. Onunla buluşunca beni kendi evine misâfir etti. Benim durumumu biliyordu. Bu yüzden beni gayet iyi bir şekilde karşıladı. Sonra köyün ileri gelenlerini evine dâvet etti. Bize içkiler ikram edildi. İçki içtiğimiz esnâda, benim durumumu bilen bir grup gelip, ev sahibine durumumu gizlice bildirmişler. Ben bu durumu hissedince; bana eziyet etmelerinden korkarak, sanki def-i hâcet için çıkıyormuşum gibi, aralarından dışarıya çıktım. Kaçmak için fırsat bulunca da kaçtım. Kaçtığımı anladıklarında, beni yakalamak için yaklaşık dört kişi peşime düşmüş! Ben o esnâda kaçarken, onlar izimi arıyorlardı. O anda bir de baktım ki, önüm-

de sanki kovulmuş gibi bir adam duruyor! Meğer bu adam, çalmış olduğu kavunu cübbesinin arasında saklıyormuş.. Beni görünce kaçmak için fırladı. Ben bu adamın hâlini izlerken, bir de baktım ki bizi, yol kenarında üç kişi gözetliyor! Bunların-beni arayan şahıslar olduğunu anladım. Birden bire; "İşte bizim sırrımızı açığa çıkaran adam o.." diyerek bağışmaya başladılar. Beni yakalamak için çevremi sardılar. Bunlardan kurtuluş olmayacağını anlayınca; bu esnada uzaklaşmakta olan hırsız göstererek; "ey sizin dışınızdaki köpekler, sırrımızı açığa çıkaran adam işte o!" diye bağırdım. "Niçin onu yakalamıyorsunuz?" dedim. Bunun üzerine beni yakalamaktan vazgeçip, o adamın peşine düştüler. Ben ise ormana kaçıp, gizlendim. Kurtuluşuma vasıta olan hırsızla o adamların arasında neler geçtiğini bilmiyorum.

Onlardan böyle bir tuzak görünce tekrar Adana'ya gittim. Burada Nusayrîlerden ve kendisi Antakya'nın Dersuniye köyünden olan Şeyh İsmâil b. Kuhl adlı biri bana gelerek şöyle dedi: "Ey fûlan, eğer sen bizim hakiki olan diyânetimizi batıl olarak görüp terkettiysen; bizim aramızda iken icra eylediğin namazlarının (salatlarının) hayrını bana sat!" Ben de "hepsini sana karşılıksız olarak verdim" dedim. O ise; hayır, bilakis, satışın sâbit olması için para ile olması gerek" dedi. Ben de ona, Nusayrî iken aralarında icra eylediğim salatlarımı yedibuçuk kuruş gibi ucuz bir fiatla sattım! O buna sevindi ve bana "sen bu salatlar vasıtasıyla kurtuluşa erecektin, artık kurtulmaktan mahrum oluyorsun ve salatlarını bana hibe etmiş oluyorsun" dedi. Ben de ona "evet, lâkin Allah, bu sebepten dolayı bana azap ederse, bu azabımın müsebbibi sen olmuş olursun" dedim. O bu

şarta razı olup çekip gitti. Sonra bu şeyhin bir komşusu daha bana geldi. İsmi Şeyh İbrahim b. Hâtun olan bu zat ta; kendilerinin ölmüş bulunan şerefli kimseleri adına kesmiş olduğum kurbanların sevabını bendén satın almak isteyince, ben de ona bunları yirmibeş kurşa sattım. Sonra bana, şereflieleri adına kurban ettiğim hayvanlar vasıtasıyla elde etmiş olduğum sevapları bana hediye etmekle, onların şefaatinde mahrum oluyorsun" dedi. Ben de ona şeyh olan komşusuna daha önce söylemiş olduğum sözleri söyledim.

İşte Nusayrîler, kendi mezheblerinden ayrılan kişiyle böyle bir alış-veriş yaparlar. Onu, salatlarının sevabını almadan bırakmazlar.

Sonra Nusayrîye, benim adımı da sövülenler arasına koyup; bana lânetler ve suçlamalar ıtlak eylemişler. Beni gizlice katletmeye karar vermişler. Fakat bu durum ortaya çıkarsa katlimin bedelini ödeyeceklerini bilmiş olduklarından; Şeyh Sâlih Efendi b. Semre bu işten onları menetmiş ve "şüphesiz bu adam bizi terketti. Onun yanında bundan sonra salatlarımızı anmak küfürdür. Ona bir hile yaparsak, kanının bedelini bizden alırlar. Şâyet sırrımızı insanlar arasına yayarsa; biz de bu sırrın sahibine tevessül ederiz, o da onun kalbini, sırlarımızı açmasından dolayı kör eder" demiş.

Bir müddet sonra, o sıralarda Adana vilâyetinde bulunan muhterem Hoca Yuhanna Tarrad'a rastladım. Ona bütün durumlarımı anlattım. O da bana "artık sen bu şehirde kalamazsın, çünkü Nusayriye burada çok kuvvetlidir. Ben, senin Beyrut Şehri'ne gitmeni tavsiye ediyorum, benaberinde mektup ta gönderirim" dedi. Ben de onun bu görüşünü kabul ettim. Sonra

Seyyid Hoca Mihail'e ait "İncil'e Taata Delil" başlıklı kitabı ele geçirdim ve bunu çok okuyup, müellifine de çok teşekkür ettim.

Bundan sonra bende bir açılma hasıl oldu. Sonra durumumu yaydım. Allah'ın nîmetiyle Mesihî (Hristiyan) olmuşum. "Kim beni insanların önünde diriltti ise, göklerde Baba'nın önünde de o diriltilsin" diye bu güzel sözle (dua ettim). Artık Nusayrî diyanetini de açmaya başladım. Kendimi Allah'a teslim etmişim. Öldürüleceğim diye de kimseden korkmuyordum. Zaten buna kimsenin gücü de yetemezdi. Ümmetlerin değişmesinden ve onların tahriklerinden korkmuyordum.

Nusayrîlere, kendilerinin veseñi (putperest) olduklarını açıklayan mektuplar göndermeye başladım. Bu mektupların etkisiyle, avam, havâssın üzerine yürüyerek, doğru yolun ne olduğunu onlara sormuşlar! Onlarla böyle mücadeleye devam ediyordum. Nihayet benim yanıma geldiler ve bana iltifat ederek şöyle konuşular: "Sebt'ine dön. ⁸⁶ " Sebt'i korumayan kimsenin, semaya giremeyeceğine dair yemin ediyorlardı. Çünkü bunlar, ben Yahudi iken kendilerinin sırlarından hiçbirini açmadığımı, fakat Mesihî olunca, kendileriyle mücadeleye başladığımı ve mektup dahi gönderdiğimi biliyorlardı. İşte bu yüzden, Yahudi dinini bana mülâtefe ile övüyorlardı. Bana yalancı rüyalarını anlatıyorlardı. Meselâ: Hâzırılıye kasabasından Şeyh Mahsur (Şeyh İbrahim) uykusunda iken şöyle bir rüya görmüş: Kıyâmet kopmuş, ölümler kabirlerinden kalkmış, bütün milletler tek bir millet gibi toplanmışlar. Önce müslümanlar, kendi nebilerinden şefaât dilemişler. O (Muhammed) ise bunları kov-

86. "Yani Yahudi ol" demektir. Çünkü Sebt (Cumartesi) Yahudiliğin kutsal günüdür.

muş ve onlara; "ey kafirler siz ateşin azabına gidin, çünkü siz sadece bana salat getirip, diğer nebileri terkettiniz." demiş. Bundan sonra Nasara Mesih'ten yardım dilemiş Bu da onları aynı şekilde kovmuş ve "ey lânete uğramışlar gidin! Çünkü ben size gusl ve abdesti emrettiğim halde, siz bunları terkettiniz" demiş. Bundan sonra da Nusayriler, Muhammed b. Nusayr ve Seyyidler Hamdan el-Husaybi'den şefaât dilemek üzere gelmişler. Bu ikisi de bunlara, "Bizden uzaklaşın, çünkü biz kendi nefislerimizi bile kurtaramıyoruz" diye bağırılmışlar. En son olarak Yahudiler gelmiş. Mûsâ ve kardeşi Hârûn onlar için ayağa kalkıp şöyle söylemişler: "Merhaba ey sadık ümmetiniz! Cennete, yâni Naîm cennetine giriniz! Çünkü, belalara sabretmekle siz bunu hakettiniz. Oraya, selâm ve emîn olunmuşlar olarak hanımlarınızla birlikte giriniz!"

Bana gelen bu Nusayrî topluluğu sözlerine şöyle devam ettiler:

"Şayet biz, müslümanlardan korkmasaydık ve hüküm kılıcı onların elinde olmasaydı; elbette Yahudi olurduk!" Bunun üzerine ben de onlara "şüphesiz hürriyet, müslümanlara verildiği gibi herkese de verilmiştir. Sizi kimse menetmez. Müslümanlar sizin mezhebinizin bu kadar habîs olduğunu ve kendilerine yaptığınız küfürleri bilselerdi; sizlerin değil Yahudi olmanız, maymunlar bile olmanız onlara zor gelmezdi." dedim. Benden ümitlerini kesince, hüsrânâ uğramış bir halde geri döndüler. Bana; Belâm b. Bâurâ'nın meşveretine benzer bir şekilde, mezheplerine tekrar meyletmem için, en güzel kadınlarını göndermeye başladılar. Daha sonra bana yine gelerek "Yahudi mezhebine (dinine) dön. Biz de sana her sene bin kuruş verelim"

dediler. Ben de onlara şöyle cevap verdim: "Şüphesiz ki mal mülk insana o intikam günü bir fayda vermez. Aynı şekilde insan bütün âlemi kazanmış olsa bile yine faydasızdır. Markas kendini zarara uğrattı. ⁸⁷ Kişinin kendi nefesine hakim olması, bütün şehirleri almasından daha fazîletlidir."

Benden bu sertliği görünce, sırtlan gibi üzerime saldırdılar! Zilhicce ayının onsekizinde yapılan Ğadir Bayramlarında beni katledip, kanımı içmeye ahdettiler. Daha sonra özel şeyhleri kalkıp şöyle dedi: "Ondan uzaklaşın. Biz ona yumuşaklıkla soracağız, belki böylece sırrımızı açmaktan vazgeçer". Sonra yanına gelip, şöyle dediler: "Ey fûlan! Biz senin taifenin çocuklarıyız. Sen ise bizi diğer gruplar arasında yırtıp açtın. Şimdi bizim senden bir hacetimiz var. O da şudur: ve bunun yerine getirilmesini istiyoruz: Şâyet illâ da Mesihi olarak kalacaksan, sırrımızı insanlara açma! Bunun üzerine sana her yıl onikibin kuruş ödemeye, ve her yıl boyunca buğday vesair erzakını vermeye ahdediyoruz!" (söz veriyoruz.)

Onlardan ayrıldıktan sonra, bu husus üzerinde bazı müttaki hristiyanlarla istişarede bulundum. Bana şöyle dediler: "Şüphesiz bu haramdır. Süryânî Nû'mân'dan mal alan Cihzînin başına geleni hatırlasana!" Ben de böylece Nusayrîlerin bana teklif ettikleri rüşveti almaktan vazgeçtim.

Kendi meşveretlerindeki kabulümden vazgeçtiğimi anlayan Kilâzi ve Şimâli grupları toplanıp, beni hakime şikâyet etmişler. Bana böyle bir tuzak kurup, hanımı benden boşattılar! Beni de ellerim boynuma bağlı olarak Şam'a götürdüler. Bana acıması için Allah'a yalvardım Allah duamı kabul eyledi. Bir suçum bulunamıyarak beni serbest bıraktılar.

NUSAYRİYYE'NİN REDDİ HÂTİME

("Şüphesiz ki Allah sübhânehu ve teâla, insanı topraktan yarattı ve ona hayat rûzgârını üfledi"). Bunun üzerine insan canlı olarak nefis sahibi oldu. Ruh, ebdîdir. Cesed ise, fânidir. Günleri; meyleden gölge veya büyüyüp bir müddet sonra da kuruyup savrulan ot gibidir. Günleri, çok olsa yetmiş yıldır; bundan ziyâde, olsa olsa seksen yıldır. Bunun da ekserisi, yorgunluk ve susuz bir insanın hali gibi perişanlık halidir. Böyle yaşlı bir insan; uyuduğu zaman; uykusunda iken suya kandığına dair rüya.görüp, uyandıktan sonra ise kenidini gene susuz gören insanın haline benzer. Yine, rüyasında yemek yiyen, fakat uyanınca kendini aç bulan insanın haline benzer.

Bu âlemde bâtil olan ilahlara bağlanan mağrur bir ihsan, az bir müddet sonra ebedî felâkete düşecektir. Bu dünyada kendi nefisinden fedâkârlık etmeyen kişinin, intikam gününde malları kendisine fayda vermediği halde öne geçmesi nedir? O gün, Allahü Teâlanın insana verdiği mevhîbelerin en büyüğü olan nutkî akıl ile kâmil hasseler, artık Allah'ın önünde bir huccet teşkil etmeyecektir! Şâyet insanın ömrü uzun olsaydı; insana bu uzun ömrü içerisinde bıkkınlık gelirdi. Bununla beraber insan, emlak ve rızıklarla rızıklanmak için çalışıyor. Bu fani dünya, geceleyn uyumak gibidir. Onun teküdü ile beraber o, çok hızlı bir şekilde geçmektedir. Halbuki bütün bunlar terkedilecektir. O halde nasıl olur da ebedî hayat unutulurak bu gibi şeylerle karıştırılır?! Şâyet insan güzel bir yaşantı üzere; gölge gibi hızlı bir şekilde geçip giden dünya menfaatlerini, kendi hayatını devam ettirecek kadar çalışsa; bu onun için yeterlidir. İnsan kendi

kendine şöyle söylenerek düşünür: "Şâyet ben çalışmasam ve mal toplamasam; insanlar arasında rezil olur, aç ve kötü elbiselerle kalırım. Bu yüzden insanın, kendini korumak, insanlar ve melekler önünde rezil olmamak için bütün gayretiyle çalışması gerekir. Bu durum, kişinin kendini muhafaza etmesi ve daha kuvvetli birinin kötülüklerinden koruyabilmesi için yaptığı gayrete benzer. O halde insan, aynı şekilde kendini, nefis ve cesedleri ebedi cehennemde helak eden, kalblerindeki gizlilikleri bilen, çok din göndermiş olan Allah'ın gazabına düşar olmaması için de koruması gerekmektedir. Herhangi bir kimse, bir hakimın gazabı altında bir saat bile kalsa; onnu elinden kurtulacağını bilmekle beraber, yine de korkudan titrer! Böyle bir durum Allah'ın gazabı altında vâki olursa; Allah var olduğu müddetçe, insan bundan ebediyyen kurtulamaz. Sonra insan için dünya nîmetleri geçicidir. İnsan bu dünyada uykulu bir hayat geçirmektedir. Nitekim bu hususta şöyle denmiştir: "Dünya hayatı, aldatmaca bir metâ'dan başka birşey değildir" ⁸⁸. Dünya hayatının geçici olduğu böylece anlaşılmış olmaktadır. Biz biliyoruz ki, insan toplulukları çoktur. Bizden öncekiler ölüp gittiler, zamanımızdaki insanların sayısını ise ancak Allah bilir. Bunların da herbiri ayrılacak, mallarıyla erzakları başkalarına kalacaktır.

Bu âlemden gittikten sonra insan için sadece iki mekân vardır. Ya ebedi hayat veyahut ebedi azab ile korku ve dehşet verici bir alçaklık hayatı.. Bunları bilen bir insanın, kendisine ibâdetin gerekli olduğu hakiki ilâhı tanınması, onun emir ve yasaklarına riayet etmesi ve kendisini bu korkunç azaptan kor-

88. Kur'an/ Âl-i İmrân, 185.

umak için çalışması gerekmektedir. Böyle yaparsa, ebedî hayat (cennet) onun olur.

Ey Semâ'ya, Şems'e, Kamer'e, Hava'ya, Köpek'e, İnek'e, Deve'ye, İnsan'a ibâdet eden Nusayrî tâfesi!

Bilin ki bu ibadetler, bâtil olan vesenîliktir. Bunların, kendilerine bile menfaatleri olamaz! Bunları tanımak bir fazîlet değildir. Şüphesiz ki siz, bunlar sebebiyle cehenneme düşeceksiniz! Bunları terkedin ve savunmayın. Çünkü, ben de sizin gibi zulmette iken bunları savunurdum. Lâkin, Allah'ın kitabına ve peygamberlerine muttali olduktan sonra; bunların yalan olduğuna kani oldum. Yine biliniz ki, milletlerin dinleri; mâşukların durumuna benzemektedir. Bunlara bağlı olanlar da; âşıklar gibidir. Herkes kendi mâşukunu medheder. Çünkü, onların akli buna yetmekte ve herbiri kendi mâşukunun en cömerd olduğunu sanmaktadır. Başkalarının mâşuklarının da çirkin olduklarına hükmetmekte ve kendi mâşuklarının kusurlarını görmeyerek, diğerlerinden nefret etmektedir. İşte, hurafeler bu yüzden ortaya çıkmıştır.

Herkes, sâdece kendisinin doğru olduğunu ortaya koymaya çalıştı. Ancak, kim hakka vukûfu dilerse ve kendi mensub olduğu dinin kusurlarını görmek isterse; kendi aklını imtihana çeksın! Böyle yaparsa; inanmış olduğu birçok şeyin bozuk olduğu, kendisine zâhir olacaktır. İnâdı ve taassubu bırakırsa, şüphesiz bu böyle olacaktır.

Siz, Hüseyin b. Hamdan el-Hasibi'nin ve arkadaşlarının şeriatına icâbet ettiniz ve bu şahısların melekler olduklarını sandınız! Bunların şeriatına muhalif olanların da kötü şekillere gireceğine hükmettiniz. Şüphesiz ki bu durum, sizler ve sizlerden

önceki vesenîlerden başka hiçbir ümmette bulunmamıştır. O vesenîler de, sizin gibi kendi din reislerine tâzîm gösterirlerdi. Ayrıca, kendi şeriatlerine muhalif olanların ebedî helake uğrayacaklarına dair hükümde bulunurlardı. Peki, o halde bizim, onların hurafelerine ve küfür dolu sözlerine ve şeriatlerine sahihtir dememiz câiz midir?! Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'ân'daki tek bir âyet dahi, sizin (kendi fikirlerinizin doğruluğuna) delil çıkarmanıza imkan vermez. Aksine bu kitapların herbiri, sizin inanç ve ibadetlerinizin benzerlerinin herbirini nehyetmektedir.

Allah size, kendi emirlerini tutasınız ve kendine kulluk edesiniz diye kâmil hasseler ve akıllar vermiştir. Siz ise bunlardan döndünüz ve mahluklara bağlandınız. Bunların yaratıcısını bırakarak kendilerine ibadet ettiniz. Nitekim; Şems'e, Kamer'e, Semâ'ya, Beşer'e, Kelb'e, Deve'ye ve İneğe ibadet ediyorsunuz. Keşki siz, bunlara sadece ibadet etmekle kalsaydınız; üstelik, bunlara ibadet etmeyenlere sövdünüz, onlara lânetler ıtlak eylediniz. Ayrıca, her nerede, yüksekte gölgeli bir ağaç varsa; bunu da mukaddes bildiniz. Taşları temizleyip, bu taşlara kurbanlar ve buhurlar takdim ettiniz; üstelik bu taşlara sanki ilahlar gibi secde ettiniz. Sizden önceki vesenîler gibi, bir de bunların acaip hallerinin olduğunu iddia ettiniz. Halbuki bütün münezzel kitaplar, bu alçak ve reddedilmiş fiilleri tekrar tekrar nehyetmektedir. Ayrıca bu işlerin habîs ve pis işler olduğuna hükmetmektedir. Sonra, her ne vakit şerefli saydığınız birinin mezarı yakınına bir yıldız düştüğünü görseniz; bu yıldızın, o kabri ziyaret ekmek için inen bir melek olduğuna, veya bu yıldızın, mezarda bulunanın ruhu olup; kendi makamını ziyaret etmek için indiğine inanırsınız ve dersiniz ki; "bu alamet, bu temiz

mezarın şerefli olduğuna delâlet etmektedir." Halbuki sizin bu sözünüz, şeriatinizin doğruluğuna ve mevthalarınızın da şerefli olduklarına en büyük ve en açık bir delil teşkil etmemektedir. Bâzi sapıklıklarınız sizi kendi rüyalarıyla ve şu sözleriyle aldattılar: "Biz, şu mekânda bulunan fûlanın mezarını, rüyada şerefli ve mübarak olarak gördük. Bize, kendisi için bir makam yapmamızı emretti. "Peki niçin, hiç kabir bulanmayan yerlere de bu nûrlar düşmektedir? Ve yine bu yıldızların siz Nusayrî gruplarından hiçkimsenin bulunmadığı ülkelere, denizlere ve dağların üstlerine de düştüğü görülmektedir!

Sizin bu işlerinizin gülünçlüğü ve mantıksızlığı apaçık ortadadır. Onlar, Nusayrîlerden birinin mezarı yakınında, Ramazan ayında geceleyin davullara vurdukları gibi vurdular. ⁸⁹ Nusayriyye bunu hissedince, o mezara nurlar düşüyor sandılar, sabaha kadar uyumayıp; o mezarı tâmir ettiler ve onu evliyâ cümlesinden saydılar. Ona, başkalarına yaktıkları gibi buhurlar yaktılar. Bütün bu maskaralıkları duyan biri, nasıl olur da bunlara gülmez! Sizin, mezarlara ve taşlara olan bu inancınız diğer taifeler arasında yaygın bir şekilde bilinmektedir. Bunları inkar edemezsiniz.

Sizin dininizde bulunan en açık ayıp ta; Ali b. Ebî Tâlib'in Rab olduğuna dair inancınızdır. Ayrıca siz, Ali b. Ebî Tâlib'in ana, baba, zevce ve çocuklarından münezzeh olduğuna inanmaktasınız. O'nun babası İmran, anası Fâtıma bintü Esed'dir; Talib, Ukayl ve Câfer de kardeşleridir; Hasan ve Hüseyin de iki oğludur diyorsunuz. Ve yine diyorsunuz ki Hasan ve Hüseyin zâhiren O'nun oğlu, fakat bâtinen oğlu değildir. Ben şöyle dü-

89. Müellifin "onlar" dan kimi kasdettiği anlaşılamamaktadır. (Çev)

şündüm: Sizin bu sözünüzden, hâşâ; bu fâzıl imamın hanımının zina etmiş olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu, bir töhmettir! Sizin böyle bir inancınız, hakikatte kendi ilahınıza ve hanımına iftiradır! Şayet O'nun hanımı hayatta olsaydı; vesenî mezhebinizde bulunan ve büyük bir kusur olan bu töhmetiniz yüzünden, elbette sizden intikam alırdı. İşte bu, sizin inancınızdır! Bu, sizin inancınızdır!

Sizin ilahınız; Mûsâ'nın İsrâiloğuları'na kesmelerini emrettiği İnek, Sâlih'in Deve'si, Şimâliler'e göre de; Ashâb-ı Kehf'in Köpeği'dir! Sizin veseni selefleriniz bile, ibadetlerinde bu dereceye varamamışlardı. Evet! Sizin dedeniz olan Benû Haz, Nesnelerin en kıymetlisi olan altından bir ilah (put) yaparak, Bâbil Meleği'ne yardım etmişti, sizin yandaşlarınız da aynı şekilde; taş mâdenlerden put yapıp, acaip nakışlarla onları süslüyorlardı. Siz ise; canlı iken dahi kendi kendilerine bir hayır ve kötülüğü dokunamayan akılsız hayvanlara ibadet etmektesiniz! Bunlar öldükten sonra ise, size nasıl faydaları olabilecektir.

Evet! Köpek havlar, sığır tosalar, deve de ısıtır. Fakat insanın elinde bir değnek bulunursa; bunların şerrinden korkulmaz!

İkinci yön: Siz ölülerinizin adlarına kurbanlar kesiyorsunuz. Onlar ölümler olduğu ve sizi de hissetmedikleri halde, sizi kurtaracaklar diye onlara tevekkül ediyorsunuz. Mâlumdur ki, uzak bir beldede bulunan diri bir insana çağrılrsa; o bu sesi işitmez, şayet bin tane top dahi atılsa, yine işitmez, ve hiçbirşey hissetmez. Halbuki insan öldükten sonra duyu organları gider, işlemez olur. Mezardaki ölünün, kendisinden yardım isteyen insanı işittiğini, (yâni onun isteğine icâbet ettiğini) kabul etmek bile; ona yardım eden mezardaki değildir. Her Nusayrî taifesi,

sizin bu bâtil çekişmeleriniz yüzünden, mezarın ilah olduğu neticesini çıkarıyor. Çünkü o, kendine göre her yerde hazır bulunmaktadır.

Üçüncü yön: Sizin, ilahınızın kendisine ibadet etmenizi emrettiğini sanmanız.. Bu, fâzıl bir imâma bir iftiradır. Çünkü biz, birçok kitaplarda gördük ki; Ali b. Ebî Tâlib, ibadetin sâdece Allah'a yapılacağını itiraf etmiştir! Sonra sizin bu iftiranızdan bu ilahın çok aldatıcı olduğu neticesi ortaya çıkar. Halbuki aldatma ve hile şeytandandır; asla ilah veya mü'minlerden olmaz. Ali'nin, kendisinin de mahluk olduğu, sık sık söylediği sözleriyle bilinmektedir. O, Kûfe camiinin minâresinde şöyle bağırırdı: "Ben, Rasûlullah'ın kardeşi ve Allah'ın kuluyum". Sizin iddianıza göre ise O, ilahdır. Öyleyse o, kendisine ibadet etmeyenlere azab ederse, âdil olmayan, zâlim bir ilah olmuş olur. Halbuki bu zulüm, sizin amca çocuklarınızdan başka kimsede bulunmadır.

Şâyet siz, O (Ali) insanları idâde etmek için zâhiren böyle yaptı dersiniz; bundan iki şey ortaya çıkar: Bu ilah, ya aldatıcıdır veya korkmuştur! Halbuki, yaratıcının kendi yaratıklarından korkması ve onları aldatması ve zulmü kullarından nehyeden Bâri teâla böyle olabilir mi? Sizin bu inancınız, apaçık bir küfürdür. Bu mevzuda siz kendi ilahınıza beş alçak şey ile ithâmı bulmuş oldunuz. Fakat bunların zikri gerekmez.

Sonra siz, Ali'nin Rab olduğuna dair, Kur'an'dan deliller gösteriyorsunuz. Bu da Yâsin Sûresi'nin şu sözüdür: ⁹⁰. Ayette geçen "ÂLÂ" lafzını, cerr ile; yâni "ALÎ" şeklinde okuyorsunuz ⁹¹.

90. Kur'an / Yâsin Sûresi, âyet 81. Lütfen Meâlli bir Kur'an'a bakınız.

91. Nitekim bu durum kutsal kitapları olan K. el-Mecmû'daki dualarda da mevcuttur.

Böylece bu âyetten şu neticeyi çıkarıyorsunuz: "Şüphesiz ki Ali onlara yarattığı gibi, sizi de yaratmaya gücü yetendir!" Yine, lâm üzerine bir fethâ koyarak Osmân b. Affan'ın bu lafzın bir harfi olduğunu da iddia ediyorsunuz. Sizin bu yalanınızı kabul etsek; bu yine sizin îtikadınıza zıd olur. Çünkü siz, Ali'nin yeri ve gökleri yarattığına inanıyorsunuz. Bu âyetten bu durumda O'ndan başka bir yaratıcının daha var olduğu anlaşılır. O da; onlar gibi yaratmaya kâdirdir" sözünüzdür.

Ben sizin îtikadınızı düşündüm: Size göre Güneş, Muhammed'in zâtıdır. Bu durumu, tâifenizin âlimlerine soruyor idim: "Muhammed yeryüzünde iken, Güneş te gökte mevcut muydu?" Bana "evet" diyor, "yerde bulunan, gökte bulunanın nefsi ve cirmidir" diye cevap veriyorlardı. Çünkü onlar, güneşin cirmi ve nefsinin olduğunu sanıyorlardı. Ben de onlara şöyle karşılık veriyordum: Evet. Şâyet güneş, Muhammed ve diğer nebiler zamanında semâdan kaybolsaydı da; bu nebilerin gıyabında ortaya çıkmasaydı; ben sizin bu îtikadınızı tasdik ederdim. Halbuki güneş ve nebi ayrı ayrı iki şahıstır (varlıktır). Birisi yerde, diğeri gökte bulunmaktadır. Bu yüzden ben, sizin bu görüşünüzü tasdik edemiyorum. Çünkü bu, akla ve şeriate zıddır.

Sonra, sizin îtikadınıza göre O; Selman el-Farisi'dir. Kilâzîler'e göre ise, Ali b. Ebi Tâlib'tir. Bu ikisi dünyada yaşarken, Kamer de gökte miydi? Bunun üzerine bana yine "evet" diye cevap veriyorlardı. Ben de onlara, önceki cevabıma benzer cevaplar veriyordum.

Yine, sizin îtikadınıza göre; Âdem'in oğlu Hâbil, Mânâ'dır. Kâbil'e öldürmeyi, gömmeyi, kurbanı ve ateşi öğreten iki Kar-gadan biri yine Mânâ'dır. Nitekim Şeyh İbrahim Tûsî şöyle

demıştır: "Ve O, Hâbil'in kendisine çağrıldığı ateştir. Her taş-
lanmış şeytan, hazırlanmıştır." Burada bir zamanda dört Mâna
ortaya çıkmış oluyor: Âdem ve ikinci karga; İki isim idiler. Di-
ğer karga Bâb ve Kurban yine isim idi. Bu duruma göre geriye
iki mâna daha kalmaktadır. Biri Hâbil, diğeri Ateş.. Bunu inkar
edemezsiniz, çünkü bu görüşler sizin aranızda meşhûrdur. Size
üç ismin mânası kalmaktadır. Bunlar, Kâbil'e katli ve defni
öğreten iki kargadan biri, çünkü siz Kâbil'in Ebu Bekir oldu-
na, öldürülenin de Osman b. Affan olduğuna inanıyorsunuz.
Nitekim bu hususta Şeyh Ali ed Dersûnî şöyle demiştir: "Katl
(öldürme işi) Delam'da vâki olmuştur."

Yani Hâbil perdelenip; benzerliğini Osman b. Affan'a ilkâ
eyledi. Ben ise sizin bu itikadınızın bu şahıslara bir iftira teşkil
eylediğini söylüyorum. Zira Kâbil, kendisine katli ve defni
öğretecek hiç kimseye muhtaç değildi, çünkü o; kardeşini öl-
dürdüğü zaman yetmişiki yaşında idi ve Allah kendisini bütün
hayvanlara hâkim kılmıştı. O zaman, insanlar hayvanları kesiy-
or ve bunları yiyorlardı. Bunlardan geriye kalanı da toprağa gö-
müyorlardı. Çünkü Kâbil çiftçi idi; yeri sürüyor ve taneleri
ekiyordu. Âdem ve çocuklarının koyun ve keçi derilerinden el-
biselerinin olması bu görüşümüze delildir. bundan, onların kes-
me ve ciltlemeyi bilmiş oldukları da ortaya çıkmış olmaktadır.
Şayet bunu bilmemiş olsalardı; koyun ve keçi derisinden el-
biseleri olmazdı. Bu görüşümüze ikinci delil; Hâbil'in kendi
kurbanını takdim etmesidir. Mâlumdur ki insan, hayvanları diri
diri yiyemez.

Sizin bu saçma hurafelerinizi kabul etsek; Âdem ve Hav-
va'nın da iki karga olduklarını teslim etsek; yukarıda geçmiş

olduğu gibi, geriye bir mâna kalmış olur. İki mümtaz Mâna;
Hâbil ve Nârdır. Nitekim bunu yukarıda açıklıkla söylemiştik.
İki mümtaz isim; Âdem ve Hâbil'in kurban ettiği Kuzu'dur.

Yine aynı şekilde; Nûh zamanında Nûh'un isim, yaptığı
Geminin de Mâna olduğuna inanmaktasınız. Nitekim Şeyh İb-
rahim Tûsî, Divan'ında şöyle demiştir:

"Tanı ve inan ki O, Nûh'un Gemisi'dir.

Ve O, Halil'in ⁹² kendisiyle kurtulmuş olduğu Ateş'tir."
Tûfâ'nın Suyu'nun yine Mâna olduğuna inanmaktasınız. Nite-
kim sizden biri olan Şeyh Yûsuf Ebî Tarhan, "Divan"ında böyle
söylemiştir. Bu da iblislerin kendisinde boğuldukları Nûh'un
Suyu'dur. Buradan da iki mümtaz mâna ortaya çıkar: Tûfân
Suyu ve Gemi. Yine Sâlih Peygamber zamanında Sâlih'in isim,
Deve'nin Mâna, Deve'nin Yavrusu'nun da yine İsim olduğuna
inanmaktasınız. Buradan da iki mümtaz mâna ortaya çıkar:
Sâlih ve Deve'nin Yavrusu. Yine Yûsuf zamanında Yûsuf'un
Mâna; Gömleği'nin, babası Yâkub'un, vesenî Azîz'in ve Kuyu'
nun da İsim'ler olduğuna inanmaktasınız. Bâb'a gelince; o za-
man Kurt idi ve Züleyhâ da veddân idi diyorsunuz. Bu du-
rumda ise bir vakitte birden çok isimler ve bâblar olmuş oluyor.
Mûsâ zamanında ise Mûsâ'nın İsim ve yine tek bir vakitte
Mûsâ'nın kardeşi Hârûn'un, Şu'ayb'ın, Kâlib'in ve Beş Taş Lev-
ha'nın İsimler olduğuna; Mâna'nın Âsâ ⁹³ olup; Yûşâ b. Nûn'un,
kesilen ineğin, er-Reşşâşî'nin Suyu'nun da yine Mânalar ol-
duklarına inanıyorsunuz. Bu durumda da, birbirinden mümtaz
üçtane mâna ortaya çıkmış oluyor. Şayet Mûsâ'nın Asası Bâb

92. Hz. İbrahim

93. Hz. Mûsâ'nın devamlı yanında taşıdığı meşhûr değneği

idi derseniz; yine bir vakitte iki tane bâb bulunmuş olur. Ve yine Süleyman (Peygamber) zamanında Süleyman'ın İsim, babası Dâvud'un, aynı şekilde yine İsim olduğuna inanıyorsunuz. Bu durumda da yine iki mümtaz mâna ortaya çıkmış oluyor. Mâna'nın; Âsaf b. Berhiyâ ile Süleyman'ın Yüzüğü (mührü) olduğunu kabul ediyorsunuz. Burada da üç tane Mâna olmuş oldu. Şâyet, Tûsî'nin "aynıye" sine göre; Mühür ile Halı, Bâb idiler derseniz; bu durumda da bir vakitte bir çok Bâb olmuş olur. Bunlar da Halı, Mühür, Süleyman'ın elçisi (habercisi) Hudhud kuşu, Karınca, Sebe Melikesi (Belkıs) ve Süleyman'ın Veziri Dimriyat. işte böylece bir asırda kâmil ve mümtaz altı tane Mâna olmuş oluyor!"

Ben de size şöyle cevap veriyorum:

Eğer Sebe Melikesi'nin mektubunu götüren Hudhud ile Sebe Melikesi Bâb idiyeler; bu nasıl oluyor! Bâb iki kısma mı bölünmüş oluyor? Biri Sebe'de, diğeri uruşelim (Kudüs) de!! Bu akla zıddır ve hiçbir akıllı kişi bunu tasdik edemez. Sonra, Süleyman'ın hitab ettiği karınca ile üzerine bindiği Halı'nın ayrı ayrı iki Bâb olduğu kabul edilirse; Süleyman'ın inmek için ona (halıya) hitab etmesine ne lüzum vardı? Karıncaya değil de Halı'ya hitap etmesi daha uygundur. Böylece Halı'dan inerken iki mümtaz Mâna olmuş oluyor.

Muhammed zamanında da; Muhammed'in İsim, aynı şekilde kızı Fâtıma'nın ve Fâtımanın oğulları Hasan ve Hüseyin'in ve Ebu Tâlib'in ve bunun hanımı Fâtıma bintü Esed'in de İsimler olduğuna; Selman el-Farisi'nin, Ümmü Seleme'nin ve başka kadınların, Hamza'nın, Tâlib, Ukayl ve Câfer et-Tayyâr'ın da Bâblar olduklarına inanıyorsunuz. Bu durumda da birçok

bâblar ortaya çıkmış oluyor.

Bütün bunlar var iken, güneş ve ay da mevcut idiler!!

Ey dostlar biliniz ki bir şahıs aynı anda iki mekanda bulunamaz. Bu söz akla zıddır. Allah ise ulûhiyyeti ile her mekanda hazırdır. Sizin, ilahınız yönünden şehâdetiniz şudur: O ilah bölünmez, parçalanmaz ve ayrılmaz. Nitekim bu hususlar 12. Sûre'de ve Kaddâs el İşâre'de zikredilmişti. Burada ise tekrar tekrar parçalandı! İsmi ve Bâb'ı da aynı şekilde parçalanmış oldu! Bu sizin dininizdeki apaçık ayıplardan biridir. Sonra, sizin itikadınıza göre Sema Ali b. Ebî Tâlib'tir. Kardeşleriniz olan Kilâzilere göre ise; Kamer Ali b. Ebî Tâlib'tir. Sizin bu hususa deliliniz; bunların herbirinin " üç harf" ten teşekkül etmiş olmasıdır. Öyleyse bu kıyasa göre sizin; vahşi hayvanlara (vhş), Eşeğe (chş), Köpeğe (klb), kaplana (nmr) kurda (zib), file (fyl), deve yavrusuna (sbâ), ayıya (dbâ), deveye (cml), öküze (slr), keçiye (m'âz), kelimelere (klm), buluta (ğym), puta (snm), taşa (hcr), tahtaya (hşb), ateşe (nâr), toprağa (arz), denize (bhr), dağa (cbl), adama (rcl) ve daha birçok şeye tapmanız gerekmektedir.⁹⁴ Çünkü bütün bu isimler hep üçer harflidir! Sizin bu kıyasınız, gülünmeye de ağlanmaya da müs-tehaktır!

Sonra biliniz ki Mûsâ, İsrâiloğulları'nı bu bâtil ibâdetlerinden nehyetmek üzere Allah ile Kelâm etmişti. Bu hususlar Tevrat'ın "3. Sifri"nde şöyle ifade edilir: "gözlerini semaya kaldırmayasın diye... (böyle bakarsan) orada güneşi, ayı, yıldızları ve bütün gök ordularını görürsün ve seni bir coşma alır da; bunlara secde edersin, semanın altındaki milletlere hizmet et-

94. Bu kelimeler ve daha birçok kelime Arapçada üçer harflidir. (Çev.)

meleri için ilâhın olan Rabbin yaratmış olduğu bu şeylere ibâdet edersin". Yine aynı Sifr de şöyle der: "Kim gider de başka bir ilâha kullur ederse veya güneşe, aya, gök ordularına secde ederse; (bilsin ki) bunu ben emretmedim, bilakis nehyettim. Sonra, bunun fâilinin recmedilmesini emrediyorum". Güneşe ve aya ibâdet etmeyi yasaklayan bundan daha açık bir delil bulunur mu? Siz bu şahidleri... "gözlerini semaya kaldırmayasın diye..." sözüne rağmen; altına, gümüşe ve beşere mi değişiyorsunuz? Şüphesiz ki semada ne altın ne de gümüş vardır! Yaratılışın 4. gününde yaratılmış olan güneş, ay ve yıldızlar olan bu üç şeye ibâdeti Allah nehyetmiştir. ⁹⁵ Siz böyle bir değişiklik ile Allah'u Teâlâya aldatma ve zulüm nitmet etmiş oldunuz!

Bu ğaliz ve korkunç küfür yüzünden, neredeyse gökler parçalanacak!.. Bu âyetler kesin olarak böyle bir değişikliğe karşıdır. Zira ..."gözlerini semaya kaldırmayasın diye..." buyurmuştur. Fakat siz bunları tahvil eyleyerek, müstahil hale getirdiniz. Halbuki semada ne altın ve ne de gümüş mâdeni vardır. Sonra "2. Sifri'l-Eyyam"da sahife 22, Ayn 2 de, "Eyyüb Sifri"nde sah. 25, Ayn 6 da ve sah. 21 Ayn 28 de, "Ermiyâ"da sah. 8, Ayn , sah. 44 Ayn 17, 18, 19 ve 15 te "Hazkıyal Peygamber" sah. 8, Ayn 18 de ve bunlardan başka daha birçok yerde Allah'u Teâlâ bu bâtil ibâdetleri yasaklamaktadır.

Allah, İsrâiloğullarına; bazıları bu duruma düştüğünden dolayı kızdı, bunun üzerine de düşmanlarını onlar üzerine mu-sallat eyledi, kendilerini de memleketlerinden çıkardı.

Size gelince.. ey semaya ibâdeti îtikad edinmiş Şimâlî dost-

95. Müellif yukarıdaki ifadelerini Tivrattan ve Tivrat inancına göre kaleme almıştır. (Çev.)

larım. Sizi, size olan şefkatim ve sevgimden dolayı, (bu îtikadınızdan) sakındırıyorum! Bu ibâdeti terkediniz, kendi nefislerinize zulmetmeyiniz ve hüsrâna uğratmayınız. Bu yüzden kendinizi cehennem âzabına uğratmayınız! Biliniz ki semâ yok olacaktır. Bunları Allah yaratmıştır. Taşa ibâdet etmekle, bunlara ibâdet etmek arasında bir fark yoktur. Bunlar akılsız ve duyulardan yoksun, cansız şeylerdir. Allah "kitab el-Mukad-des"te tekrar tekrar hatırlatarak ⁹⁶ bunların mahluk olduklarını haber verir. Sonra kulu Eş'iyâ peygamberin lisanı üzere söylediği gibi, bunlar yok olacaklardır.

Gözlerinizi göklere kaldırınız ve altındaki yere bakınız! Şüphesiz ki gökler, duman gibi yok olacaktır (Sahife 51, Ayn 6). Sonra yine şöyle der: "Senin hazretinden dolayı semalar parçalanacak, dağlar yürütülecek (sah. 64, Ayn 1) " Yine Dâvud Peygamber" Mezmurlar"ında şöyle der: "Rabbim! Sen, yeri ezelde te'sis ettin ve gökler senin ellerinle yapılmıştır. Sen bunları, imtihan maksadıyla, elbiseler gibi devam ettiriyorsun". Yine, sizin Rabbiniz olarak inandığınız Resul Petrus olan Şem'un es-Safâ ikinci risâletinde şöyle demiştir: "Rab o gün, sanki bir hırsız gibi geceleyin gelir. Bunun üzerine gökler, korku ile zeval bulur, unsurlardan oluşmuş cisimler yok olur. Yer de aynı şekilde yanar (sah. 2, ayn 1)".

Sonra, siz göklerin yıldızlardan kinâye olduğunu kastediyorsunuz. Yer de "Derbu't-Tebbân" olan yıldızlardan kinâyedirdiyorsunuz. Size şöyle cevap veririm: Şüphesiz ki bu, Tivrat'ın 1. Sifri'nde şöyle ifade edilir: "Allah suların arasını ayırmak ve sular arasında kubbeler olması için kubbeyi yaptı. Kubbenin al-

96. Hristiyanlık kutsal kitabı. İncil'de

tındaki suları üstündeki sulardan ayırda. Bu böyle oldu ve Allah bunu "Sema" olarak adlandırdı. Akşam oldu, sabah oldu; 2. gün: Yıldızlar henüz sular arasından ayrılmamış idi. Bunları da Allah 2. gün değil, 4. gün yarattı.⁹⁷

Gaflet ve durgunluğunuzdan uyanın! Ve bilin ki siz zulmet içerisindesiniz. Eğer bu durumda kalırsanız; yakında, ebedî cehennem olan, çok derin ve çok büyük bir çukura düşeceksiniz! Allah'ı Teâlâdan, sizin karanlıkla perdelenmiş akıllarınızı açmasını, kalblerinizden örtüleri kaldırmasını ve sizin bâtil yolunuzla bizi ayıplamamasını diliyorum.

Biliniz ki Allah, kulu Mûsâ'ya şu sözle Mesih'in geleceğini vahyetti: "O'nu işitmeyen her kim olursa mutlaka helâk olacaktır." Bu işitmeyi ve O'nun emir ve yasaklarını birbirine karıştırmadan muhafaza etmeyen helâk olacaktır.

Allahu Teâlâdan, sizin kalblerinizi "İncil'i ile aydınlatmasını ve bir an önce sizi kurtarmasını diliyorum. Âmin.⁹⁸

97. Bu kısımlar Tevrat'ın veya Kitap el-Mukaddes'in Eski Ahit kısmının ilk başlangıcında "Yaratılış"ı anlatan kısımlarından alınmıştır.

98. Müellifimiz Süleyman el-Adânî'nin eserini bitirirken Nusayriyye'nin reddi hususunda yapmış olduğu açıklamalar ve getirmiş olduğu deliller ile, özellikle kitabının başındaki duayla sonundaki duanın şeklinden; kendisinin bildiğimiz kadarıyla en son olarak Hristiyanlık Dini'ni kabul etmiş olduğu anlaşılmaktadır.

EK: 1

21 Ocak 1985 Tarihli Nusayrilik Hakkında Kısa Bir röportaj:

Bu diyalog, Antakya Vilâyeti'nde Nusayriler tarafından tanınmış bir Nusayri din adamı ile aramızda geçen bir konuşmanın bâzı kısımlarını ihtiva etmektedir. Bu kişinin aynı zamanda Nusayrî Mezhebi'nin⁹⁹ önde gelen din adamlarından biri, yâni Nakib olduğunu, bir başka Nusayri'den öğrendim. Nitekim konuşmamız sırasında yanımıza gelen bazı şahısların ona gösterdikleri büyük saygı ve tâzim şekilleri de bunu doğruluyordu. Ayrıca kendisinin Nusayriliğin Kılâzî Kolu'na mensup olduğunu da öğrendim.

Bu konuşmamız esnasında alabildiğim bilgileri aşağıda aktarıyorum:

-Selâmün aleyküm muhterem Hocam.

-Ve aleykümüsselam...Buyurun.

-Sayın Hocam, sizinle bir müddet görüşebilir miyiz?

-Buyurun, buyurun içeri gelin.. (ve beni içeri aldı).

-Hocam bendeniz Ankara'dan memleketinize gezmeye geldim. Kafama takılan bâzı sorular var; bu soruların cevabını siz muhterem seyyidimden daha iyi öğrenebileceğimi söylediler. Ben Hz. Ali'yi çok seven, ona ve taraftarlarına asırlarca zulüm yapıldığı için gerçekten üzülen samimi bir alevîyim. Araştırmalar yapan, okuyan, öğrenmeyi seven bir kişiyim. Okuduğum bâzı kitaplarda Nusayrilik hakkında hayli enteresan fi-

99. Kendi eserlerinde Nusayriliğin bir din olduğu saraheten mevcuttur.

kirlerle karşılaştım. Nusayrilikle ilgili olarak kaleme alınmış fikirlerin ve bilgilerin çoğu Fransız bilginleri tarafından yazılan eserlerde göze çarpmaktadır. Fransızlar bu bölgeyi işgal altında tuttukları sıralarda sizler hakkında epey bilgi sahibi olmuşlar. Memleketlerine varınca da bunları kaleme aldıklarını kendileri söylüyorlar. İşte biz bu eserlerin Türkçeye çevirisi yapılan kısımlarında okuduğumuz hususların gerçeklik derecesini yerinde ve doğrudan sizden duymak istedik.

-Sayın efendim. Kitap el-Mecmû ile ihtiva ettiği 16 sûre hakkında bilgi sahibi olmuş durumdayım. Fakat bunları sizin ağızınızdan kısaca duymak istedim. Bana bu hususta bilgi verir misiniz?

[Bu zat mes'eleyi ta Kırtas Hadisesi'nden ele alıp anlatmaya başladı. Bu anlatışı sırasında Allah'ın Hz. Ali'de "tecelli" ettiğini de söyledi. Konuşmasını keserek:]

-Hocam, Allah'ın Ali'de tecelli ettiğini söylediniz. Bunu biraz açıklayabilir misiniz?

-Tevrat'ta anlatıldığına göre Hz. Yûşa' düşmanı ile harbederken güneşi 44 saat yerinde durdurmuş da, bunun üzerine düşmanını yenmiş. Yine Tâhâ Sûresi'nin 10-14. âyetlerinde; Allah'ın ateşte tecelli ederek Hz. Musâ ile konuştuğu anlatılır.¹⁰⁰ Aynı şekilde Neml Sûresi 37-40. âyetlerde vezir Berhiyâ oğlu Âsaf'ın, Belkıs'ı Süleyman'ın huzuruna tacı ve tahtıyla beraber getirmesi¹⁰¹ Hz. İsa'nın ölülere diriltmesi mes'eleleri, normal olarak bir beşerin yapabileceği hâdiseler değildir. Bunun misalleri

100. 2., 3. Âyetlerin meâllerine lütfen bakınız!

101. Bu âyet meâlleri için bakınız "Kur'ân-ı Kerim ve Meâli," H. Atay-Y. Kutluay.

çoğaltılabilir. O halde; bu şahıslarda teceli eden Allah, neden Ali'de de tecelli etmiş olmasın?!

-Sayın Şeyhim. Ayn Mîm Sîn (AMS) harfleri, menşei ve ifade ettiği sır hakkında bilgi verir misiniz?

-Efendimiz Hz. Hüseyin b. Hamdan el-Hasibi, Irak'ın "Sırr-ı Marra" denilen yerde birgün arkadaşlarını toplayarak onlara şöyle der: "Bu adamlar, yâni iktidar ve sünûller bizi kese kese bitirecekler. Hiçbir yerde barınamaz olduk, her yerde zulme uğruyoruz. Her yerden kovuluyoruz. Bundan sonra, biz kendi arkadaşlarımızı ve taraftarlarımızı tanıyabilmek için; aramızda bir "parola" düzenlelim. Ben bu parolanın AMS olmasını diliyorum". Bunun izahını da onlara uzun uzun anlatır. Bu bir paroladır. O zamandan beri süregelmıştır.

-Sayın şeyhim. Kitap el-Mecmu'daki 16 sûrede Hz. Ali'nin devamlı bir şekilde ulûhiyyetinden bahsediliyor. (Kendisine bu arada bir iki sûrenin tercemesini okudum). Bu hususta ne dersiniz?

-Kitap el-Mecmu'daki hususlar sonradan ilâve olunmuş ve böylece kitabın hacmi büyütülmüştür. Efendimiz Hasibi'den sonra her ileri gelen ona birşeyler eklemiştir. O'nun ilahlaştırılması ile ilgili kısımlar ise düşmanlarımız tarafından ona kasden sokulmuştur.

Sizin bana okuduğunuz hususlar, işte bu uydurulmuş olanlardır. K. el-Mecmu', bayramlar ve bayramlarda okunması gereken duaları ihtiva eden bir kitaptır. Esas sûre adedi de beştir.

-Bu beş sûrenin isimlerini söyler misiniz?

-Başında ayet olan dualar...

-Bayramları sayar mısınız?

-Bayramlar oniki tanedir:

1-Hz. Muhammed'in doğumu bayramı: Rebiulevvel'in 9 unda.

2-Kurban bayramı

3-Ramazân bayramı.

4-Mübahale bayramı: Hz. Muhammed'in Necran'lı Hristiyanları lânetleşmeye çağırdığı günün anısına yapılır.

5-Çadir Hum bayramı.

6-Aşûre başramı: Muharrem'in 10'unda icra edilir.

7-Hz. İsa'nın doğumu bayramı: 26 Aralık'ta kutlanır.

8-Hz. Mûsâ'nın Mısırdan kurtuluşu: Tişrîn'in 9 unda yapılır.

9-Salî bayramı: Hz. İsa'nın Gaybeti

10-Firâş bayramı: Hicretin ilk günü Hz. Muhammed'in Hz. Ali'yi kendi yatağına yatırdığı günün anısına yapılır.

11-17 Mart bayramı

12-15 Nisan bayramı: Hz. Muhammed'in Hz. Selman el-Farisi ile karşılaştığı günün anısına yapılır.

-5 yetim kimlerdir?

-Muhammed, Ali, Hasan, Hüseyin, Fâtır. Bunların gökte temsil edildiği melekler: Cebrail, Mikâil, İsrâfil, Azrail ve Mihail'dir. (!)

-Hz. Fâtıma'ya neden "Fâtır" dediniz?

-Fâtır, esâsen, sanıldığı gibi Fâtıma'nın müzekkerlik adı değildir. Fâtıma'nın müzekker adı "Fâtım"dır! Fâtır; yaran, çıkaran, yaratan mânalarına gelir. Çünkü o, Hasan ve Hüseyin'i çıkarmıştır!

-Hocam, tenâsuh inancınız hakkında bilgi verir misiniz?

-Allah'u Teâla Kur'ân'da Yahudiler için..."onları maymunlara ve domuzlara çevirdik" der. Ayrıca Vakı'a Sûresi 59-61. âyetlerde "Ölümü aranızda biz tâyin ettik; sizi ortadan kaldırıp benzerlerinizi yerinize getirmeyi-sizi bilmediğiniz şekilde var etmeyi dilersek kimse önümüze geçemez."buyrulur. Bakara 27'de "Ölü idiniz, sizleri diriltti. Sonra öldürecek, sonra tekrar diriltecek ve sonunda O'na döneceksiniz. Öyleyken; Allah'ı nasıl inkar edersiniz?" buyrulur.¹⁰²

Biz, Kur'ân'ın daha başka âyetlerinde de görüyoruz ki "ruhun değişmesinden bahsedilmektedir. Fakat bu, daha çok bir şüphe halinde kalmıştır.

-Hocam çok teşekkür ederim. Bir de Kilâzîlik, Haydarîlik, Şimâlîler, Kıbliyye... gibi gruplarınızdan bahsediliyor. Biraz da bunlar hakkında bilgi verir misiniz?

Efendim! Hz. Seyyid Hüseyin b. Hamdan el-Hasibi'den 350-400 sene kadar sonra yaşamış bizim alevîlerin bir ileri gelen âlimi vardı. Adı Şeyh Haydar idi. Şeyh Haydar'ın, bir de küçük kardeşi vardı. Bunun adı da Mehmed idi. Mehmed çok küçük olduğu ve alevîler de devamlı tâkibâta uğradığından; Şeyh Haydar kardeşini Kilis'teki bir dostu hoca efendiye götürür. Onu bu hoca efendiye emânet eder; okutması ve onun terbiyesiyle ilgilenmesini rica eder, kendisi de geri döner. Nihayet büyüyen ve iyi yetişen Mehmed, abisinin yanına döner. İyi bir hâtip olmuştur. Artık alevî cemaat, âbisini değil, onu dinlemeye başlar. Zâten Haydar da iyice ihtiyarlamaya başlamıştır. Nihayet Şeyh Haydar kardeşini kıskanmaya başlar; bunun üzerine

102. Bu ayet mealleri için bakınız "Kuran-ı Kerim ve Meal", H. Atay-Y. Kutluay.

aralarında fikir ayrılıkları başlar.

Aslında "Kilâzi" tâbiri "Kilis şehrine mensup" demektir.

-Hocam, bir de Kitab el-Bâkura es-Süleymaniye adlı bir eserden bahsediliyor. Bu Süleyman kimdir ve eserinde hakkınızda ele aldığı hususların gerçeklik değeri nedir?

-Evet, bunu biliyoruz. Bu eser ilk defa "el-Cüdûru't-Târihiyye fi'n-Nusayriyyeti'l-Aleviyye" adı ile, daha sonra "Vilâyet-i Beyrut" adı ile, şimdide sizin söylediğiniz adla basılmış...

Bu şahıs Antakya'ya yakın "Dersunlu" köyündendi. Adana'ya gidince kendisine mal-mülk hırsı ve tamaası geldi. Onun için başka dine girdi. Kendisine ne kadar ısrar edildiye de, inadından vazgeçmedi. O, ya kendisine mal-mülk ve para verilmesini; yoksa başka dine gireceğini söyledi.

Hocam vaktinizi aldım, çok teşekkür ederim. Sizde şu an bir K. el-Mecmû var mı? Görebilir miyim?

-Şu an yok. Bulabilirsem size getiririm.

-Teşekkür ederim. İyi günler!

-Rica ederim, tekrar beklerim. Güle güle.